

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Э Т А

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Фонд выдання газеты «Наша Ніва». Выходзіць штотыднёва, у пятніцы

Хрыстос уваскрэсьне!

Велікоднае пасланьне а.Аляксандра Надсана — старонка 2. Велікодны стол — старонка 44.

Невыязная мадэль

Мяккія візавыя санкцыі
Эўразьвязу: чыя гэта
перамога. Піша Віталь
Тарас. **Старонка 20.**

Зьмена вех, альбо Ліст да Кангрэсу — II

Павінны застацца —
Мілінкевіч і Казулін. Але

павінна адбыцца ратацыя
на чале апазыцыйных
сілаў. І галоўнае — калі б
Лукашэнка паспрабаваў
дзеля захаваньня
суверэнітэту Беларусі
ўступіць у перамовы з
Захадам, апазыцыя не
павінна замянаць яму.
Мяркуе Аляксандар
Фядута. **Старонка 9.**

“Мы самі сабе ня верылі, што выстаялі”

Ці маглі падзеі 19—25-га
разьвівацца інакш? Апы-
таньне “НН”. **Старонка 12.**

Хрысьціянізацыя праваслаўя

Камэнтар Пётры
Рудкоўскага. **Старонка 4.**

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву»

проста паведаміце ў
Рэдакцыю свой адрас.
Адначасова Рэдакцыя
зьвяртаецца з просьбай
авхваляваць на выданьне.
Старонка 35.

камэнтары

Пётра Рудкоўскі.
Хрысьціянізацыя
праваслаўя 4

Віталь Сіліцкі. Пачатак
рэвалюцыі ў духу 6

Аляксандар Фядута.
Зьмена вехаў,
альбо Ліст
да Кангрэсу — II 9

Віталь Тарас.
Невыязная мадэль 20

Андрэй Павач.
Школьная рэформа:
што маем і
што шукаем 22

Аляксандар Класкоўскі.
Паталёгія ці лёгіка
пату? 24

рэакцыі

«Страна рискнула міру
сказаць «нет» 15

Наталька Харытанюк.
Не было б
нацыяналізму — не
было б і свабоды 18

Наталка Бабіна.
Дзе пацукі, Сьцяпан? 18

Міхал Чарвінскі.
Вясна-2006: патрэбны
плян 19

Сяргей Прылуцкі.
Эпілёг (які дапускае
працяг) 23

люстра дзён

Ці маглі падзеі 19—
25-га разьвівацца

інакш? Апытаньне
«Нашай Нівы» 12

Як я сядзеў з сынам
Кулей 16

Хома будзе вучыцца
ў Вене 26

«Францускі пэрыяд»
жыцця Беларускага
ліцэю 27

Флэш-мобы 28

левым вокам

Фэльетон Лёліка
Ушкіна 25

хроніка

Лісты зь лесу.
Павал Севярынец:
Стасік, які бачыў
Шушкевіча 30

Хроніка супраціву 30

Памяці Канстанціна
Мысльіўца 34

пошта

рэдакцыі
Лісты і водгукі 37

Жыцьцё ў баразьне.
Спведзь шматдзетнай
маці 38

культура

Фэлікс Аксёнаў: Мы
атрымалі сваё 40

Мужнасьць Анатоля
Клешчука 41

Альбом пераможных
песень 42

літаратура

Павал Касьцюкевіч.
Боб з каняпель 43

газэтка дзеткам

Наша
Плястыляндыя 45

Крыху пра свабоду

Велікоднае пасланьне
айца Аляксандра Надсана.

Хрыстос Уваскрос! Усюды радасьць,
Усё глядзіць сьмялей, сьвятлей:
Вялікі Мучанік, здаецца,
Абняў ўсіх ласкаю сваёй.

Так Янка Купала ў кароткіх словах перадаў, як толькі ён умеў, радасьць, якую адчувае кожны, хто зразумеў сутнасьць Велікоднага сьвята.

Вялікдзень таксама называюць Пасхаю, словам габрэйскага паходжаньня, якое азначае «пераход». Пра гэта прыгожа кажа сьвяты Ян Дамаскін у сваёй велікоднай песьні: «Уваскрасеньня дзень, узрадуемся. Людзі: Пасха Гасподня. Пасха! Бо вась ад сьмерці да жыцьця і ад зямлі да неба Хрыстос Бог перавёў нас, якія пяём песьню перамогі».

Такім чынам, Вялікдзень — гэта сьвята пераходу ад няволі сьмерці да свабоды вечнага жыцьця, сьвята аднаўленьня ўсяго тварэньня ў Хрысьце Ісусе.

Радасьць Велікоднага сьвята не павінна даць нам забыцца на Вялікую Пятніцу, калі, здавалася, цёмныя сілы атрымалі поўную перамогу над Хрыстом, асудзіўшы Яго на пакуты і крыжовую сьмерць, зьняважыўшы і пазбавіўшы Яго ўсякай годнасьці. Але яны памыліліся. Адзін з герояў аповесьці Васіля Быкава так казаў пра палон: «У палоне чалавек губляе ўсё, што начапляла жыцьцё... Застаецца адно толькі пры ім — яго душа. Як у Ісуса». А сам Хрыстос сказаў: «Ня бойцеся тых, што забіваюць цела, а душы забіць ня могуць, а бойцеся болей таго, хто можа і душу, і цела згубіць у геене» (Мц 10:28). Памылка ворагаў Хрыста была, што яны за дачаснымі зьмяненымі вартасьцямі ня бачылі вечных і духоўных. Таму яны былі бяссьільныя супраць Хрыста, які, зьняволены і зьняважаны, захаваў свабоду душы і, вісячы на крыжы, маліўся за тых, што здэкаваліся зь Яго: «Ойча, прабач ім. Бо яны ня ведаюць, што чыняць».

Нядаўна ў Беларусі адбываліся падзеі, пра якія загаварыў увесь сьвет, калі сотні беларусаў, пераважна юнакоў і дзяўчат, апынуліся ў вязьніцы за тое, што жадалі лепшай долі для свайго народу. Мяне ўразілі словы адной маладой пацярапелай, якая на пытаньне карэспандэнта, як яна сябе адчувала ў турэмнай камэры, адказала (цытую з памяці): «Мы адчувалі сябе свабоднымі». Мне здаецца, што ў сваім разуменьні свабоды яна, магчыма нават не здаючы сабе з гэтага справы, вельмі блізка падышла да разуменьня сутнасьці Вялікадня.

Дык вась такога разуменьня свабоды, што ідзе ў пары з духоўным разьявольленьнем, хочацца пажадаць усім нам у гэты радасны дзень Уваскрасеньня Хрыстова.

**а.Аляксандар Надсан, апостальскі візытатар
для беларусаў-каталікоў замежжа
Вялікдзень-2006**

у кнігарнях з 13 красавіка

ПАДПІСНЫ ІНДЭКС 00345

Здавалася, «нічога ня ведаць» і «ня мець нічога супольнага з» сталіся прынцыпамі функцыянавання Беларускае Праваслаўнае Царквы. Аднак здарыліся дзье нечаканыя падзеі... Камэнтуе Пётра Рудкоўскі.

Хрысьціянізацыя праваслаўя

Што рабіць з гэтым грэшным сьветам?

Адзін з адказаў на гэтае мэтафізычнае пытаньне можна знайсці ў выказваньні старшыні Сьноду Расейскай Праўдзіва-Праваслаўнай Царквы (РПЦ) архіепіскапа Ціхона, які камэнтуе выбары ў Беларусі і Ўкраіне: *«Усе без вынятку палітычныя сілы заінфэктаваны духам, чужым хрысьціянству, і ў першую чаргу духам пыхі і самаўслаўленьня».*

Якая практычная выснова з такога мэсыджу? Высновы, як аказваецца, могуць быць розныя.

Па-першае, можна зрабіць маленькую праўку: скасаваць у выказваньні цытаванага герарха «ўсе без вынятку» і прыняць, што ўсё ж такі існуе на гэтай зямлі «горад Божы» і яго багабойны валадар, вольны ад усякай пыхі і самаўслаўленьня. Такую выснову, відавочна, робіць слаўны аўтар шэрагу прапагандысцкіх фільмаў Юры Азаронак. Яго «Дзеці хлусьні», «Кансьпіралёгія», а цяпер яшчэ «Духоўная вайна» не пакідаюць сумневаў, што сілы Добра і Зла разьмяркоўваюцца строга па лініі: беларуская апазыцыя, асабліва нацыянальна арыентаваная (структуры Зла), — беларуская ўлада пасья 1994 году (сіла і гарантыя Добра).

Па-другое, можна заняць пазыцыю татальнага адмаўленьня. Ідэалам тут ёсьць пасьядоўнае дыстанцыяваньне ад усякіх палітычных працэсаў, бескампраміснае крытыка «сучаснай культуры» і прынышчэньне недавер якім-кольвечы сьвецкім інстытутам. Падаецца, што такую пазыцыю дэманструе айцец Аляксандар Яцкевіч, які, адказваючы на заўвагу карэспандэнта пра тое, што Паўлічэнка, якога Праваслаўная Царква ўзнагародзіла ордэнам сьв.

князя Ўладзімера, падазраецца міжнароднай супольнасьцю ў злачынствах, гэтак сказаў: «Ні Царква, ні наш прыход не прымаюць удзелу ў палітычных акцыях, нічога супольнага мы з гэтым ня маем і ня ведаем нічога». Вось так: «нічога ня ведаць» і «ня мець нічога супольнага з» могуць стацца прынцыпамі функцыянаваньня Царквы.

Як можна ацаніць гэтыя дзье пазыцыі, зыходзячы зь першапачатковай місіі Царквы? Наконт спадара Азаронка дык можна ўпэўнена сказаць, што ў яго «хрысьціянскасьць» паверыць гэтаксама складана, як паверыць у «хрысьціянскасьць» Савецкага Саюзу, распад якога так засмучае аўтара «духоўных войнаў». Што датычыць другой пазыцыі, дык яна да болю нагадвае фарысэізм часоў Ісуса Хрыста. Сама ідэя фарысэізму («фарызэі» ад «пэрушым» — адгароджаныя, адзеленыя) палягае ў тым, каб «ня мець нічога супольнага» з тым, што нячыстае. Адзіным адрозьненьнем паміж пазыцыяй фарызэяў і праваслаўнымі прыхільнікамі прынцыпу «ня мець нічога супольнага з» ёсьць, бадай, тое, што фарызэям ня быў уласьцівы канфармізм, у той час як у словах айца Аляксандра гэтая загана даволі яскрава заўважаецца. Не патрэбна шмат аналітыкі, каб зразумець, што ўзнагароджаньне Паўлічэнка ордэнам Праваслаўнай Царквы было выразным актам ляльнасьці ня толькі ў стасунку да гэтага СОБРаўца, але і ў стасунку да ўсяе сыстэмы, якую ён рэпрэзэнтэуе. Фарызэі ніколі не дазволілі б сабе такіх актаў ляльнасьці ані ў стасунку да Ірады, ані тым больш Понція Пілята.

Апошнім часам здарылася ўва ўлоньні Праваслаўнае Царквы тое,

што дазваляе спадзявацца: гэтыя дзье названыя намі пазыцыі паддаюцца перагляду. Нядаўна кіраўніцтва БПЦ выступіла супраць паказу фільмаў Юр'я Азаронка на праваслаўнай выстаўцы-ярмарцы «Вербы кірмаш». Больш за тое, Праваслаўная Царква ў Беларусі на практыцы засьведчыла, што не падтрымлівае дзейнасьці фонду «Праваслаўная ініцыятыва», які спэцыялізуецца ў выдаваньні літаратуры агрэсіўна-шавіністычнага характару.

Словы Ісуса Хрыста: «Ня кожны, хто кажа «Госпадзе, Госпадзе», увойдзе ў маё Царства», а таксама Яна Багаслова: «Дасьледуйце духі, бо ня кожны дух — ад Бога», здаецца, усур'ёз узяты пад увагу праваслаўнымі ўладамі. Хрысьціянства адпачатна было паддадзена небясьпецы інструмэнталізацыі з боку розных сілаў. Бывае, узнікае спакуса «аддацца» якой-небудзь палітычнай сіле ды яшчэ вераломна апраўдацца: гэтая ўлада — ад Бога. Бывае, узнікае спакуса, як у Казуліна, выкарыстаць рэлігійныя пачуцьці людзей дзеля здабыцьця палітычных дывідэндаў (ягоная блюзьнерская інтэрпрэтацыя словаў «избавь нас от лукавого»). Бывае, узнікае спакуса «нічога ня ведаць» і «ня мець нічога супольнага з», хоць Ян Багаслоў заклікае да нечага адваротнага: *дасьледаваць духі.*

Менавіта да гэтага — дасьледаваньня і распазнаваньня духаў — і паклікана ў першую чаргу Царква. А асаблівую ўвагу ў гэтым распазнаваньні трэба зьвяртаць на тыя «духі», якія так ахвотна карыстаюцца рэлігійнай рыторыкай і заўзята вядуць «духоўныя войны». Бо, як кажа старадаўняя мудрасьць: *corruptio optimi pessime*: псаваньне таго, што найлепшае — рэч найгоршая.

АНДРЕЙ ПЛЯНКЕВИЧ

9 красавіка Вербную нядзелю святкавалі каталікі, 16-га — праваслаўныя.

Пачатак рэвалюцыі духу

Няўдачу беларускага Майдану праграмавалі ня дзеянні апазыцыі, а адсутнасць рэвалюцыйнай сытуацыі. Але скатаць вялікі камяк сьнегу немагчыма без таго, каб першапачаткова не зьяліцца невялічкую сьнежку... **Аналізуе Віталь Сіліцкі.**

Усё пазнаеца ў параўнанні. 7 верасня 2004 году, калі Лукашэнка ў жывым этэры абвясціў пра чарговы рэфэрэндум, у натоўпе, што стаяў на Кастрычніцкай плошчы, раздаўся толькі адзін крык супраць. 19 сакавіка 2006 году плошча была перапоўнена людзьмі, а ў паветры панавала шматгалоссе. Палітычнай рэвалюцыі не адбылося. Але пачатак рэвалюцыі духу ўдавожны.

Гэтаму пачатку папярэднічаў ня менш уражвальны шэраг падзеяў падчас прэзідэнцкай кампаніі, якую большасць назіральнікаў, у тым ліку і аўтар, разглядалі хіба як адміністрацыйную працэдуру пацьвярджэння паўнамоцтваў кіраўніка дзяржавы. У рамках гэтай працэдуры апазыцыя, здавалася б, была цалкам асуджана. Ёй трэба было прыкладаць звышвысілікі, каб дамагчыся мінівынікаў, плён ад якіх быў вельмі сумнеўны ў той час, калі аўтарытарная ўлада была цалкам здольная ліквідаваць наступствы любых дзеянняў сваіх апанэнтаў. Аксіёмай нашага мыслення напярэдадні выбараў 19 сакавіка было тое, што рэвалюцыя ў Беларусі пакуль што немагчыма праз адсутнасць цэлага шэрагу чыннікаў: гатоўнасці большасці грамадства да пераменаў, мяккасці аўтарытарнай улады, вольных мэдыяў і гэтак далей. Удалося хіба што аб'яднаць апазыцыю (нават ня ўлічваючы Казуліна — ані Юшчанка, ані Саакашвілі не былі тэхнічна адзінымі кандыдатамі).

У чым памыляліся аналітыкі

Аднак аналітыкі, напэўна, не

ўлічылі трох фактараў. Па-першае — колькасці прыхільнікаў пераменаў і свабоды, гатовых рабіць, здавалася б, безнадзейную справу, калі не для выніку, то для гонару. Па-другое — нечаканай моцы альтэрнатыўных кандыдатаў, як Мілінкевіча, так і Казуліна. Патрэба — таго, што рэпрэсіўнасць уладаў дасягне такога ўзроўню, што стане, як гэта ні парадаксальна, пэўным мабілізоўным фактарам. Галоўным дасягненнем апазыцыйных сілаў можна лічыць ужо тое, што вынікі падзеяў сакавіка 2006 г. — незалежна ад канчатковай развязкі супрацьстаяння — сталі ўжо здабыткам беларускай гісторыі і аб'ектам увагі ўсяго сьвету. Болей праявілі — сцэнар чарговай «элегантнай перамогі» аказаўся сарваны.

Да пералому далёка

Дзясяткі тысяч, што выйшлі на Кастрычніцкі пляц (ці, як яго ўжо многія для сябе перайменавалі, Пляц Каліноўскага), канечне ж не рэпрэзэнтатыўныя для ўсяго беларускага грамадства. Лічба пратэстоўцаў у самы пік вулічнага супраціву не перавышала колькасці самых значных пратэстаў у сярэдзіне 1990-х г. Да пералому ў грамадстве ў цэлым на карысьць ідэяў свабоды і пераменаў яшчэ далёка. Сацыяльны баянс пакуль на карысьць Лукашэнка, і кампанія яго наўрад ці змяніла. Дый лічба пратэстоўцаў, па словах кіраўніка штабу Мілінкевіча Сяргея Калякіна, у дзесяць (ну, можа, у пяць. — В.С.) разоў менш за тую, што была б патрэбная, каб улада лічылася з пратэстам. Але гэтая ж лічба разоў у дзесяць большая за тую, якую прадказвала большасць аналітыкаў перад падзеяй, прычым ня толькі пэсымістаў — асабліва пасля таго, як патэнцыйным удзельнікам пратэсту прыгразілі сьмяротным пакараньнем. У 1996 г. нас мабілізаваў страх страціць незалежнасць. У 2006 г. нас яднае прага свабоды і годнасці.

За нацыянальныя сьвятыні

Тое, што гэта магчыма, што менавіта свабода, а ня нейкія сацыяльныя пытанні стануць мабілізоўным чыннікам у супрацьстаянні рэжыму Лукашэнка, таксама многімі ставілася пад сумнеў. Як высветлілася, дарма. Больш за тое, уражае тая роля, якую адыгралі падчас пратэстаў нацыянальныя сымбалі, пачуцці, сьвятыні. Бел-чырвоная-белая сьцягі, Звон і «Песні Свабоды», партрэт Каліноўскага надалі грамадзянскаму чыну пэўны дух, якога былі цалкам пазбаўлены шматлікія спробы вывесці людзей на вуліцы пад лезунгамі «лепшага жыцця» і г. д. Так, можа, нацыянальная афарбоўка і сама ідэалёгія свабоды багата каго і адштурхоўвае, паглыбляе падзел у грамадстве. Аднак прыхільнікам «чыстай» дэмакратыі за дзесяцігодзьдзе барацьбы з аўтарытарызмам так і не ўдалося стварыць мабілізоўнай альтэрнатывы, што бачылі і цягам Менскай вясны, і падчас пахавання Васіля Быкава, і цяпер.

Камяк і сьнежка

Дарэчы, менавіта нацыянальная арыентацыя галоўнага апанэнта Лукашэнка на гэтых выбарах і выклікала першапачаткова шквал незадавальнення з боку часткі апазыцыйных колаў. Аднак крытыкі і кандыдата, і стратэгіі апазыцыі пэўна не ўлічылі тых задачаў, якія насамрэч стаялі падчас гэтай кампаніі. Адпачатку было зразумела, што гуляць на выйгрыш было немагчыма і бессэнсоўна. Апазыцыя была адсечаная ад большасці грамадства, спробы весці ардынарную выбарчую кампанію, абапіраючыся на тых пытанні, што маглі б «прыцягнуць электарат», былі бессэнсоўныя яшчэ і таму, што такія высілікі ў гэтых умовах мелі б мінімальны мабілізоўны эфэкт: пытанні чаркі, скваркі і стабільнасці прыносілі ў сёньняшнім сацыяльна-палітычным кантэксце ачкі толькі Лукашэнку. Апазыцыйныя кандыдаты рабілі ўсё не па правілах, вялі сябе ня так, як

вядуць палітыкі, што дамагаюцца выйграць выбары. Яны зрабілі акцэнт на нэгатыўную агітацыю (перш за ўсё Казулін), прапагандавалі нацыянальныя каштоўнасці (нават Казулін!), казалі пра свабоду, калі большасць, здавалася б, гатовая была прамяняць свабоду на стабільнасць. Трэба ўлічваць, аднак, што скатаць вялікі камяк сьнегу немагчыма без таго, каб першапачаткова не зляпіць невялічкую сьнежку. Іншымі словамі, кансалідацыя ядра і пашырэнне базы грунтуюцца на розных, супрацьлеглых лёгіках. На жаль, у гэтай кампаніі апазыцыя проста мусіла пачынаць многае спачатку. І ў нечым яна была асуджана на самаабмежаваньне ў электаральным пляне.

Застаецца пратрымацца

Кпіць з нагоды неэфэктыўнасці дзеянняў апазыцыі на вуліцах пачынаюць, па звычцы, тыя, хто загадзя схавалі ў бульбу. Дзеянні сапраўды не заўжды лягічныя, але інтэрнэт-заградатрадчык Фядута

лепш бы памаўчаў са сваіх кіеўскіх кустоў. Зазначым, аднак, што няўдачу беларускага Майдану запраграмавалі ня дзеянні апазыцыі, а адсутнасць у гэтым кантэксце рэвалюцыйнай сытуацыі. Рэвалюцыя пачынаецца з супрацьстаяння легітымнасцяў (гэта значыць, калі ня проста адмаўляецца легітымнасць сённяшняга лідэра, а адстойваецца легітымнасць прэтэнзій на ўладу лідэра заўтрашняга). Прэтэнзію на ўладу Мілінкевіч (а тут я кажу толькі аб Мілінкевічу — Казулін урэшце пляч пакінуў) ня выставіў. На тое, канечне, былі аб'ектыўныя чыньнікі — але калі пытаньне аб уладзе не паўстала, то і пратэст быццам бы падвісае — ісьці наперад няма куды, а адступаць гонар не дазваляе. Застаецца пратрымацца як мага далей, каб гэтая годнасць мела шанец на працягу будучых, больш паспяховых змаганьняў...

Поўны тэкст гэтага аналізу чытайце ў 4-м нумары часопісу «ARCHE», што акурат гэтымі днямі зьявіўся ў продажы.

Арганізатары зьвярнуліся па дазвол уладаў на «Чарнобыльскі Шлях — 2006»

Намесьнік старшыні Партыі БНФ Віктар Івашкевіч падаў у Менскі гарвыканкам заяўку на правядзеньне «Чарнобыльскага шляху», прымеркаванага да 20-й гадавіны аварыі на ЧАЭС. Акцыя мае прайсьці пад дэвізам «Свабода. Праўда. Справядлівасьць».

Сп.Івашкевіч просіць гарадзкія ўлады даць дазвол на збор на Кастрычніцкай плошчы 26 красавіка а 18-й гадзіне і шэсьце па праспэктце Скарыны да Акадэміі навук, дзе мяркуецца правесці мітынг.

Ордэн менскім вязьням

У нядзелю прэзыдэнт Грузіі Міхаіл Саакашвілі ўзнагародзіў Ордэнам гонару двух журналістаў грамадзкай тэлевізіі Грузіі, затрыманых у Менску пасля прэзыдэнцкіх выбараў. Паводле словаў Саакашвілі, для яго тое вялікі гонар узнагародзіць журналістаў, бо менавіта яны былі ў самай гушчы падзеяў у Беларусі.

Маршрут Аляксандра Лукашэнка падчас інаўгурацыі пачынаўся зь месца, дзе стаяў намёт авы гарадок.

Зьмена вех, альбо Ліст да Кангрэсу — II

Павінны застацца Мілінкевіч і Казулін. Але павінна адбыцца ратацыя на чале апазыцыйных сілаў. І галоўнае: калі б Лукашэнка паспрабаваў дзеля захавання сувэрэнітэту Беларусі ўступіць у перамовы з Захадам, апазыцыя не павінна замяніць яму гэты рабіць. Мяркуе **Аляксандар Фядута**.

Гэтыя нататкі — абяцаньне, дадзенае аўтарам рэдактару газеты «Наша Ніва» яшчэ даўно. Аўтар не зьбіраўся рабіць іх. Але спадар рэдактар, які надрукаваў мой «Ліст да Кангрэсу» ў кастрычніку 2005 г., узяў зь мяне слова, што я буду адказваць па сфармуляваных у гэтым лісьце тэзах і пасьля прэзыдэнцкіх выбараў — калі я перакананы ў сваёй праваце.

На няшчасьце, я перакананы ў сваёй праваце больш, чым калі-небудзь. Таму замест чарговай рэцэнзіі паэтычны аглядальнік «НН» ізноў змушаны пісаць тэкст у якасьці аглядальніка палітычнага. Гэты тэкст адначасова друкуецца на сайце «Наше мнение».

19 сакавіка назаўсёды застанецца ня толькі ў найноўшай беларускай гісторыі, але і ў гісторыі многіх удзельнікаў палітычнага працэсу як дзень вялікай нечаканасьці. Дзень, да якога былі не гатовыя ўсе.

Менавіта таму варта паспрабаваць адказаць на тэы вечныя інтэлігенцкія пытаньні, звязаныя з гэтым днём, каб вырашыць — для саміх сябе — куды рухаецца наш карабель і мы на ім і разам зь ім, пакуль не кіруючы працэсамі, але

ўжо ў стане ўплываць на курс капітана.

Пытаньняў усяго тры.

1. Хто вінаваты?

Гэта ўжо ня грае аніякае ролі. Задаваць пытаньне няма сэнсу, бо вядомы адказ на яго. Вінаватыя усе, кожны па-свойму.

Акрамя моладзі. Той моладзі, якая знайшла ў сабе моц супрацьстаяць бязьмежку ўлады і безначальню апазыцыі.

На тым і вырашым.

2. Быць ці ня быць?

Пытаньне, прыцягнутае зусім не за вушы. Гэта менавіта тое пытаньне, якое паўстала перад капітанам беларускага дзяржаўнага карабля 19 сакавіка і на якое ў яго сёньня няма выразнага і адназначнага адказу.

Да 19 сакавіка Аляксандар Лукашэнка быў перакананы: гэтымі выбарамі ўсё сканчаецца. З-за гэтага намалюваўся такі злавесна неспраўдападобны вынік: маўляў, грохнем апанэнтаў па галаве лічбай, і яны адчэпяцца ад нас, уражаныя.

Высьветлілася: усё толькі пачынаецца. Так, 19 сакавіка народу выйшла на плошчу далёка ня досыць, каб зрушыць асновы, мякка кажучы, «палітычнай стабільнасьці». Але досыць, каб астатнія, якія ня выйшлі, зразумелі: нешта ня так у нашай маленькай, але вельмі сувэрэннай дзяржаве. Прычым зразумелі ня толькі ў самой Беларусі, але і за яе межамі. Ужо відавочна, што «беларускае пытаньне» трапіла на парадак дня сусьветных дзяржаваў і рана ці позна націск грамадзкай думкі на іх лідэраў стане такім моцным, што тэы будуць матэрыялізаваць яго ў выглядзе санкцыяў куды больш

сур'ёзных, чым абмежаваньні на ўезд у Эўропу трыццаці з гакам беларускіх чыноўнікаў.

Відавочнасьць гэтага ня можа ня мець свайго ўплыву на ўсіх, датычных беларускай палітыкі. У тым ліку і на яе галоўную дзейную асобу.

Для Аляксандра Лукашэнкі ўсё толькі пачынаецца. 12 гадоў улады можна лічыць другім актам драмы гэтага моцнага чалавека і арыгінальнага палітыка (хто зьбіраецца аспрэчваць — падайце аргумэнты). Пачынаецца трэці акт. Нагадаем, што паводле правілаў драматургіі наперадзе тры акты якраз і застануцца. У канцы ж — сумны фінал?

У героя — некалькі магчымых варыянтаў палітычнага лёсу.

Першы — паспрабаваць пазьбегнуць палітычнай адказнасьці за ўсё, «у чым быў / ня быў вінаваты». Гэта — элемэнтарныя ўдэкі. Але куды? Куды ўцякаць можна?

Да нядаўняга часу папулярным у колах палітычнага істэблішмэнту лічыўся варыянт, калі Лукашэнка ўцякае ў Расею і прыносіць з сабой у якасьці пасагу беларускую дзяржаўнасьць.

Ня думаю, каб ён абраў менавіта гэта. Аргумэнты простыя. Ён ня верыць Расеі. Ён разумее, што там, у бліжнім Падмаскоўі, на лецішчы, ён усё адно будзе нікому не патрэбны: у вялікую палітыку зганьбаванаму сатрапу (а ў выніку ўцэкаў «з пасагам» ён будзе ўспрымацца расейцамі толькі так, а зусім ня ў якасьці раўнапраўнага лідэра сувэрэннай дзяржавы) вярнуцца не дадуць ніколі. Нарэшце, да 19 — і галоўнае — да 20 сакавіка, да моладзевага намётавага гарадка — ён мог бы яшчэ паверыць у міт аб

беспакаранасьці падобнай ліквідацыі беларускай дзяржаўнасці. Але пасля 20 сакавіка Лукашэнка — дапусьцім, што ён гісторык ня толькі паводле дыплёму, але штосьці з нашай нядаўняй мінуўшчыны памятае — напэўна мусіў бы рэанімаваць у сваёй памяці іншы міт — пра «рэспубліку-партызанку». А калі ўжо гаўляйтэра Кубэ ўзарвалі!..

Да таго ж, ліквідацыя беларускай дзяржаўнасці раўназначная перакрэсьліванню ўсяго, што ён сам рабіў да гэтага часу. Самыя зацятыя зь ягоных апанэнтаў вымушаны прызнаць, што ніводнага рэальнага рычага кіраванья краінай Лукашэнка да гэтага часу не перадаў у рукі расейцам. Гэта прынцыпова істотны момант. Якія б матывы пры гэтым ім ні кіравалі, ён быў і застаецца гарантам беларускай дзяржаўнасці. І пакаленьне, што супрацьстаіць яму, — нават юныя тэолёгі выйшлі на Кастрычніцкую плошчу! — гэта, падобна, улічвае. Невыпадкова найменшую падтрымку сёньня ў выбарца атрымліваюць менавіта тыя кандыдаты, якія найбольш апантана выкарыстоўваюць прарасейскую рыторыку (прычым адчувалася гэта ўжо ў 2001 годзе).

Але і другі варыянт застаецца амаль немагчымым — з уцёкамі не на Ўсход, а на Захад. Да гэтага часу Лукашэнка спрабаваў размаўляць з Захадам з пазыцыі сілы. Маўляў,

прыміце мяне чорненькім, а беленькаму вы мне і зусім патрэбныя ня будзеце!

Цяпер усе крыкі пра дваіныя стандарты адышлі на другі плян. Стандарт — адзін, заходні, дэмакратычны. Прымаеш — ласкава запрашаем. Не прымаеш — зачыняем дзьверы.

І дзьверы ж сапраўды пачынаюць паціху зачыняцца ўсё шчыльней і шчыльней. Не праскочыць.

Адсюль — адчайны крык аб прагматызьме Захаду беларускага пасла ў Польшчы Паўла Латушкі, маладога хлопца, які разумее галоўнае: яшчэ некалькі такіх «элегантных» і «аглушальных» перамог у стылі спадарыні Ярмошынай, і ўвесь беларускі МЗС будзе проста нікому не патрэбны.

Самае цікавае: Латушка мае рацыю! Захад насамрэч прагматычны, настолькі прагматычны — і цыннічны адначасова, — што калі іншага спосабу ўздзеяньня на нашу суверэнную транзытную тэрыторыю, апроч як перадаць яе пад палітычную юрысдыкцыю Расеі, ня будзе, то — перададуць! Без задавальненьня, пад гучныя крыкі нашых суседзяў, але — перададуць! Няхай нават насуперак сапраўднай волі яе цяперашняга кіраўніка.

Сытуацыя змянілася. Раней, да 19 і 20 сакавіка, Лукашэнка ўспрымаўся ў якасьці адзінага пераможцы ў беларускім палітычным канфлікце. І

ён быў гэтым адзіным пераможцам. Кастрычніцкая плошча ў горадзегероі Менску 19 і 20 сакавіка стала ягоным Барадзінскім полем. Колькі б ні адступала сёньня апазыцыя, наперадзе нашага Напалеона чакае ягонае ўласнае адступленьне. Занадта далёка зайшоў, не пасьпявае кансалідаваць і падцягваць палітычныя рэзэрвы.

Але менавіта таму, што досьвед падказвае — асабісты крах імператара абарочваецца крахам і кіраванай ім дзяржавы, менавіта таму мы павінны быць гатовыя да таго, каб гэтага краху не дапусьціць. Іншымі словамі: калі Лукашэнка паспрабуе дзеля захаванья суверэнітэту Беларусі ўступіць у перамовы з Захадам, апазыцыя не павінна замінаць яму гэта рабіць і не павінна напрошвацца ў якасьці «трэцяга лішняга» ў гэтых перамовах. Ад нашага імя будучь гаварыць абодва ўдзельнікі гэтых перамоваў: Лукашэнка — абараняючы дзяржаўнасць, Захад — абараняючы дэмакратыю. І няхай даюць гарантыі адзін адному — то бок нам, грамадзянскай супольнасці.

Раней ці пазней гэта здарыцца. Моладзь на плошчы зрабіла для гэтага ўсё магчымае.

3. Што рабіць?

Ня будзем расьпісваць Лукашэнку, што варта рабіць яму. Жыцьцё падкажа.

Вернемся да апазыцыі.

Я не выпадкова абмовіўся, што да 19 сакавіка былі не гатовыя ўсе. Генэралы-рэвалюцыянэры рыхтуюцца да прамінулых рэвалюцыяў, як і генэралы-вайскоўцы — да прамінулых войнаў. Заклінаньнямі сваімі спрабуючы пераканаць усіх вакол у тым, што Майдан у цэнтры Менску магчымы, аніводны з нашых рэвалюцыянэраў у яго сам так і не паверыў.

Нагадаю: перад Кангрэсам дэмакратычных сілаў я заклікаў нашых партайгеносэ да сумленнасці. Калі верыце ў перамогу — возьміце на сябе абавязальніцтва сысьці ў адстаўку ў выпадку паразы.

Зьмена вех, альбо Ліст да Кангрэсу — II

працяг са старонкі ???

Што адбылося 19 сакавіка?

Перамога новага палітычнага пакаленьня. Таго, у якое так і не паверылі ідэолягі нашых паразаў.

Таму яны павінны сысьці. Я перакананы ў гэтым яшчэ і таму, што эфэкт ад зьяўленьня перад выбарцамі новых людзей — Мілінкевіча і Казуліна, асабліва Казуліна, — аказаўся значна больш дзейсным, чым эфэкт аб шматгадовай дзейнасьці якога-небудзь Дабравольскага.

Павінна адбыцца пачатая на Кангрэсе зьмена кіраўніцтва беларускай апазыцыі.

Павінны застацца Мілінкевіч і Казулін.

Мілінкевіч — як рэальны палітык, вядомы па-за межамі Беларусі ў якасьці лідэра большай часткі дэмакратычнага сэктару, які карыстаецца асабістым аўтарытэтам. Як «дырэктар апазыцыі», які калі і не кіруе ёй пэрсанальна, то, прынамсі, рэпрэзэнтуюе яе на міжнароднай арэне і ўнутры краіны.

Казулін застанецца ў палітыцы ў любым разе. Відаць, пра гэта паклапаціўся Аляксандар Лукашэнка, які ня мае намеру бліжэйшым часам выпускаць спадара прафэсара на альтэрнатыўнае палітычнае поле. І Казулін, які цяпер у зьнявольены, атрымлівае рэальны шанец ацалець да наступных прэзыдэнцкіх выбараў, як гэта ні цынічна гучыць, — не маргіналізавацца, застацца ў сьвядомасьці выбарцаў моцным чалавекам, які насмеліўся сказаць праўду ў вочы апошняму дыктатару Эўропы.

Гэта шмат. Аляксандар Уладзіслававіч можа сказаць за гэта дзякуй Аляксандру Рыгоравічу.

Галоўнае: ня даць, каб нашыя «пэнсіянэры-апазыцыянэры» затапталі Мілінкевіча і Казуліна

дзеля сваіх асабістых палітычных амбіцыяў, як у 2001 годзе самі ж затапталі Ганчарыка. Пра гэта і павінны паклапаціцца тыя, хто выйшаў на Кастрычніцкую плошчу 19 і — галоўнае! — 20 сакавіка 2006 году.

Зараз гэтая моладзь павінна зьдзейсьніць культурную рэвалюцыю ва ўласных галовах і адкрыць агонь па ўласных партыйных штабах.

Не таму, што гэтыя штабы ў нечым жудасным вінаватыя.

Проста яны не жадаюць сыходзіць. Яны не жадаюць расчысьціць месца для новых людзей. Яны ня здольныя прывесці да дапамогі.

Як казаў Казулін у сваім тэлевароце: «Дзякуй, Аляксандар, ты зрабіў усё, што мог — адпачні!»

Дзякуй, Аляксандар Альгертавіч, вы зрабілі ўсё, што маглі, — адпачніце! І астатнія — таксама.

Я разумею, што гэта выкліча крайняе незадавальненьне кіроўнай у апазыцыі эліты. Але калі яны так настойліва выступалі супраць «трэцяга тэрміну» для Лукашэнка, то якое тады ж маральнае права ў іх ёсьць, каб выступаць супраць выкананьня прынцыпу ратацыі ў дэмакратычных партыях? Альбо вы выступаеце за зьмену пакаленьняў па ўсім палітычным полі ў дзяржаве беларускай, альбо спыніце пратэставаць супраць таго, што Лукашэнка столькі гадоў калупае пальцам ва ўласным носе. Стандарты павінны быць адныя і тыя ж — што для ўлады, што для апазыцыі.

Маладая апазыцыя можа і павінна прыдумаць сваю рэвалюцыю. У яе ёсьць для гэтага два гады. Праз два гады на пэнсію павінен сысьці нават Мілінкевіч. Патрэбны будзе іншы твар, больш малады, больш прывабны, больш энэргічны. Патрэбны будзе іншы сымбаль Беларусі. Выйдзе Казулін — будзе Казулін. Не — будзе іншы.

У гэтым — галоўная навука мінулай

кампаніі. Народ у роўнай ступені стаіўся і ад твара з вусамі, і ад бязвусых твараў, калі яны тоўпяцца каля палітычнай кармушкі з 1991 г. За пятнаццаць гадоў мы ўсе абрыдлі выбарцам. Нашае пакаленьне павінна сысьці.

Ня хоча нехта — дык віламі яго! Устанавіце намётавы гарадок ля чарговага Палацу культуры, дзе будзе адбывацца чарговы зьезд — і скідвайце лідэраў, што заседзеліся там.

Дапускаю, што новыя ня будуць лепшыя. Але горш быць цяжка. Таму сьдзем усе разам — і лепш, калі дабраволь... на.

4. Праграма-мінімум

Ну добра, запярэча мне чытач, скінулі вы ў дабравольна-прымусовым парадку старых партыйных лідэраў, а што потым?

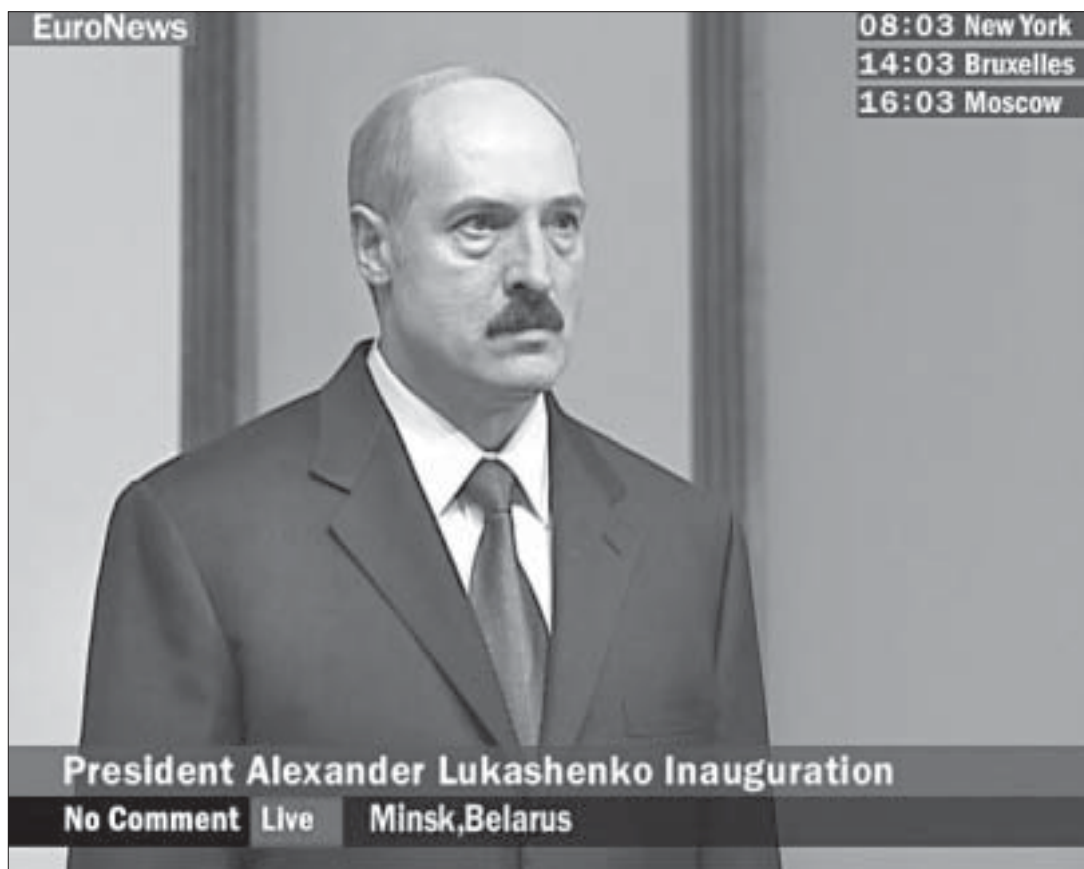
Не бяруся вучыць маладых. Думаю, яны абыдуцца і без маіх парадаў. Магу толькі адзначыць слушнасьць некаторых ідэяў, што прагучалі 19—20 сакавіка.

Меў рацыю Мілінкевіч, калі патрабаваў стварэньня шырокага агульнаацыянальнага руху — гэта шанец перафарматаваць нашае палітычнае поле, перайсьці ад малых партыяў да больш моцнай структуры, да таго, чым быў Народны Фронт на пачатку свайго існаваньня.

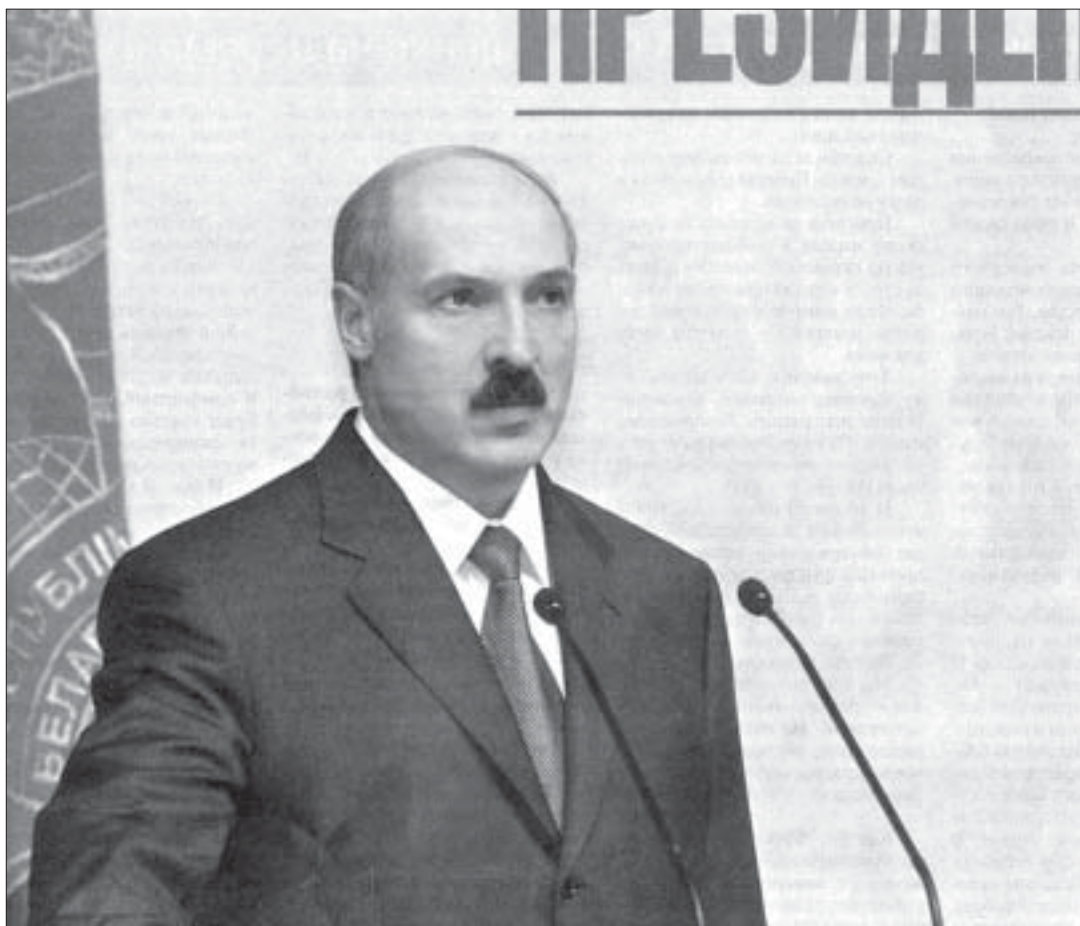
Меў рацыю Казулін, калі патрабаваў стварэньня пастаянна дзейнага кансультацыйнага органу на парытэтай аснове, які рэпрэзэнтуюе штабы абодвух кандыдатаў. Больш рэпрэзэнтаваць няма каго. Гэта дазволіць разьвязаць рукі і Мілінкевічу, і Казуліну і скараціць працэс прыняцьця рашэньняў да прымальнага часу і колькасьці ўдзельнікаў.

Мела рацыю моладзь, што патрабавала канкрэтных дзеяньняў ад тых, хто лічыў сябе лідэрамі апазыцыі. Ужо сёньня неабходна праграма дзеяньняў — на год, на тры гады і на пяць гадоў. Усе павінны разумець, хто і чым будзе займацца да наступных выбараў. Не інтрыгаваць, а працаваць. Хто лічыць, што ня мае права ці ня ў сілах працаваць у палітыцы, няхай піша рэцэнзіі на паэтычныя зборнікі і друкуюе іх у «Нашай Ніве».

Прыклад — ёсьць.

У часе трансляцыі інаўгурацыі А.Лукашэнкі на канале «Euronews» і нават на БТ (праўда, там буйным плянам твар паказвалі ўсяго пару хвіляў) можна было бачыць, што кіраўнік дзяржавы выглядаў стомлена, хваравіта, у яго былі выразныя мяшкі пад вачыма (фота ўверсе). Дзяржаўныя газэты змясцілі здымкі з інаўгурацыі Аляксандра Лукашэнкі моцна падрэтушаванымі (ніжняе фота). Гэта выклікала новую хвалю чутак пра стан здароўя А.Лукашэнкі. Прычына ў тым, што стан здароўя кіраўніка дзяржавы ў Беларусі, як колісь у СССР, застаецца дзяржаўнай таямніцай, у адрозненне ад краінаў Эўропы, дзе ён з'яўляецца фактам публічным. Прадстаўнікі Адміністрацыі прэзідэнта апошнія тыдні заяўлялі, што стан здароўя кіраўніка дзяржавы выдатны.

«Мы самі сабе ня верылі, што выстаялі»

Ці маглі падзеі 19—25-га разьвівацца інакш? Апытаньне «Нашай Нівы».

Мы звярнуліся да шэрагу ўдзельнікаў пратэстаў 19—25 сакавіка з наступнымі пытаньнямі:

Як, па-вашаму, ці маглі падзеі 19-га разьвівацца інакш? Што апазыцыя магла рабіць інакш? Ваша ацэнка дзеяньняў Мілінкевіча, Казуліна, іншых лідэраў у гэтыя дні. Каго вы для сябе адкрылі як лідэра ў гэтыя дні?

Якія самыя яркія ўспаміны ад падзеяў 19—25 сакавіка? Як вас затрымлівалі? Што запомнілася з турмы?

Ці сутыкаліся вы зь «людзьмі ў штацкім» у наметах мястэчку? У чым заключаліся іхныя дзеянні?

Што вам і вашым сукамэрнікам даў турэмны досьвед? З чым вы выйшлі з турмы?

Усё было ўпершыню

Павал Батуеў, актывіст Партыі БНФ, затрыманы 23 сакавіка ўдзень на выхадзе з Плошчы, адседзеў 10 сутак.

Шмат маіх знаёмых не пайшлі на Кастрычніцкую 19-га, напалохаўшыся абяцаньнямі Сухарэнкі. Але для некаторых маладых людзей, што палітыкай раней не цікавіліся, апошняй кропляй сталі SMS-кі з засьцярогай ад ананіма з БРСМу. І гэта — выхад на Плошчу яшчэ нядаўна апалітычных людзей — прыемная і, мабыць, галоўная неспадзяванка.

Мілінкевіч застаецца для мяне лідэрам палітычным, але што тычыць падзеяў 19—25 сакавіка, тут да яго ёсьць пытаньні. Арганізата-

ры і ўдзельнікі наметавага мястэчка былі ў тыя дні безумоўнымі лідэрамі вуліцы, і пад іх падладжваліся палітыкі. Казулін пакідае пытаньні наконт мэтазгоднасьці шэсьці на Акрэсьціна. Мы мелі магчымасьць бачыць у двары разьмеркавальніка падрыхтаваньня да сустрэчы з дэманстрантамі сілы спэцназу і ведалі, для чаго яны пашыхтаваліся.

На Плошчы сутыкаўся з правакатарамі. Прыходзілі розныя: адзін маладзён рахытычнага целаскладу правакаваў бойку, і гэта выклікала здаровы сьмех. Неяк ноччу прыйшоў малады чалавек з пляшкай шампанскага. Піў з рыла і прапаноўваў: «Каму яшчэ наліць?» З боку гэта, відаць, мусіла выглядаць, што па пэрымэтры ачапленьня ходзіць сьпіртное і ніхто не адмаўляецца. Былі і быццам бы «блакітныя» — цалаваліся каля ачапленьня, і нехта гэта здымаў на відэа. Але жыхары наметаў працягвалі вытрымку і самаарганізаванасьць.

Затрымалі нас зь сябрам 23-га, калі ішлі а 3 гадзіне дня адсыпацца (каля 40 гадзінаў ня спалі). Стома нас і падвяла, бо аўтобус з танаванымі вокнамі заўважылі вельмі позна. Нас схвалілі людзі ў цывільным і проста сыходам з Плошчы я зняў свой сіні бант з паліто, а ў аўтобусе мяне запытаў міліцыянт: «Дзе твой рэвалюцыйны бант?» Потым мы езьдзілі па кварталах вакол Плошчы і на Акрэсьціна паехалі толькі тады, калі не засталося вольных месцаў.

Суд — хутчэй цырк — адбыўся на наступны дзень. Мне адмовілі ў вядзеньні

працэсу па-беларуску.

Да суду ў камэры з намі быў Вячаслаў Сіўчык. Потым нас было восем чалавек, шасьцёра зь якіх не

Нам несьлі перадачы нават незнаёмыя людзі.

.....

менчукі. Мы шмат размаўлялі, аналізавалі падзеі. Ніхто ня нью, усе лічылі гэта належным, што за вялікую справу можна і патрываць.

Ізноў жа салідарнасьць. Нам несьлі перадачы нават незнаёмыя людзі. Адзінае, што непакоіла, дык гэта чуткі пра правакацыі ў дачыненні тых, хто толькі вызваліўся, што іх быццам саджалі ізноў. Так, Алеся Стральцова ў хуткім часе па вызваленьні затрымалі ізноў за «ўдзел у несанкцыяванай акцыі». І ахоўнікі, нягледзячы на выходны, ведалі пра дакладную колькасьць сутак. У турме мы перазнаёміліся, і высветлілася, што большыня з нас ня толькі сядзела, але і ў палітычных акцыях брала ўдзел упершыню.

У турме ўтварыліся такія сабе лякальныя асацыяцыі, гэтыя людзі маюць пэўны досьвед — і арганізацыя жыцьця ў наметах, і розныя карысныя дробязі. Усе мае знаёмыя рапуча настроеныя на далейшы ўдзел у змаганьні, і адседкай іх ужо не напалохаеш.

Мы пераможам, калі выйдуць рабочыя

Зьміцер Паўленка, удзельнік наметавага мястэчка, затрыманы пры лік-

відацыі наметавага мястэчка з 23 на 24 сакавіка, адседзеў 15 сутак. Ягоных маму і брата затрымалі і асудзілі за ўдзел у шэсьці на Акрэсьціна 25 сакавіка:

Да сакавіцкіх падзеяў я сачыў за палітыкай з прэсы ды Сеціва. 19 сакавіка мяне спалохала не прапаганда, а надвор'е. Падумалася: хто такім надвор'ем ды пасяля заяваў кіраўніка КДБ пойдзе на пляц? Але даведаўшыся пра масавасьць акцыі, у панядзелак прыйшоў на Кастрычніцкую і застаўся на ноч. Уражвала ўсё: і сам факт таго, што ўпершыню на такім мерапрыемстве, і людзкая салідарнасьць, і самі людзі — зусім не такія, як

Дзеянні лідэраў зьдзіўлялі непасялядоўнасьцю.

.....

паказвае БТ. Асабліва запомнілася раніца пасяля першай ночы: калі ўзышло сонца, мы зь сябрамі самі сабе ня верылі, што выстаялі.

Дзеянні лідэраў апазыцыі зьдзівілі сваёй непасялядоўнасьцю: то запрашалі застайца на Плошчы да перамогі, то ўмаўлялі дзеля ўласнае бясьпекі разьсыцца. Сапраўднымі героямі лічу простых людзей, моладзь, што арганізавала наметавы гарадок, наладзіла ў ім жыцьцё. Хто яго ведае, як бы яно было інакш, калі б нас падтрымалі рабочыя. Сярод нас былі пераважна студэнты, прадпрымальнікі, шмат праграмістаў, а звычайных рабацяг — вобмаль. Думаю два-тры буйныя прадпрыемствы маглі б кан-

10 красавіка вязні Акрэсыціна і Жодзіна сабраліся на Плошчы і ўсклалі белыя і чырвоныя гвасьдзікі.

чаткова схіліць шалі на наш бок. Па-першае, столькі людзей на Плошчы, па-другое, пустыя заводы — гэта быў бы якасна іншы эфэкт і адпаведны розгалас.

Разгон запомніўся нечаканай цішынёй перад самай «спэцапрацягальняй» — раптам сышлі назолы-правакатары. І тут на Плошчу выехалі браневікі. Нехта спрабуе зьбегчы, і па сьлізкім лёдзе хлопцу гэта амаль удаецца. Але на выхадзе з Плошчы яго сустракаюць чацьвёра ў чорным. Я не здаюся і застаюся сядзець пасяля таго, як суседзяў па ачапленні адрываюць і зацягваюць у машыну. Потым іду ў цэнтар кола і там чую каманду міліцыянтам «нікога ня біць». Спецназаўцы і праўда ня б'юць дручкамі. Яны б'юць кастэтамі па руках, каб расчэпіць скручаныя рукі хлапцоў з ачаплення. Аднак людзі добраахвотна пачынаюць заходзіць у МАЗы. Ужо ў сярэдзіне бамбіза-міліцыянт правакуе бойку: «Давай раз-на-раз,

есьлі ты мужчына». Па дарозе суседзі выказваюць меркаваньні наконт таго, куды іх вязуць. Чамусьці думаецца, што адвядуць за 10 км у лес і выкінуць у сьнег. У такім разе большасьць вырашае вярнуцца на Плошчу. Ды, мабыць, і органы пра тое падумалі.

Суд і турма ўрэзаліся ў памяць усьведамленьнем таго, што гэтым разам пра падзеі не чытаеш у газэце, што гэта адбываецца менавіта з табою — суд-канвэр, як частка бязлітаснай сыстэмы, што зробіць з табою ўсё, што пажадае. Захоца — дасьць нізавошта суткі, захоца — падкіне наркатыкі. Уразіла кампанія, у якой дэвялося бавіць час на сутках: праграміст, мастак, пэтэвэшнікі і студэнты ВНУ, супрацоўнік «Нашай Нівы» — самыя розныя людзі. Увесь час размаўлялі, распавядалі кожны пра сваё, наладжвалі кантакты з суседнімі камэрамі. Ляйтматывам удзелу кожнага з сукамэрнікаў у супраціве было

«хто, калі ня мы». На васьмья суткі падчас раздачы абеда, расьпісваючыся ў паперах, заўважыў каля прозьвішча не свае ініцыялы, а потым яшчэ адно прозьвішча зь іншымі ініцыяламі. Так даведаўся, што на Акрэсыціна знаходзяцца мае маці і малодшы брат Аляксандар. Малодшы ня быў у намётавым мястэчку — адгаварыў, каб не нашкодзіць вучобе, але ўсе гэтыя дні ён прыносіў на Плошчу гарачую ежу. 25 сакавіка разам з маці пайшоў з шэсьцем на Акрэсыціна, дзе іх і затрымалі. Маці атрымала 10 сутак, Аляксандар — 12.

Анітрохі не шкадую, што так усё здарылася. У маёй сям'і хіба толькі бацька, які нацярпеўся за гэтыя дні ня менш за сваіх «арыштантаў», — супраць усялякага ўдзелу ў супраціве. Пайду 26-га, я не баюся. Бо ведаю, што не адзін такі. Адседка мяне ў гэтым запэўніла.

Так хацелі

справакаваць астатніх

Зьміцер Антаневіч, лідэр гурту «Кальян» (Горадня), удзельнік намётавага мястэчка, затрыманы пры ліквідацыі намётавага мястэчка з 23 на 24 сакавіка, адседзеў 15 сутак:

На Плошчы прабыў усяго 12 гадзінаў, бо ў Менск трапіў толькі 23 сакавіка. Самае моцнае ўражаньне на мяне зрабіў сам выгляд Плошчы — сьцягі, беларуская музыка і пачуцьцё абсалютнай свабоды, нават не зважаючы на відавочную прысутнасьць «чорных». Самыя ж напружаныя моманты — гэта 15 хвілінаў перад разгонам і апошнія 15 хвілінаў перад вызваленьнем. Перад разгонам асабліва назалілі п'яныя малойчыкі, сярод якіх былі і футбольныя фанаты, што білі нагамі людзей з ачаплення.

Падчас штурму ў «чорных» былі такія твары, што загадалі б — і яны нас пазабівалі б ня думаючы. Падчас разгону, калі ўсе паселі на

«Мы самі сабе ня верылі, што выстаялі»

зямлю, ад намётаў аддзялілася некалькі чалавек з крыкамі «Ня біце нас, мы здаёмся!». Магчыма, такім чынам яны хацелі справакаваць асатніх. Аднак людзі і самі арганізаваліся. Я ў МАЗ не заходзіў, а залятаў — міліцыянт добра пастараўся, штурхаючы мяне ў сярэдзіну. Ужо на Акрэсыціна чуў ад сукамернікаў пра дзвюх падзроных дзяўчын, якіх у спэцпрымальнік прывезлі ўжо пад «кайфам», нібыта за колькі хвілінаў да штурму яны пасьпелі прыняць наркатыкі.

У турме памяняў чатыры камэры. І ва ўсіх сядзелі студэнты-выдатнікі — найлепшыя ў групе, першыя на факультэце, чырвонадыплёмнікі. Праграміст, што зарабляе зусім ня мала, актор тэатру, які таксама ня скардзіцца на матэрыяльны бок жыцця, вернік, што сьпявае ў хоры аднаго зь менскіх касцёлаў, мужчына, што нядаўна вярнуўся з ЗША, дзе зарабляў грошы — такое ўражаньне, што сюды кінулі самых разумных, адукаваных і інтэлігентных людзей Беларусі.

Мы не шкадавалі, што знаходзімся тут. Большасць ведала, на што ішла. Быў у камэры і выпаковы сядзлец. Хлопец, што на Плошчу толькі забягаў колькі разоў з цікавасьці, акурат а 3-й ночы адарваўся ад сяброў, зь якімі катаўся з клобу ў мястэчка выглядае ўначы. У камэры ён трымаўся прыстойна, усё ўспрымаў з пачуцьцем гумару.

У Менск я прыехаў не для таго, каб падтрымаць нейкую палітычную сілу ці асобу, а для таго, каб сказаць

«Супраць» абалванваньню і хлусьні. Я прыехаў за і дзельсябе, сваіх родных і сяброў. Поплеч мяне на Плошчы і ў турме былі спрэс такія ж, як я. Ніхто не казаў «я тут, бо я за Мілінкевіча/Казуліна». Толькі адзін, ахоўнік Казуліна, за краты трапіў за шэсьце поплеч начальніка. Мяне найбольш уразіў мой цэзка — Дашкевіч. Самаахварны і таленавіты чалавек. Увесь час ля мікрафона, бараніў людзей ад правакатараў, не даваў застоівацца, варушыў усіх, каб ня мерзлі.

Галоўная выснова сакавіка — нас шмат і мы не баімся. Асабіста мяне — не зламалі. І я абавязкова прыйду ў наступны раз. Маці, чакаючы ля сьценаў разьмеркавальніка зь перадачай, чула шмат падобных выказваньняў. Людзі, што ўпершыню сутыкнуліся з арыштам сваіх родных, не збіраюцца больш сядзець па кухнях. Гэта толькі пачатак.

Мы ўжо ня тыя, што былі

Канстанцін Усяно́к, цырульнік, удзельнік вулічных акцыяў, затрыманы 22 сакавіка, пасьля працы, на ўваходзе ў мэтро «Кастрычніцкая», зьбіты падчас затрыманьня, адседзеў 10 сутак:

Я быў на Плошчы ад 19-га. Першы дзень — як і дзеянні палітыкаў — пакінуў падвойнае адчуваньне. Відавочна недапрацавалі ў пляне інфармаваньня людзей. Зь іншага боку, у такой сытуацыі, калі сілавікі практычна запаланілі горад, чакаць масавасьці акцыяў не выпадае. Выклікаў шмат пытанняў Казулін. Што ў яго пераважае — PR улас-

най пэрсоны ці нейкія іншыя матывы?

Да апошніх падзеяў я трымаўся нэўтралітэту, хадзіў калі-нікала на акцыі апазыцыі, але цяпер усё зусім інакш. І я, і мая сям'я ўжо ня тыя, мы ня будзем цяпець зьдзекаў зь сябе. Я можа б зразумеў сам факт затрыманьня за ўдзел у несанкцыяванай акцыі, калі б не брутальныя паводзіны міліцыянтаў у часе затрыманьня і па дарозе ў разьмеркавальнік. Мяне зьбівалі, прымусілі есьці ўласную майку. А даведаўшыся, што працую цырульнікам, выстрыглі пасму валасоў, зазначыўшы, што не занятак для сапраўднага мужчыны — працаваць у цырульні. Мужчынская праца — біць цэглу галавой.

У камэры былі самыя розныя людзі: выкладчык каледжу, студэнты. Адзін маляды чалавек адседзеў 10 сутак за тое, што ішоў праз Плошчу ў забаўляльны комплекс «Журавінка» замовіць боўлінг да дня народзінаў. Добрыя стасункі былі са Зьмітром Дашкевічам. Шмат гутарылі, перарываючыся на час навінаў, што трансляваліся па радыё. Калі чулі прозьвішчы Лукашэнкі ці якой Ярмашынай, скандавалі «Ганьба!».

Плошча і турма далі разуменьне таго, што я не адзін, нас шмат. Ёсьць адчуваньне зруху. Афіцыйныя СМІ падаюць нас як кучку адмарозкаў і наркаманаў. Я быў адным з гэтых людзей і маю вялікае жаданьне давесьці адваротнае.

Нам патрэбны Каліноўскі

Уладзімер Шадзенка, удзельнік шэсьця на Ак-

рэсыціна, зьбіты спэцназаўцамі да страты прытомнасьці:

19-га пратэстны настрой людзей быў скарыстаны далёка не напоўніцу. Пастаялі, пакрычалі «Жыве Беларусь!» — і разышліся. А людзі рызыкавалі, выходзячы на Плошчу. Аб'яднаньня сілы апазыцыі перад выбарамі заверылі ўсіх, што пойдучь да канца, але іх крокі пасьля выбараў выявілі: няма ніякай выразнай стратэгіі на гэты этап кампаніі. *Апазыцыя мусіла прапанаваць народу дзеянне*. Таптаньне на месцы растрочвае пратэстны настрой. Лідэры апазыцыі выявілі сябе ня лепшым чынам. Складвалася ўражаньне, што гэтымі днямі яны ішлі ў хвасьце падзеяў і кіраваліся настроём людзей, што выйшлі пратэставаць у цэнтры сталіцы. Напрыклад, Мілінкевіч то запрашаў разысьціся, то ўгаворваў застацца на Плошчы. Казулін жа выглядаў чалавекам, якім кіруюць асабістыя амбіцыі і крыўды. Мяне ня ўражаюць сёньняшнія апазыцыйныя лідэры. Яшчэ раз упэўніваюся, наколькі слушна для сябе рэжым нэўтралізаваў Севярынца ды Статкевіча. Нават такі адыёзны пэрсонаж, як Клімаў, і то мог бы выціснуць з гэтай сытуацыі больш, чым каманды альтэрнатыўных кандыдатаў. Нам не хапае сучаснага Каліноўскага, чалавека-сьпяга, які павёў бы за сабою.

Запісаў Сямён Печанко

Запрашаем дасылаць свае адказы на тыя самыя пытанні ўсіх удзельнікаў падзеяў 19—25 сакавіка.

Як я сядзеў з сынамі Кулей

Сястра, якая правяла колькі начэй на Плошчы, сьцьвярджала, што там перабывалі ўсе мае аднаклясьнікі з Кастрыцы! Цяпер мне ня будзе сорамна перад маімі будучымі дзецьмі, піша **Зьміцер Панкавец**.

Дагэтуль у вулічных акцыях апазыцыі я ня ўдзельнічаў. Задавольваўся рэплікамі з канапы пра тое, што мітынгі з кожным годам драбнеюць, а на іх ходзяць адны і тыя ж людзі. Гэтым разам не прыехаць у Менск не дазволіла сумленьне, хоць розум памятаў словы аднаго вусатага дзядзькі пра тое, што дэстабілізатарам сытуацыі адкрываць, як качанятам, галовы. Я пераадолеў страх і прыехаў на Плошчу. Пра што зусім не шкадую.

«Напішыце яму памякчэй»

Сястра, якая правяла колькі начэй на Плошчы, сьцьвярджала, што там перабывалі ўсе мае аднаклясьнікі з Кастрыцы! Такой людзкой еднасьці я ня бачыў ніколі!

Прычым пры такой колькасці і цякучы людзей у лягеры не было ні крадзяжоў, ні боек. Параўнайце са звычайнай дыскатэкай і знайдзіце 10 адрозьненняў. Хлопцы можна трымалі гадзінамі ланцугі, а мілыя дзяўчаты разносілі гарбаты і ежу. І дзе тыя культывы адмарозкі-алькаголікі, якія штодня мільгаюць на БТ?

Прадчуваньне таго, што ў ноч на 24 сакавіка павінна адбыцца нешта ня добрае, зьявілася тады, калі на Плошчу пачалі падыходзіць сьмецьцеўборачныя трактары. Але ніхто не сышоў, усе трымаліся разам.

Страшэнныя аўтазакі падышлі раптоўна, і праз імгненьне патрыёты ўжо апынуліся ўнутры машын.

Ніхто ня ведаў, куды нас вязуць. Нават калі нас высадзілі ля сьцяны на Акрэсьціна, мала хто ведаў, што гэта культура спэцпрымальнік. Большасьць, як і я, упершыню прыйшлі адстойваць сваю свабоду.

Праз чатыры гадзіны стаянны на марозе нейкі сяржант урэшце павёў мяне складаць пратакол. Іншы сяр-

жант аказаўся земляком, зь Весеялова. Мы разгаварыліся. Старшыня потым махнуў у мой бок рукой: «Напішыце на гэтага памякчэй». І АМОНаўцы не прыпісалі мне ні выкрыкваньня антыдзяржаўных лёзунгаў, ні супраціву міліцыі. Але гэта не дапамагло ў судзе. Празь некалькі дзён судзьдзя Сьвятлана Ганчар прысудзіла 10 сутак арышту — яна штампавала прысуды як на канвэеры.

Менск — Жодзіна

На Акрэсьціна ў камэры было 16 чалавек на 6 спальных месцаў. Тут я пазнаёміўся з салігорскім прадпрымальнікам сп.Шылам — чытачом «Нашай Нівы». Ніколі раней ня бачыў настолькі начытанага і эрудаванага чалавека. Сп.Шыла раскажаў, што прыехаў на пляц празь дзяцей, якія казалі, што абавязаны там быць. Прыемна, што некаторыя сукамэрнікі, даведаўшыся маё прозьвішча, казалі, што чыталі мае допісы ў «НН».

Па абедзе некаторых пачалі адвозіць на суды. Шасьцёх накіравалі ў Жодзіна. Мы былі перакананыя, што нас вязуць туды на прысуды, бо менскія суды не спраўляюцца, і ўвечары мы будзем зноў на Акрэсьціна. Надзіва марудная дарога скончылася ля брамы СІЗА, дзе было напісана «...атэль», пачатак слова я не заўважыў. Згадаліся словы гаранта Канстытуцыі, што ўсіх апазыцыянэраў ён зьмясыць у гасьцініцы.

Шмон пры ўваходзе. Мянты так і не знайшлі бел-чырвона-белага значка ў кішэні джынсаў. Пасьля вобшуку мы пайшлі доўгімі халоднымі калідорамі. Падумалася, што такі градус будзе і ў камэрах. Але, на шчасьце, найгоршыя прагнозы ня спраўдзіліся, і ў камэрах было цёпла. Былі й матрац з коўдрай, празь некалькі гадзінаў прынеслі й бялізну. Вячэры я так і не дачакаўся — валіўся з ног ад стомленасьці, ня спаўшы каля 40 гадзін.

Салігорац спаў на стале

Назаўтра ахоўнікі правялі больш дасканалы надгляд камэры — нас было шасьцёра — ды звадзілі ахвотных у душ. Стас Пачобут і Дзяніс Пугач аб'явілі галадоўку. Іх перавялі ў

асобныя камэры. Перад імі ў адзіночку пасадзілі мужчыну са Смалявічаў, які, апроч галадоўкі, пастаянна патрабаваў адваката ды адмаўляўся выконваць загады міліцыянтаў. Нас застаўся трое, празь некаторы час зайшлі ахоўнікі: «Вам, мабыць, сумна? Перавядзем вас у іншыя месцы». Нас спусьцілі на паверх ніжэй, у камэру №87.

Там ужо былі сямёра хлопцаў (двое таксама трымалі галадоўку), але толькі адны свабодныя нары. Мне шанцавала, і іх заняў я. 18-гадоваму салігорцу давялося ўвесь тэрмін спаць на стале. Што праўда, і мой «ложак» быў ня самы зручны — сьценкі не было ні з аднаго з бакоў, і першыя ночы баяўся зваліцца.

Першыя дні, да аўторка, жылі выключна на хлебе і вадзе, толькі аднойчы далі досыць прыстойны гароховы суп. Кашы, расольнік ці боршч есьці было няможна. Ну і сумнаведомы «гіт» — бігас.

У камэры сабралася цудоўная кампанія. Адукаваная і разумная моладзь (маладзейшаму было 18, старэйшаму — 30). Пасядзецц зь імі было надзвычай прыемна. Ужо ў першы дзень мы зьялілі з хлеба шахматы, раскрэсьлілі поле, у аднаго хлопца аказаўся аловак. Сёньня дома на паліцы ў мяне красуюцца пешка, ладзьдзя і кароль.

Сын па мянушцы «Пшэк»

Вельмі хутка ўва ўсіх сукамэрнікаў зьявіліся мянушкі. Першым яе атрымаў барысаўскі хлопец з Мастоцкай вучэльні імя Глебава, які ўвесь час панікаваў і быў самым занепакоеным. Таму ён стаў «Кітайцам». Менскі праграміст паказаў надзвычайныя веды геаграфіі Афрыкі падчас гульні ў «Гарады», таму і стаў «Афрам». Астатнія былі больш банальныя: я — «Журналіст», беларускі студэнт, які вучыцца ў Польшчы — «Пшэк», хлопец зь Сьветлагорску — «Расьцік», студэнт БДУіРа — «Хакер», палітоляг-другакурснік — «Адвакат», бо запатрабаваў яго на судзе, самы малодшы — «Маль».

Чыталі кніжкі, якія перадалі родныя і прынеслі з турэмнай біліятэкі ахоўнікі, і газэты. Напрыклад, чытаў

казкі Ёласа Дарашэвіча. Некаторыя казачныя сюжэты нагадвалі беларускую сытуацыю. Іншыя чыталі Зошчанку, Маміна-Сібірака, Рэмарка.

Навіны пра святкаваньне Дня Волі надавалі аптымізму. У пятніцу, 31 сакавіка, у камэры зьявіліся два асобнікі «Нашай Нівы», якія былі зачытаньня ледзьве не да дзірак.

У аўторак пачаліся харчовыя перадачы. Усім. Увесь стол быў застаўлены каўбасой, салямі, мясам, сокам, печывам, садавінай, чакалядам, арэхамі і шмат чым яшчэ. Столькі ежы разам можна ўбачыць толькі на святочных сталах.

Ахоўнікі надзвычай прыстойна ставіліся да нас, адзін маёр нават размаўляў з намі па-беларуску. Яны даз-

валялі нам ляжаць увесь дзень на нарах і заўсёды былі карэктныя.

На чацьверты дзень раптам высьветлілася, што Пшэк — сын Іны Кулей, які стараўся не афішаваць сябе. Я, дарэчы, першым раскусіў яго.

Дзе нагаворысься, як не ў турме

У камэры мы спрачаліся, але ніколі не сварыліся. Гаварылі пра ўсё: палітыку, спорт, авіяцыю, эканоміку, гісторыю. Сапраўды, дзе будзе яшчэ шанец так нагаварыцца, як не ў турме? Асабліва палкія размовы пачыналіся пасля адбою, калі выключалі святло. Было нават весела. Да поўнага шчасьця не хапала толькі гітары, каб стварыць атмасфэру не вязьніцы, а, напрыклад, паходу. Страх саступіў

месца ўпэўненасьці ў правільнасьці таго, што мы робім — і мы некалі пераможам. Улады спрабуюць разьвіваць у краіне экатурызм, але пакуль тут магчымы турызм «палітычны».

Апошнія суткі былі самыя доўгія і неспакойныя. А 3.30 мы, як кажучь, «адтапырыліся». А ў камэры засталася яшчэ чацьвёра хлопчаў, якім трэба было адседзець яшчэ 5 сутак. На волі мяне сустрэкалі маці, сястра, дзядзька, праваабаронец Алесь Абрамовіч.

Цягам усіх 10 сутак мы адчувалі людскую салідарнасьць. І ніводзін не расчараваўся ў сваім змаганьні. Цяпер мне будзе ня сорамна глядзець у вочы сваім будучым дзецям.

Кастрыца, Барысаў

Народны фотаальбом

Стартаваў новы конкурс радыё «Свабода» — «Фота Свабоды». Слухачы радыё і чытачы сайту www.svaboda.org могуць браць у ім удзел, дасылаючы свае здымкі (паздзі, сытуацыі, людзі).

Прыз дня — выстаўленьне фота на сайце «Свабоды»; галоўны прыз тыдня — радыёпрымач «Roadstar»; галоў-

ны прыз году — паездка ў Прагу.

Здымкі можна дасылаць на e-mail: svaboda@rferl.org з пазнакай «fota Svabody».

Максымальны памер аднаго файлу — 1 Мб.

Усе картачкі выстаўляюцца на сайце радыё і складаюцца ў сапраўдны народны фаталетапіс.

Не было б нацыяналізму — не было б і свабоды

Мне давалося паразмаўляць з Гарэтам Фіцджэралдам, былым прэм'ер-міністрам Ірляндыі. Ведаючы пра сытуацыю ў Беларусі, ён, каб падтрымаць веру ў перамогу, распавёў мне гісторыю сваёй сям'і... Піша **Наталька Харытанюк**.

У нядзелю, на каталіцкі Вялікдзень, буду дыхаць Свабодою. У гэты дзень салідарнасьці буду сачыць за падзеямі ў Дубліне: туды нарэшце вернецца традыцыя параду, што ўшаноўвае паўстанцаў за незалежнасьць.

Упершыню за апошнія 37 гадоў у Ірляндыі пройдзе парад у гонар Велікоднага паўстаньня 1916 г. Пасьля канфлікту, які разгарэўся ў 1969 г. у Паўночнай Ірляндыі, парад перасталі праводзіць, але для многіх ірляндцаў з усяго сьвету гэта сталася абразам. Бо ці можна забывацца на сваіх герояў? Празь іх жа ірляндцы і атрымалі сваю

свабоду.

Самому паўстаньню 1916 г. ад пачатку была накіраваная парада — човен са зброяй перахапілі брытанскія войскі, лідэра Роджэра Кейсмэнта арыштавалі, народ паўстанцаў не падтрымліваў... Таму выступ 1916 г., распачны, нагадваў хутчэй эмацыйны выбух нескаронных. Але менавіта ГЭТА і скаланула ірляндцаў. Рэпрэсіі: 16 пакараных сьмерцю лідэраў і 16 тысячаў зьняволеных (!) — абурылі нават апалітычных. Рэпрэсіі паднялі краіну на наступныя, больш удалыя,

паўстаньні, у выніку якіх ужо ў 1921 г. 26 з 32 графстваў атрымалі незалежнасьць ад Брытаніі.

Некалькі гадоў таму ў Лёндане мне давалося паразмаўляць з Гарэтам Фіцджэралдам, былым прэм'ер-міністрам Ірляндыі. Ведаючы пра сытуацыю ў Беларусі, ён, мусіць, каб падтрымаць веру ў перамогу, распавёў мне гісторыю сваёй сям'і. Многія зь яго радзіны змагаліся за вызваленьне Ірляндыі ад брытанскіх акупантаў. Змагаліся са зброяй. Дзядулю ягонага дык нават некалькі разоў арыштоўвалі і саджалі ў турму. Але ж, урэшце, ён дачакаўся незалежнасьці і... быў абраны ў парлямэнт.

Не было б нацыяналізму — не было б і свабоды.

Апошнім часам, як пішуць мне ірляндзкія сябры, у Дубліне зноў становіцца вельмі папулярным гурт *The Cranberries* зь іх вядомаю песняю *Zombie*. Пераглядаю гэты вусьцішны кліп — і бачу ў ім Беларусь.

АМАПаўцаў, што нават у дзеях і кабетах бачаць ворагаў. Ідуць на нас з дубінкамі. Хіба ня зомбі?

Думаю пра 1916 г. у Ірляндыі — і зноў ўяўляю Беларусь-2006. Выбух нескаронных. Выбух, задушаны рэпрэсіямі. Наканаваны на паразу зараз, але... паглядзіце на Дублін. За такімі ахвярамі абавязкова прыйдзе перамога.

Прыгавдаю заповет Быкава: «Трэба запасьціся цяпленнем. І за кожнай няўдалай спробай бачыць наступную, і зьбіраць для яе сілы».

Берасьце

Дзе пацукі, Сьцяпан?

На форумах tut.by хлусьня не праходзіць. Але яе нельга ігнараваць і ў рэальным жыцьці. Піша **Наталка Бабіна**.

Празь некалькі дзён пасья славу тай прэс-канфэрэнцыі шэфа КДБ Сухарэнкі я выпадкова, пераклучаючы каналы, зноў пабачыла яго на экране БТ у кампаніі зь Зімоўскім. Дзьве рэчы ўразілі мяне да глыбіні душы.

Па-першае, Сухарэнка быў толькі што ад цырульніка — усчасаны валасінка да валасінкі, прычоска заліта лакам. Ён хапёў падабацца. Каму? Тым, каму некалькі дзён назад вяшчаў пра пацукоў і выбухі ў чатырох школах? Навошта? А старацца спадабацца вузкай

праслойцы сваіх — зноў-такі навошта, яны ж без таго, як казаў Гогаль пра чорта ды ведзьму, «дзеінічаюць заадно». Хіба, можа, жонцы?

Па-другое, мяне ўразіў яго акцэнт — копія з акцэнту Лукашэнкі. Засьмяяўшыся, я вымкнула гук — слухаць БТ ды АНТ без супрацірвотнага немагчыма. Але канал не пераклучыла.

Цяпер на экране красавалася галава Зімоўскага. Вось ужо хто, старайся не старайся, не спадабаецца.

Бяскроўны, бледны (што, грыв не трымаецца?) твар, чамусьці пегія валасы...

Адразу ж успомніўся яшчэ адзін чалавек.

Адно з самых моцных уражаньняў з Плошчы — гэта тое, што амаль усе машыны, што праяжджалі побач, сыгналілі ў знак салідарнасьці. Шыкоўныя джыпы і дэмакратычныя «фордзікі» высьвіствалі клаксанамі «Жы-ве Бе-ла-русь!», вадзіцелі і пасажыры махалі, пасьміхаліся, паказвалі «Пераможам!»... І вось паўз Плошчу павольна-павольна едзе «вольва». А ў ёй на пярэднім сядзеньні сядзіць рэдактар «Советской Белоруссии» Якубовіч. З кіслай мінай глядзіць перад сабой. Бачыць Плошчу і ня чуе клаксаны.

Ілгаць — грэх.

Верыш ты ці ня верыш у Бога, ці верыш, як праваслаўны атэіст — а

Вясна—2006: патрэбны плян

Самай вялікай загадкай веснавых дзён 19—25 сакавіка застанеца плян дзеянняў апазыцыі. Піша Міхал Чарвінскі.

Калі пасля тэлевыступаў Казуліна для многіх грамадзян адкрылася, што «кароль — голь», то выхад на плошчу ўвечары 19 сакавіка прынес адкрыццё пра адсутнасць у лідэраў апазыцыі ня толькі пляну, але нават згоды. 25 сакавіка ўражаньне ўмацавалася.

Ідэя намётавага мястэчка ў Менску ўзьнікла ў галовах маладых людзей на тле інтэлектуальнай беднасці сталай апазыцыі пад уплывам рэмінісцэнцый пра Памаранчавую рэвалюцыю. Прыгадваюцца рэплікі нашых украінскіх сяброў у Інтэрнэце пра намётавы табар як знак перманэнтнай прысутнасці. Але ў падзеях лістапада 2004 г. у Кіеве сытуацыя вырашалася не ў намётавым мястэчку, хоць там здымаліся найбольш маляўнічыя кадры тэлерэпартажаў. Усё вырашалася падчас дзеянняў з арсеналу негвалтоўнага супраціву: перакрыцця доступу да ўрадавых устаноў і парушэння такім чынам звыклага парадку дзяржкіравання.

Улада на сёння ўяўляе сабой статычную сістэму. Яна збырхома, пульс амаль не праслухоўваецца. Але

Бог карае за брахню.

Ракам языка — сьмяротнае цела.

Вечнай апраметнай — несьмяротную душу. Якая была нават у пацукоў.

І жыццё карае за хлусьню.

Па-рознаму, але часцей за ўсё — страшна.

І той, хто падкладаў шпрыцы ў разгромлены гарадок, будзе пакараны. І тая пуставокая дыктарка, што чытала пра гэта ў навінах — таксама. А можа, яны ўжо пакараныя. Хваробай. Холадам у сэрцы. Пустымі вачамі іхніх дзяцей. Пляўком услед. Хлусы і ёсць тымі самымі дохлымі пацукамі, што сеюць вакол сябе атруту.

Мне вельмі падабаюцца форумы на партале TUT.BY. Адсюль добра браць інфармацыю. Бо тут брахня не праходзіць. Тут зьмяшчаюць адрасы і фота правакатараў, тут засланцаў

статыкаю характарызавалася раней і дзейнасць апазыцыі, пакуль не з'явілася альтэрнатыва ў асобе Казуліна. Казулін ператварыўся ў фактар руху праз добра знаёмы яму закон марксісцкай дыялектыкі пра адзінства і барацьбу процілегласцяў.

Другое дыханьне беларускі супраціў мог бы атрымаць празь вяртаньне альтэрнатыўнасці ў апазыцыйнае жыццё. Такі вынік магло б мець вяртаньне ў Беларусь Зянона Пазьняка. Прынамсі, многія патэнцыйныя ўдзельнікі маглі б прыйсці дзеля сустрэчы са сваёй маладосцю. Другім цэнтрам супраціву, замест Казуліна, маглі б стаць і арганізаваныя абаронцы намётавага мястэчка.

На плошчы народ прадэманстравуе ўсё, на што ён здольны без арганізацыі і рэсурсаў, і гэтага хапіла, каб Лукашэнка надоўга схаваўся і перанёс інаўгурацыю. Аднак пасля Дня Волі быў зроблены гібельны для лобога супраціву перапынак. У выніку ўлада, напачатку напалоханая нечаканай прысутнасцю народу на палітычнай арэне, цяпер вучыцца на хаду і дзейнічае з адставаньнем на адзін крок: таго, што абкладуць Кастрычніцкую плошчу, чакалі на 19-га, а здарылася гэта 25-га. Аднаведа, што калі па дарозе на Дзень Волі чакалі, што па цягніках і маршрутных аўтобусах

вылічваюць у момант і выганяюць хлесткімі фразамі.

Тут пабачаць бронекамізэльку на інаўгурацыі і выстаўць фота, тут дадуць відэа, на якім відаць, як фальшуюць вынік падліку галасоў і як разьняшчасныя сігнэзаўцы страляюць у азьвярэлых дэманстрантаў з небяспечнымі паветранымі шарыкамі. Рэспэкт, тутбаеўцы! У ігнор хлусьню!

Але ж нельга ігнараваць яе ў рэальным жыцці. Асабліва калі яна робіцца ваяўнічай. Асабліва калі па крымінальных абвінавачаньнях у турме сядзяць безь віны палітычныя вязьні. Мне здаецца, што самае галоўнае зараз — каб яны як найхутчэй выйшлі на волю.

Што дзеля гэтага магчыма зрабіць? Што дзеля гэтага мусім зрабіць мы? Проста распаўсюджаць праўдзівую інфармацыю.

будуць шукаць патэнцыйных мітынг-аўтэнтых, цяпер гэтага трэба чакаць пры новай нагодзе.

Падчас сакавіцкіх падзей увесь імэтэ сышоў на спробу авалодаць Кастрычніцкім пляцам. Падобным быў кірунак і падчас былых узрушэнняў у сталіцы, толькі раней мэтаю была плошча Незалежнасці.

Але варта заўважыць, што часам менавіта нестандартнае дзеянне прыносіць перамогу. Сход 26 красавіка павінен быць выкарыстаны, каб агучыць праграму, тактыку і лёзунгі новага руху. Гэта значыць, што арганізацыя руху мусіла б пачацца ўжо зараз. Ягонай задачай магло б стаць стварэнне прапанаванага Казуліным Канстытуцыйнага сходу з наступнымі выбарамі ў нармальным умовах.

Мілінкевіч і Казулін насмеліліся паклікаць людзей на плошчу і такім чынам разбурылі міт пра прыбітасць беларускага народу і ягоную няздольнасць да пратэсту, які ў першую чаргу быў выгадны «прафэсійным апазыцыянерам», якія даўно зразумелі, што маюць прыбытак, пакуль іх няшмат. Але трэба пагадзіцца, што калі мінулыя выбары былі несправядлівымі, то прэзыдэнтам ня можа называцца ніхто. Таксама новаму руху лепш абысціся без былых лідэраў зь вялікім багажом паражэнняў. Натуральна, што пасля масавых прэвэнтыўных арыштаў паводле зьдэкліўных прысудаў няма гаворкі і пра якую-небудзь афіцыйную рэгістрацыю новага руху. Таму ягонай структурай павінна стаць мноства арганізацыйна неаформленых невялікіх суполак, якія дзейнічаюць аўтаномна, але ў агульным накірунку, які будзе вызначацца праз абмен думкамі ды абвесткі на інтэрнэт-сайтах і праз СМІ. Дзеля гэтага павінны былі б зьмяніцца і недзяржаўныя мэдыі. Скіраваныя дагэтуль на тое, каб выціснуць сылязу ў замежнікаў, яны ўжо істотна запалохалі народ у Беларусі. За сродак барацьбы можа быць прынятая мэтодыка негвалтоўнага супраціву, распрацаваная Махатмам Гандзі і ўзбагачаная праз вопыт іншых нацый. У арсенале «мірнай рэвалюцыі» маецца досыць прыдатных для Беларусі сродкаў. Сэнс акцыяў ня ў тым, каб камусьці нашкодзіць, а каб прадэманстравалі сілу ўзгодненага дзеяння зь выразна бачным эфэктам. Толькі так гартуецца сіла грамадзкай думкі ды зьнікае магчымасць узнаўленьня дыктатуры.

Невыязная мадэль

Лукашэнкаўцы, апазыцыя і мяккія санкцыі Эўразьвязу — тэма рэфлексіі Віталя Тараса.

Рэакцыю Эўразьвязу на прэзыдэнцкія выбары ў Беларусі нечаканай не назавеш. Яшчэ задоўга да выбараў у шэрагах апазыцыі абмяркоўваўся ня столькі характар санкцыяў Захаду стасоўна цяперашняга рэжыму, колькі пэрсанальны сьпіс чыноўнікаў, якім абавязкова забароняць уезд у краіны ЭЗ. Аб'яднаная апазыцыя настойвала на пашырэнні гэтага сьпісу за кошт чыноўнікаў розных рангаў, чальцоў выбарчых камісіяў, міліцэйскага начальства і судзьдзяў, што спрычыніліся да рэпрэсіяў, а таксама журналістаў дзяржаўных СМІ і артыстаў, што ўдзельнічалі ў прапагандыскай кампаніі «За Беларусь!».

Бюракратыя і па дыктатуры

ЭЗ абмежаваўся сьпісам з трыццаці аднаго прозьвішча — як пра тое было заяўлена яшчэ некалькі тыдняў таму. Было б няправільна вінаваціць чыноўнікаў Эўразьвязу ў абыякавым стаўленьні да Беларусі. Міністар замежных справаў ЭЗ, аўстрыйка Урсула Пласьнік, была шчырая ў сваім выказваньні аб тым, што Беларусь цяпер у ейным сэрцы. Кожны ці амаль кожны міжнародны чыноўнік у Эўропе, сутыкаючыся з рэальнымі фактамі жыцця ў сёньняшняй Беларусі, выказвае, хаця б наўвонкі, падтрымку дзеяньняў апазыцыі ў яе памкненьні да дэмакратыі. Але ж выпраўленьне палітычнай сытуацыі ў Беларусі, зусім відавочна, не належала й не належыць да замежнапалітычных прыярытэтаў Эўразьвязу. Сытуацыя на Блізкім Усходзе сёньня значна болей хвалюе эўрапейскія краіны, чым

становішча блізкага суседа. Бо, на думку большасьці эўрапейскіх палітыкаў, з Блізкага Ўсходу зыходзіць пагроза тэрарызму ў Эўропе. А з боку Расеі, чым найбліжэйшым хаўрусьнікам фармальна выступае Беларусь, такой пагрозы няма.

Наколькі правільны такі падыход і ці ўсе сябры Эўразьвязу яго падзяляюць — іншая размова, далёкая ад тэмы гэтага артыкулу.

Я згодны на мэдаль

Абвяшчэньне ЭЗ згаданых санкцыяў — толькі адзін бок мэдаля. Дакладней было б гаварыць пра цэлы трыццаць адзін мэдалі, паводле колькасці ўлучаных у сьпіс «неўязных» чыноўнікаў. Калі падумаць, кожны з гэтых чыноўнікаў, сапраўды, заслужыў на мэдалі ці нават ордэн з рук свайго вышэйшага кіраўніка за адданасьць рэжыму. Можна ўявіць сабе сытуацыю, калі за ўлучэньне ў падобныя сьпісы стануць у будучыні заахвочваць дзяржаўнымі ўзнагародамі. А тых, хто ня трапіў у іх, напрыклад, кіраўнікоў некаторых дзяржаўных СМІ, можна будзе прынагодна спытаць: а чаму ты, нягоднік, дагэтуль выязны? Чаму цябе яшчэ не залічылі ў «ворагі дэмакратыі»?

Калі сур'ёзна, дык санкцыі з боку Эўразьвязу ня могуць прынесці вялікіх прыкрасьцяў высокапастаўленым чыноўнікам: яны заўсёды могуць паехаць адпачываць куды-небудзь на курорты Тайлянд, Эгіпту ці ў Ізраіль. А вось крытэрам набліжанасьці да вяршыняў улады такія сьпісы аб'ектыўна могуць стаць. Іншымі словамі, няма ў беларускіх чыноўнікаў памкненьня пашыраць сувязі з эўрапейскімі палітыкамі, а вось жаданьне дагаджаць патрону ў іх ёсьць. Бо ад гэтага залежыць іх матэрыяльнае становішча, бясьпека й будучыня дзяцей, а зусім не ад ступені разьвіцця стасункаў паміж

Беларуссю і Эўропай, а тым болей не ад узроўню дэмакратыі ў роднай краіне.

Хто праплыве німа?

Так што маральна-псыхалогічны эфэкт ад пашырэння санкцыяў магла атрымаць толькі апазыцыя. На яе гэтыя санкцыі й разьлічаныя. І цяпер выстаўляць нейкія прэтэнзіі да ЭЗ — маўляў, абмежаваньні недастаткова строга, а сьпіс няпоўны — недарэчна. Па-першае, лідэры аб'яднанай апазыцыі не аднойчы публічна выступалі супраць эканамічных санкцыяў, бо яны могуць пашкодзіць насельніцтву. Пасьля гэтага трохі непаслядоўна гучалі просьбы апазыцыі пра далучэньне да сьпісу «неўязных» шараговых сяброў участкавых выбарчых камісіяў, бо яны таксама нясуць адказнасьць за фальшаваньне вынікаў выбараў. А самі выбарцы — тыя, хто галасаваў «за Беларусь», — ніякай адказнасьці за свой выбар, за палітыку, якую яны падтрымалі, не нясуць? Дзе тая грань, якая аддзяляе шараговага мясавага чыноўніка ад «простага грамадзяніна»? А шараговыя міліцыянты — тыя, хто зьбіваў дэманстрантаў, — ці яны таксама не павінны несці адказнасьць за свае ўчынкi? Ці яны не такія самыя грамадзяне Беларусі, як і дэманстранты, іхныя суайчыннікі?

Калі працягнуць думку, дык выйдзе, што трэба альбо запісваць у «неўязныя» большую частку беларускага насельніцтва, альбо адмаўляцца ад санкцыяў наагул. Бо пры любых санкцыях Беларусі як дзяржаве наносіцца пэўная маральная альбо й фінансавая шкода. А значыць, апазыцыя займаецца ня толькі дыскрэдытацыяй дзяржавы, але й прычыняе ёй канкрэтную шкоду.

Каб разарваць гэтае заганнае кола развагаў, трэба зразумець простую

Сьпіс беларускіх чыноўнікаў, якім забаронены ўезд на тэрыторыю Эўразьвязу

Прычына: у Эўропе лічаць іх датычнымі да фальсыфікацыі народнага волевыяўленьня на выбарах або актыўнага ўдзелу ў рэпрэсіях супраць беларусаў. У сьпісе, нягледзячы на патрабаваньні А.Мілінкевіча яго пашырыць, падтрыманьня Польшчай, Славаччынай і Літвой, апынулася толькі 31 асоба на чале з Аляксандрам Лукашэнкам.

1. Аляксандар Лукашэнка.
2. Генадзь Ньявиглас, кіраўнік Адміністрацыі прэзыдэнта.
3. Натальля Пяткевіч, намесьнік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта.
4. Анатоль Рубінаў, намесьнік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта.
5. Алег Праляскоўскі, начальнік ідэалігічнай управы Адміністрацыі прэзыдэнта.
6. Аляксандар Радзькоў, міністар адукацыі.
7. Уладзімер Русакевіч, міністар інфармацыі.
8. Віктар Галаванаў, міністар юстыцыі.
9. Аляксандар Зімоўскі, старшыня Белтэлерадыёэкспаніі.
10. Улазімер Канаплёў, сьпікер палаты прадстаўнікоў.
11. Мікалай Чаргінец, дэпутат савету рэспублікі.
12. Сяргей Касьцяцян, дэпутат палаты прадстаўнікоў.
13. Міхаіл Орда, дэпутат палаты прадстаўнікоў.
14. Мікалай Лазавік, сакратар ЦВК.
15. Пётар Міклашэвіч, генэральны пракурор.
16. Алег Сьліжэўскі, начальнік управы грамадзкіх аб'яднаньняў Міністэрства юстыцыі.
17. Аляксандар Харытон, галоўны спэцыяліст Управы грамадзкіх аб'яднаньняў Міністэрства юстыцыі.
18. Яўген Сьмірноў, намесьнік старшыні Вышэйшага гаспадарчага суду.
19. Надзея Равуцкая, судзьдзя Маскоўскага суду Менску.
20. Мікалай Трубнік — судзьдзя Партызанскага суду Менску.
21. Мікалай Купрыянаў — намесьнік генэральнага пракурора.
22. Сьцяпан Сухарэнка — старшыня КДБ.
23. Васіль Дземянцей — намесьнік старшыні КДБ.
24. Леанід Козік — старшыня Фэдэрацыі прафсаюзаў Беларусі.
25. Аляксандар Каляда — сябра ЦВК.
26. Мікалай Вусаў — сябра ЦВК.
27. Леанід Лучына — сябра ЦВК.
28. Тацяна Краўчанка — сябра ЦВК.
29. Уладзімер Курловіч — сябра ЦВК.
30. Мікалай Мяцеліца — сябра ЦВК.
31. Міхаіл Пішчулёнак — сябра ЦВК.

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

Раней ЭЗ ужо забараніў уезд шасьці асобам з лужыцкаўскай адміністрацыі, якіх у Эўропе падазравалі ў датычнасьці да выкраданьняў людзей або фальсыфікацый:

32. Уладзімер Навумаў — міністар унутраных справаў.
33. Дзьмітры Паўлічэнка — камандзір СОБРУ.
34. Юры Сівакоў — былы міністар унутраных справаў, спорту, намесьнік кіраўніка Адміністрацыі прэзыдэнта.
35. Юры Падабед — камандзір ПМСН (былы АМОН).
36. Віктар Шэйман — кіраўнік Рады бясьпекі, былы генпракурор, былы кіраўнік Адміністрацыі прэзыдэнта.
37. Лідзія Ярмошына — нязьменная старшыня Цэнтравыбаркаму.

Некаторыя актывісты апазыцыі прапаноўвалі, каб удзельніцу наступнага «Эўрабачаньня» Паліну Смолаву таксама ўключылі ў сьпіс неўязных у Эўропу.

рэч. Апазыцыя не павінна мець за самамэту санкцыі з боку іншых дзяржаваў. Яны прымаюцца постфактум і ёсьць толькі вынікам, рэакцыяй, але не прычынай падзеяў, якія адбываюцца паводле ўнутраных законаў. Няможна наступствы ставіць папярэдзе прычынаў. Калі ў барацьбе з рэжымам разьлічваць на тое, што

ён самахоць зьнікне ў выніку вонкавага ўздзеяньня, дык найлепшая пазыцыя — гэта пазыцыя малпы, якая сядзіць ля ракі ў чаканьні, пакуль міма праплыве труп ворага. Гэта павойму зручная пазыцыя. Але ніякага дачыненьня да змаганьня за зьмену існага становішча яна ня мае.

Школьная рэформа: што маем і што шукаем

Пра нямецкіх настаўнікаў XIX стагоддзья казалі, што менавіта яны, а ня канцлер Бісмарк, стварылі германскую нацыю. А беларускія настаўнікі XXI стагоддзья? Піша Андрэй Павач.

Вучань-шасьціклясьнік з Воршы плюнуў у настаўніцу. Плюнуў проста так, бо ведаў — учынак ня будзе мець ніякіх наступстваў, апроч размовы з завучам школы. Затое ён значна падыме яго аўтарытэт сярод вучняў і канчаткова «апусьціць» настаўніцу. Але гэты ўчынак сымбалічны, бо паказвае, што аўтарытэт настаўніка ў беларускім грамадстве амаль нулявы.

У вачах вучняў — а часта і іх бацькоў — настаўнік бачыцца гэтакім няўдачнікам, які не знайшоў сабе лепшага жыцьцёвага прыстанішча, апроч таго як сядзець у школе. Для дзяржавы школа — гэта месца, дзе трымаюць моладзь, пакуль тая не дасягне 17—18 гадоў, і настаўнік займаецца ня столькі навучаньнем, колькі выконвае ролю пастуха. Ён абавязаны вылоўліваць сваіх вучняў па кампутарных клюбах пасля 23-й, змагацца з наркаманіяй, шукаць вучаніц у добра вядомых і мясцовай адміністрацыі, і міліцыі прытонах, ня маючы пры гэтым ніякіх паўнамоцтваў дзеля гэтага.

Настаўнік стаў чымсьці накшталт мячыка, які перакідаюць адно аднаму адміністрацыя школы і ўлады, бацькі і дзеці. Настаўнік стаў аб'ектам усялякіх рэфарматарскіх школьных экспэрыментаў і, напэўна, самым першым закладнікам становішча ў нашай краіне. Да ўсяго, настаўніку падрыхтавана незайздросная роля паслугача найніжэйшага рангу на выбарах і рэфэрэндумах. Хто як не настаўнікі назьбіралі 2 млн подпісаў за Бацьку, хто як не настаўнікі арганізавалі працу выбарчых участкаў і прынялі найбольш

актыўны ўдзел у дасягненьні заповітнай лічбы 83%.

Дарэчы, пры ўсіх абдымачках-пацалуначках нашай улады з кіраўніцтвам Беларускай Праваслаўнай Царквы, якія дэманструюцца па тэлебачаньні, беларуская ўлада працягвае зацята абараняць сьвецкасьць нашай школы. Дэмакратыя? Не. Папулізм? Так. Духоўна разбэшчанай моладзі не патрэбна рэлігія, улады гэта цудоўна ведаюць і нічога ня хочуць ёй навязваць, каб не абудзіць зьвера, які дрэмле ў галовах падлеткаў. Бо тады ўсё паляціць дагары нагамі. Знаёмы праваслаўны сьвятар распавёў, што дырэктар школы дазволіў яму сустрэчу з вучнямі толькі тады, калі айцец будзе бяз рызы, крыжа і нічога ня будзе гаварыць пра Бога.

Выснова з усяго сказанага простая. Сыстэма мае адзін інтарэс — на як мага даўжэйшы час захаваць існы стан рэчаў, ніякіх захадаў у сыстэме адукацыі, разьлічаных на даўжэйшую перспэктыву, няма і ня можа быць. Такім чынам, пад нацыю закладаецца міна замаруджанага дзеянья, імя якой — бязьвер'е і эгаізм. Робіцца гэта шмат у чым з маўклівай згоды і рукамі нашых настаўнікаў.

Моладзь падсвядома адчувае лжывасьць сыстэмы. Найлепшыя з маладых пачынаюць змагацца, некаторыя з самага дзяцінства сьпяшаюць прадацца, большая частка паглыбляецца ў нігілізм.

Што ж можа паабяцаць і павінна паабяцаць настаўніку Новая, пасапраўднаму беларуская Беларусь? Новую школьную рэформу, мэтай якой будзе выключна паляпшэньне ўмоваў працы вучняў і настаўнікаў, а таксама ўзмацненьне матэрыяльнага стану настаўніка. Дзеля гэтага дастаткова толькі радыкальна паменшыць колькасьць вучняў у клясах, зрабіць стаўку настаўніка аплачанай у такім аб'ёме, каб той працаваў менавіта 18, а не 24 і не 30 гадзінаў на тыдзень,

увесьці вызваленьня ад навучанья і таксама добрааплачаныя пасады клясных кіраўнікоў. На гэта трэба грошы, скажаце вы. А як жа?! Гэта не будзе рэформа ў справаздачах начальства, гэта будзе рэформа з шчырым клопам аб будучыні, на якую не шкада ніякіх грошай, бо будучыня і ёсьць тое, дзеля чаго жыве нацыя.

Матэрыяльнае стымуляваньне — гэта толькі першы крок на шляху да мэты. Неабходна дэбюракратызаваць школу, зьменшыць няспынную плынь дакумэнтацыі, якой увесь час займаецца настаўнік. Трэба таксама зьменшыць ціск на настаўніка з боку РАНА і ГарАНА, інспэктараў, якіх настаўнікі часта ненавідзяць, павысіць ролю прафсаюзаў, увесьці ў школах выбарнасьць завучаў. І галоўнае — трэба падняць годнасьць настаўніка ў вачах вучня, зрабіць так, каб не настаўнік быў абавязаны вучню, што той прыходзіць да яго на заняткі, а наадварот. Вучань павінен ведаць — школа ня ёсьць месцам, дзе яго абавязкова пратрымаюць 11 гадоў, каб той толькі не сядзеў у хаце і ня швэндаўся па вуліцах. Школа павінна выходзіць і вучыць, а не ператварацца ў піянэрскі лягер. Хто ня хоча вучыцца, той у школе не патрэбны. І што рабіць з такім вучнем-абібокам — справа дзяржавы, а не настаўніка.

Да гэтага яшчэ далёка. Але наколькі далёка — залежыць таксама і ад беларускага настаўніцтва. Нельга прадавацца сыстэме, нельга за капейку і дзеля ўласнага страху рызыкаваць будучыняй нацыі. Трэба браць прыклад з слаўных беларускіх настаўнікаў пачатку XX ст., якія, ахвяруючы здароўем і жыцьцём у расейскіх і польскіх турмах і лягерах, адкрывалі моладзі Беларусь, змагаліся за родную мову і марылі аб незалежнасьці. Яны сваю справу зрабілі. Ці будзеце вы, беларускія настаўнікі, вартыя іх памяці?

Горадня

СЯРГЕЙ ПРЫЛУЦКІ

ЭПІЛЁГ (які дапускае працяг)

ён думаў *ну вось здаецца і ўсё вось і канец*
шум паступова сьціхнуў і нейкія людзі няветла
трэсьлі за плечы клікалі голасна «хуткую!»
што ніяк не магла прабіцца ў гэтае пекла

мама мама шаптаў ледзьве чутна ў гараццы
а яму ўсё тыцкалі ў вусны бутэльку з вадою
запнуўшыся на сэнтымэнтальным рэфрэне
ён амаль што ня плакаў і толькі хрыпеньне
выдавала што зь ім нешта зусім *ня тое*

пачатак жа быў надзіва звычайным
сцэнар прадугледжваў кардоны фургоны
з купай насілак і процьмай людзей у пагонах
зрэшты і вынік думалі выйдзе чаканым
гучалі сырэны ніхто не губляў імпэту
малое плакала але ня будзем пра гэта

ўсё толькі яшчэ пачынаецца нягледзячы ні на што
нягледзячы ні на што нават на знакі паразы
ты бачыш жывая хроніка гэтых прасьветленых дзён
не задае больш пытанняў і прапануе адказы

і толькі гулкае рэха гарачых звадак адтуль
гудзецьме ў этэры бы ў старадаўнім лесе
заўважыш: дабро не бывае ніколі агульным
бо — ведаеш добра — агульнае шчасьце і лжа
аднога ўраджаю й аднога — гнілога — замесу

а заўтра ўсё будзе зусім ня тое й ня так
з памяці—торбы выпадуць кадры атак
і маладыя гіены вясновыя нашыя хросты
сьпішучь пасяля на бясьсільле й праблемы росту

мо нехта й запомніць прыступы тых трывог
той нечаканы кардэбалет прыроды
і як месяц зіхоткі і круглы нібы мэдаль
вісеў над усім нічыйнаю ўзнагародай

30.03.2006 — 06.04.2006

Канцэрт пераможцы «Бардаўскай восені»

16 красавіка

ў ДOME-музеі
Ваньковіча (вул.
Інтернацыянальная,
33а) адбудзецца
канцэрт Тацяны
Беланогай,
пераможцы
«Бардаўскай
восені 2004».

У праграме
«Пабачыць
сьвет» прагучаць
як уласныя
творы,
так і песьні
на словы
Анатоля Сыса,
Яўгеніі Янішчыц
ды Людмілы
Паўлікавай.

Пачатак а
6-й гадзіне.
Уваход
па музейных
квітках.

Паталёгія ці лёгіка пату?

Улада не збіраецца гуляць у «гнилы лібэралізм». Але яна мусіць лічыцца з вонкавымі ды ўнутранымі імператывамі. Піша **Аляксандар Класкоўскі**.

Пра эвалюцыю ўлады яскрава сьведчыць параўнальны аналіз дзвюх інаўгурацыйных прамоў. У верасьні 2001 г. кіраўнік дэклараваў, што будзе адбывацца лібэралізацыя ўсіх бакоў нашага жыцця.

Палітычную сыстэму краіны стануць вызначаць працэсы дэмакратызацыі ды разьвіцьця парлямэнтарызму. Атрымае спрыянне прадпрымальніцкая ініцыятыва. Адкрытая эўрапейская краіна Беларусь гатовая супрацоўнічаць з Эўразьвязам і Штатамі.

Карацей, амаль тое самае, што сёньня вісіць на Мілінкевічавым сайце.

Змрочны, дэпрэсіўны тэкст інаўгурацыйнае прамовы ад 8 красавіка 2006 году стаў рэмэйкам савецкае прапаганды часоў халоднае вайны.

Зараз улада не збіраецца нават гуляць у гнылы лібэралізм. Іншая рэч, што яна мусіць лічыцца з жорсткімі імператывамі — і вонкавымі, і ўнутранымі.

Захад дэманстрацыйна вітае Мілінкевіча і дасылае трыюмфатару чорную метку.

Масква ўлупіла дуплетам. Выставіла рахунак ня толькі за «блакітнае паліва», але й за «чорнае золата». Патрабуе дзяліцца мытамі на экспарт нафтапрадуктаў. Як тое прадугледжвае адна са шматлікіх інтэграцыйных дамоваў. Трохі лічбаў, каб ацаніць эфэкт.

Пры ўласнай гадавой здабычы 1,8 млн т Беларусь летась перапрацавала на сваіх НПЗ каля 20 млн т нафты. І ў выніку продажу нафты Расеяй па спецыяльных, заніжаных цэнах на кожным

перапрацаваным барэлі зарабляла \$15,5. Для параўнаньня: у 2003-м было \$5,8. Заводы ў Наваполацку і Мазыры забясьпечылі каля 40% славутага росту ВУП.

Пры такой дурніцы можна было пляваць на рэформы ды буржуйскія інвэстыцыі. Усе — ад палякаў да галяндаў — інвэставалі ў нас праз дарагі бэнзін ды салярку.

Але дурніцы ўжо ня будзе. Эканамічныя экспэрты — і Леанід Заіка, і Яраслаў Раманчук, і Аляксандар Патупа — у адзін голас цьвердзяць пра вялікую імавернасьць таго, што лёд кранецца менавіта ў бізнэсвай сфэры. А там,

маўляў, пойдзе і агульны працэс...

А вось заклікі асобных наглядальнікаў, каб апазыцыя ў выпадку чаго не замянала заляцаньням дзейнага кіраўніка да Захаду, падаюцца адарванымі ад рэальнае глебы.

Палітоляг Валер Карбалевіч мяркуе, што на заходнім кірунку масты спаленыя. Дый тады трэба ладзіць рэальную дэмакратызацыю, а ў такім разе нашто было класьціся касьцьмі дзеля «аглушальнае» перамогі?

Экспэрт у міжнародных стасунках Андрэй Фёдарэў лічыць, што Лукашэнка мэнтальна не гатовы, пасьпяўшы галаву попелам, стаць

ЮЛІЯ ДАРАШКЕВІЧ

другім Кадафі. Лепей ужо ў імперыю. Але й рабіць з краіны, як раіць Жырыноўскі, Менскую федэральную акругу непрызнаваны Захадам прэзідэнт, натуральна, ня рвецца. Транзыт, вайсковыя аб'екты, памежная інфраструктура, сумесная сыстэма супрацьпаветранай абароны, што там яшчэ — зараз Крамлю будзе налічаны, як ужо было, сустрэчны рахунак на мільярд.

Парадокс, але ўсе бакі — і Лукашэнка, і Запад, і Крэмель — апынуліся ў дзіўнай патавай сытуацыі.

І тут менавіта чыньнік росту ўнутранай апазыцыі набывае ці не вызначальную ролю. Гэтак прарываецца ў фярзі адбудаваная лінія пешак.

.....

Антон Філімонаў (на фота ў цэнтры), сын забітай у 2004 Веранікі Чаркасавай, у панядзелак быў асуджаны на 2,5 гады з адтэрміноўкай па абвінавачанні ў падробцы грошай. Яго суудзельнікі атрымалі па два гады.

Абломны панядзелак

10 красавіка нашых дэмакратаў чакаў вялікі аблом: санкцыі Брусэлю супраць Менску абмежаваліся забаронай тром дзясяткам чыноўнікаў швэндацца па той бок Бугу. Аднак найбольшы шок атрымалі тыя, хто вельмі хацеў, аднак ня трапіў у лік невыязных. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

10 красавіка ўся сям'я капітана АМОНу Масальскага сабралася за сьвяточным сталом. Праз пару хвілінаў мелася рэалізавацца мара жыцця таты: вось-вось чыноўнікі ЭЗ нададуць яму статус невыязнога за злачынствы супраць дэмакратыі. Герой ўзняўся, трымаючы ў руках графін гарэлкі, і кораценька — хвілін на дваццаць — расказаў прысутным, наколькі пакручастым быў шлях да гэтага вялікага дня.

Мара стаць невыязным апанавала яго яшчэ ў юнацтве, калі прызыўнік Масальскі экспэрымэнтаваў з цэглай, разьбіваючы яе галавою, і на абед выкрадаў жабаў зь біялягічнага кабінэту ў школе. Пасьля было войска, работа ў АМОНе, першыя спатканьні з палкоўнікам П., які хутка стаў жыццёвым кумірам Масальскага. Дазнаўшыся, што П. таксама невыязны, капітан чакаў выпадку вызначыцца і атрымаць такі жаданы статус. Па начох Масальскаму сьнілася, як «зубры» лепяць на слупы ўлёткі, «падазраюцца ў кіднэпінгу і забойствах» зь ягоным фэйсам.

І вось надышоў сакавік 2006 г. Капітан дняваў і начаваў ля намётавага гарадка: хапаў людзей ужо за адно тое, што ішлі на плошчу ў скураных куртках. Гэта была відавочная спроба пранесьці ў лягер ежу: кораш расказваў, што вараную скуру можна есьці. Часам у куртках аказваліся калегі... У дзень штурму група захопу на чале з Масальскім вынырнула з каналізацыі папросту ў цэнтры апазыцыйнага

лягеру. Гэта капітан уласнай галавой выбіў завараны камунальшчыкамі люк. Апазыцыя заўважыла ягоныя заслугі. У Сеціве зьявіліся прапановы ўлучыць Масальскага ў «чорны сьпіс»...

Пакуль жонка рэзала торт, брат адкаркоўваў шампанскае, дзед настройваў прымач на хвалі радзь «Свабода». З дынаміка пачуўся голас вядоўцы: «Гаворыць Прага!», які потым зачытаў ліст «шчасьліўчыкаў» — Лукашэнка, Лазавік, Чаргінец... Сям'я з захапленьнем чакала прозьвішча «Масальскі». Аднак яго ўсё не было і не было.

Напружаньне ўзрастала. Калі дыктарка сказала «Пі-і-пі-і-і... прабачце, Пішчучлёнак», бабуля Севы ўпусьціла на падлогу тазік аліўе.

— Спакуха, — сказаў Масальскі, — у сьпісе каля трох соцен імянаў. Абавязкова патраплю.

— На гэтым усё, — тым часам выплюнула радзь.

— Як усё? — не зразумела сямейства.

Бабуля Севы другі раз упусьціла тазік аліўе.

— Можна, яны выпадкова цябе прапусьцілі? — паспрабавала супакоіць жонка. — Праз гадзіну будзе паўтор, і там цябе абавязкова ўзгадаюць. Аднак і праз гадзіну, і празь дзьве яго прозьвішча ў сьпісе не фігуравала. Сьвята было пакамечанае.

Масальскі ня спаў усю ноч, а зранку завёз дзесяцігадовага сына на Варвашэні, 8 і запісаў у БНФ.

Хома будзе вучыцца ў Вене

Суд прызнаў яе адлічэнне з БДЭУ законным.

Студэнтку-выдатніцу 4-га курсу факультэту міжнародных эканамічных дачыненняў БДЭУ выключылі 24 лістапада 2005 г., за пазездку ў Францыю: Тацяну абралі ў кіраўніцтва міжнароднай студэнцкай арганізацыі ESIB.

Кіраўніцтва ўнівэрсытэту імгненна выгнала Таню з установы, спасылаючыся на тое, што яна парушыла правілы БДЭУ. Хаця, паводле правілаў унутранага распарадку БДЭУ, студэнтаў могуць выключыць пасля 30 гадзінаў заняткаў, прапушчаных за сэмэстар. У Тацяны значна меней.

Каб аднавіць справядлівасць, дзяўчына звярнула ў суд. Працэс колькі разоў пераносіўся з ініцыятывы БДЭУ, але ўрэшце быў прызначаны на 21 сакавіка. Слуханьні не адбыліся — у гэты дзень Хому, затрыманую каля намётавага мястэчка, асудзілі на 10 сутак.

Урэшце суд пачаўся 10 красавіка ў Заводскім судзе Менску. Слуханьні ў першы дзень цягнуліся 7 гадзінаў. Унівэрсытэт на судзе прадстаўляў Віктар Сьпіраў, намесьнік начальніка ўпраўленьня спраў па кадравай і прававой рабоце — яго подпіс стаіць і на загадзе пра адлічэнне Т.Хомы з БДЭУ. У сваёй аргументацыі ён параўноўваў учынак Тацяны па амаральнасці з крадзяжом.

На судзе Сьпіраў цвёрды, што выключэнне Хо-

мы нясе ў сабе выхаваўчую мэту. «Ён казаў, што гэта было зроблена, каб не ствараць прэцэдэнт беспакаранасці. Маўляў, калі сёння паедзе які-небудзь Іваноў за мяжу, мы яго ня зможам выключыць, бо ён будзе спасылацца на прыклад Хомы: чаму ёй можна, а мне нельга? Гэты чалавек проста не разумее, што выжджаць за мяжу — гэта нармальна», — кажа дзяўчына.

У сераду В.Сьпіраў зазначыў, што кіраўніцтва БДЭУ прапаноўвала Тацяне аднавіцца на платным навучаньні, але зьнімае

сваю прапанову пасля таго, як Тацяна ў сваім інтэрнэт-дзёньніку (incertezza.livejournal.com) назвала Сьпірава «сьлізьняком», што ён палічыў абразай ня толькі сябе як мужчыны, але і як прадстаўніка БДЭУ. «Я служыў у войску, у мяне двое дзяцей», — абураўся ён.

«Нават калі б мне далі магчымасьць аднавіцца ў БДЭУ на платным навучаньні, я б гэтага не рабіла. Я паступала менавіта на бюджэтнае аддзяленьне, бо ня маю магчымасьці плаціць столькі. І я не хачу плаціць гэтаму рэктару, каб

ён меў магчымасьць набыць за мае грошы новую мэблю для свайго офісу. Тым больш, што рэктар — зьява часовая. Думаю, хутка ўва ўнівэрсытэце будзе іншы рэктар, які з радасьцю падпіша загад пра маё аднаўленьне», — заявіла Тая Хома.

Выгнаньне з БДЭУ для Тацяны не фатальнае: яна мае прапановы працягнуць навучаньне ў Познанскай акадэміі й Венскім унівэрсытэце: «Хачу атрымаць закончаную вышэйшую адукацыю. Пакуль што схіляюся да Венскага ўнівэрсытэту. Магчыма, буду мяняць спэцыялізацыю: заміж міжнароднай эканомікі займуся вывучэньнем міжнароднай палітыкі».

Аркадзь Шанскі

P.S. Як стала вядома «НН», рэктар БДЭУ Ўладзімер Шымаў неўзабаве мае наведаць Італію. Ягонага імя ў сьпісе «неўязных» чыноўнікаў пакуль няма.

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Тацяна Хома (справа) у чаканьні судовага рашэньня.

Уладзімер Колас (у цэнтры) зь ліцэістамі на руінах замку Шату дэ Паліньякаў, збудаваным на вяршыні згаслага вулкану. Ле-Пюі.

СЯРГЕЙ РУСЕЦКІ

«Францускі пэрыяд» жыцця Беларускага ліцэю

Пасьля дзвюх «віленскіх», «варшаўскага», «гданьскага» і «старахоўскага» пэрыядаў дзейнасьці за межамі краіны Беларускі ліцэй два тыдні працаваў у Францыі.

Па дарозе Ліцэй наведаў старых сяброў з гімназіі імя Г. Келера ў заходняй частцы Бэрліна (кантакты былі навязаныя ў першай палове 1990-х). Ліцэйсты пашпацыравалі па вечаровым горадзе, сфатаграфаваліся ля Брандэнбургскае брамы, колішняга райхстагу, на вуліцы Унтэр-дэн-Ліндэн.

У Францыі ліцэістаў, выкладчыкаў і доктарку (маці аднаго з навучэнцаў) пры-

туліў гарадок у Цэнтральным масіве пад назовам Арэк-на-Люары. Навучэнцы мелі мажлівасьць наведаць занятакі, якія праходзілі ў сапраўдным замку — колішняй рэзыдэнцыі баронаў Шазурнаў, карыстацца вялікай спартовай заляй і штодзеньна выпраўляцца на шпацыр у горы. Тым разам вучобы было не зашмат, бо некалькі дзён было ахвяравана на выезды ў аўтобусныя вандроўкі — у Ліён зь яго ўнікальнымі помнікамі Антычнасьці й Сярэднявечча, у замак Паліньяк і багаты на сярэднявечную архітэктару горад Лё-Пюі. У Лё-Пюі беларускіх ліцэістаў пад бел-

чырвона-белым сыцягам вітала кіраўніцтва Генэральнае рады дэпартаменту Верхняе Люары разам з сэнатарам Гутэронам. На заканчэньне вандроўкі ліцэйсты разам з выкладчыкамі наведалі набажэнства ў парыскім Нотр-Даме, выставу сучаснага мастацтва ў Цэнтры Пампіду, падняліся на Эйфэлевую вежу.

Пасьля пэўных прыгодаў у дарозе (паламаўся адзін з аўтобусаў) Беларускі ліцэй вярнуўся на бацькаўшчыну, прывёзшы з сабою сувэніры, паміж іншым, для тых бацькоў, што ў выніку падзеяў 19—25 сакавіка адбылі суткі ў акрэсьцінскай

вязьніцы.

Візыт ліцэістаў у Францыю адбыўся дзякуючы падтрымцы Фундацыі імя Рабэра Шумана й іншых дабрадзей, пры спрыяньні Міністэрства культуры Францыі й амбасады гэтай краіны ў Менску.

Поўныя ўражаньняў ад паездкі, ліцэйсты вярнуліся да заняткаў на радзіме, а таксама разважаюць над запрашэньнямі, якія паступілі ўжо зь іншых эўрапейскіх краінаў.

Між іншым, Ліцэй шукае новых сяброў і ў Беларусі, запрашаючы далучыцца тых бацькоў і дзяцей, што ў наступным навучальным годзе маюць перайсьці ў 8—10 клясы сярэдняе школы. **Неабходную інфармацыю можна атрымаць праз тэл. 633-48-59.**

ЛБ, Бэрлін—Арэк-на-Люары—Ліён—Лё-Пюі—Парыж—Менск

Флэш-мобы

Молодзь пратэстуе супраць несвабоды шляхам калектыўных пэрформансаў. Піша **Сяргей Будкін**.

Спэцслужбам цяжка нешта інкрымінаваць чалавеку, што дэманстрацыйна заплюшчыў вочы і адварнуўся ад вялікага тэлеэкрану, на якім транслююцца беларускія навіны. Апошнія флэш-мобы наведваюць міліцыянты ў цывільным, невядомыя здымаюць акцыі на відэа і нават затрымліваюць удзельнікаў з мэтай дазнацца, хто арганізатар. «Наша правіла — дзейнічаць спакойна і зладжана, а галоўнае — у межах закону, тады яшчэ і кайф здолеем злавіць», — кажа адзін з актывістаў флэш-моб-руху на старонках каардынацыйнага цэнтру ў Інтэрнэце http://community.livejournal.com/by_mob.

Арганізатары акцыі знайсці цяжка, а часам іх папросту немагчыма вылічыць: ідэя падаецца ў Сеціве, абмяркоўваецца, дапаўняецца і ўвасабляецца калектыўна. Але з гэтага могуць скарыстаць правакатары. За дзень да правядзення флэш-мобу «15 хвілін маўчаньня» на Нямізе ў нядзелю нехта падаў ідэю падчас акцыі ўзяцца за рукі ў жывы ланцуг. Завадатары распазналі правакацыю: «Як толькі мы возьмемся за рукі, падпадзём пад артыкул, даводзьце да ўсіх, што ніякім чынам ня варта гэтага рабіць!»

Самаарганізацыя

Беларуская суполка «by_mob» мае свае мэты: сваімі акцыямі выказаць пратэст супраць дзеянняў улады. У суботу на http://community.livejournal.com/by_mob зьявілася адозва злучыць

.....

Флэш-моб

— гэта нечаканае зьяўленьне натоўпу людзей у пэўным месцы і ў пэўны час. Акцыя доўжыцца ня болей за пяць хвілін па загадзя распрацаваным пляне. Акцыі заўжды негвалтоўныя, ананімныя, часта выкарыстоўваюць прыёмы абсурду, эпатажу.

TOP-5 флэш-мобаў вясны-2006

1. «15 хвілінаў маўчаньня» — з нагоды інаўгурацыі і палітычных рэпрэсій. Набярэжная Сьвіслачы, 9 красавіка.
2. «Вяртаем грошы Менскводаканалу» — перавод грошай за выезд камунальных службаў на Кастрычніцкую плошчу. Галоўпаштаміт, 3 красавіка.
3. «Ня будзем глядзець і слухаць хлусьню!» — прагляд навінаў ОНТ з завязанымі вачыма і ў слухаўках. Кастрычніцкая плошча, 29 сакавіка.
4. «Белыя караблікі» — пусканьне папяровых караблікаў па рацэ з імянамі палітвязьняў. Набярэжная Сьвіслачы, 4 красавіка.
5. «Скінем з вушэй локшыну!» — нападзеньне скрынкі зь лягатыпам БТ локшынай розных гатункаў. Пл. Якуба Коласа, 28 сакавіка.

Восем правілаў удзельніка флэш-мобу:

1. Зьявіцца ў дакладна вызначаны час.
2. Не вітацца з астатнімі ўдзельнікамі.
3. Не вылучацца з шэрагу людзей, якія сабраліся.
4. Дзейнічаць толькі па пляне.
5. Быць цьвярозым і адэкватным.
6. Не трымаць аніякіх кампрамэтуючых, нават ускосна, рэчаў і прадметаў.
7. Дзейнічаць толькі ў межах закону і маралі.
8. Хуценька зьнікнуць пры канцы акцыі.

усе ініцыятывы ў адзіны флэш-моб рух ды выпрацаваць праграму правядзеньня адной «нечаканай» акцыі на тыдзень. «Каб падвысіць эфэктыўнасьць акцыі, пазьбегнуць раздробненасьці і правакацыі», — тлумачаць «флэш-мобэры». На наступны ж

дзень у Менску прайшла самая шматлікая флэш-моб-акцыя — каля 500 чалавек сабраліся на набярэжнай Сьвіслачы і сталі ланцугом з запаленымі сьвечкамі на 15 хвілін. Мінакі толькі дзівіліся. «Гэта флэш-моб — спосаб выказаць сваю думку бяз лішніх словаў», — патлумачылі ім. І некаторыя зь іх сталі ў ланцуг.

Гісторыя

Флэш-моб — дзіця мабільнай сувязі. Першы флэш-моб зладзіў тры гады таму бізнэсовец зь Нью-Ёрку, які разаслаў па электроннай пошце паўсотні паведарэньняў з прапановай проста так сабрацца ў адной з крамаў на Мангэтэне. З тых часоў флэш-мобы (літаральна — «стварэньне натоўпу») набылі масавы характар, раз-пораз ладзячыся ці ня ў кожным буйным горадзе ва ўсім сьвеце. Пры канцы ліпеня ў Кіеве пройдзе II Фэстываль флэш-мобаў.

Першы беларускі флэш-моб адбыўся 24 жніўня 2003 г. калі да скульптуры «Бабуля, што прадае семкі» ля ўваходу ў Камароўскі рынак некалькі дзясяткаў чалавек усклалі «чупа-чупсы».

Пратэстнасьць

Ва ўсім сьвеце флэш-моб лічыцца ня больш чым забавай, якая ня мае вытлумачальнага сэнсу. Як, напрыклад, акцыя ў Лёндане, калі дзьве сотні чалавек па чарзе пыталіся ў кнігарні няісных творы няісных аўтараў. У Беларусі флэш-моб — наданьне сэнсу бессэнсоўным учынкам. Беларускія флэш-мобы натхняюцца палітычнымі абставінамі. Закрыцьцё ЭГУ і як рэакцыя — калектыўныя чытаньні падручнікаў на Кастрычніцкай. Зьмена фармату радыё «Рокс» з року на шансон. Рэакцыя — калектыўны шпацыр з прыёмнікамі, абвязанымі чорнай стужкай. Патрабаваньне мэра Менску сплаціць за ачыстку каналізацыі падчас мітыngu на Кастрычніцкай. Рэакцыя — чарга на Галоўпаштаміце з аховых унесці сваю 1000 руб. на патрэбы «Менскводаканалу». Патрэбную суму, праўда, не сабралі, бо касірка ад разгубленасьці зачыніла сваё акенца...

«Не здзіўлюся, калі зачыніцца перад трыма сотнямі наведнікаў Музей Вялікай Айчыннай вайны, кіраўніцтва якога наракала на жудасныя страты падчас мітынгаў», — жартуе адзін з «флэш-мобэраў».

Павал Севярынец
— у 1998—2004
лідэр незарэгістра-
ванага «Маладога
фронту». Асуджаны
за арганізацыю
акцыяў пратэсту
пасля рэфэрэндуму
2004 году. Цяпер
у высылцы
ў Малам Сітне,
на поўначы
Полаччыны.

ПАВАЛ СЕВАРЫНЕЦ

Наведнікаў Малага Сітна на аўтобусным прыпынку сустракае маляваны вырай. Азіс у пустэльні, лебядзіная пара ў возеры, адзіная на ўсё наваколле царква пад блакітным небам упрыгожвае белыя цагляныя сьценкі з надпісам «М. Сітна». Ёсьць тут нават самотны воўк — герб партызанскай Ічкерыі, якая, дарэчы, складае менш як палову тэрыторыі Віцебшчыны. Глядзіш на просььценкія, але мілья карцінкі — і згаджаецца: магло Сітна заняць 2-е месца на конкурсе вясковых аўтобусных прыпынкаў.

Мастака-самавучку вёска кліча Стасікам. А так ён Станіслаў Генадзевіч Круглоў. Яму даўно за 30. Але невялічкаму ўсьмешліваму мастаку зь дзіцячым тварам і голасам школьніка імя «Стасік» пасуе надзвычай. Мне, выпускніку віцебскай мастацкай школы, з самага пачатку карцела пазнаёміцца з калегам. І аказалася, што Стасік працуе ў суседняй брыгадзе сукарубам.

Стасікава брыгада — перадавая. Ці, як напісалі б у «Полацкім вясніку», правафлянговая. Выконвае норму штомесця. Не ў апошнюю чаргу дзякуючы Стасіку: і сячэ, бы завадны, і кожны сук у волак укладзе, і дроваў для буржуйкі ў вахтоўцы заўжды наколе. Ціхі. Сьціплы... Вядома, калі цьвярозы.

Да мяне ў госьці Стасік завітаў няціхі й нясьціплы, але шчыры.

Стасік,

— Цёмны народ у нас, Паша! — прысеўшы на зэдлік і распачна зьвесіўшы голаў, біў сябе па калене. — Нічога ў жыцьці яны ня бачылі і нічога ня хочуць. А мне гэта баліць! Маю карціну зь лесавозам на прахадной бачыў?.. Па памяці маляваў. Я ж нідзе не вучыўся. Паша, яны мяне не разумеюць, ня вераць мне, ня вераць. А я... я Шушкевіча бачыў!

У пачатку 1990-х Стасік служыў у Менску, ва Ўруччы. Адночы да іх прыехаў старшыня Вярхоўнага Савету. Аўрал быў такі, што для салдатаў гэты прыезд застаўся галоўнай падзеяй на ўсе два гады. Ноч гатавалі дранікі на тысячу асобаў. Парцялянавы посуд. Урачыстае шыхтаваньне...

Для цёзкі Станіслава Станіслававіча тая сустрэча дагэтуль застаецца галоўным прадметам гонару перад вяскоўцамі. Што там вяскоўцы! Першы кіраўнік незалежнае Беларусі й разбуральнік сусьветнай імперыі зла — асоба, пра якую і ў Токіё, і ў Кембрыджы, і ў Антананарыву можаш сказаць з пачуцьцём уласнае годнасьці: «Я Шушкевіча бачыў!»

Шушкевічаў зорны час, пачатак 1990-х... Старэйшыя ўздыхнуць: якая была адліга! Якія далягляды перад Беларусью! Які вольны дух! Стасіку пашчасьціла, хай сабе

Жодзінцы Яўген Ваўкавец Сяржук Гудзілін і Аlesia Чарэйка абвінавачаныя ў дзейнасьці ад імя незарэгістраванай арганізацыі. На фота: яны ў наметавай мястэчку.

Справа маладафронтаўцаў разрастаецца

6 красавіка супрацоўнікі КДБ дапыталі ў справе маладафронтаўцаў жыхара Баранавічаў Сержука Марчыка, які толькі вызваляўся з турмы за ўдзел у наметавай гарадку: яго завезьлі ў гарадскую ўправу КДБ. У гэты ж дзень адміністрацыйная камісія пры гарвыканкаме аштрафавала Марчыка на 500 тыс.руб. 10 сакавіка ён расклеіваў улёткі.

Агулам у справе маладафронтаўцаў супрацоўнікі КДБ дапыталі ўжо больш за 50 чалавек у Менску, Жодзіне, Баранавічах, Магілёве, Нясвіжы, Бабруйску, Барысаве.

Актывісты зь Нясвіжы Насьце Азарцы пагражае яшчэ адна крымінальная справа. Першую ў дачыненні да яе завялі

які бачыў Шушкевіча

з-за вайсковага плоту, дыхаць тым духам у самым эпіцэнтры. Згадваю сябе ў 1992-м. Не, убачыць Шушкевіча я ня марыў, хоць і лічыў яго найлепшым беларускім палітыкам. Тады мяне, звычайнага правінцыйнага школьніка, займала галоўная мара любога савецкага выдатніка — залаты мэдаль, каменьчыкі ў віцебскіх кар’ерах, калекцыянаваньне якіх завяршылася паступленьнем на геалёгію БДУ, і пытаньне: што за дзівакі напісалі крэйдай на іржавым гаражы ў нашым двары «Не Саюз, а вольная Беларусь!»?

Поўную залю такіх дзівакоў я ўбачыў у пачатку 1994 г. у Віцебскім тэатры імя Я. Коласа — бацька, рэпарцёр, узяў мяне з сабою на сустрэчу з кандыдатам у прэзыдэнты Зянонам Пазьняком. Пагадзіўшыся тры гадзіны запар слухаць *радикальнага нацыяналіста*, я й не падазраваў, што напрыканцы выступу буду стоячы пляскаць у ладкі, а выйду з залі з цьвёрдым перакананьнем, што мой прэзыдэнт — Зянон Пазьняк.

Бацька і зараз, перасылаючы мне газэты або размаўляючы па тэлефоне, асобна згадвае, *як лічыць Пазьняк*. А вось Стасікаў бацька не дажыў. Павесіўся. Сын сьвятара зь Дзісны захлынуўся ад безнадзёгі.

— О, вы б з бацькам паразумеліся! — кажа

Стасік. — Бацька быў шчыры беларус, паўсюль толькі па-беларуску... І нас вучыў, а мы гэтага не разумелі. Камуністаў ненавідзеў. І заўжды паўтараў: «Вось паглядзіце — хутка *кальхнецца!*...»

Цяпер сяджу пад міліцэйскай вартай, гляджу, як кальхнецца ў цэнтры Менску людзкое мора пад бел-чырвона-белымі сьцягамі, і шкадую: як жа так, дзядзька... Не дачакаўся, каб пабачыць поўную народную Плошчу Каліноўскага, намётавы гарадок і Дзень Волі — 2006...

Такія, як калісьці Стасік, салдаты тэрміновай службы распавядуць потым у сваіх вёсках, як сядзелі ў вайсковых машынах, трымцелі, чакаючы загаду, і чулі грывоты «Жыве Беларусь!» на паўгараду.

А калі Малое Сігна ператворыцца ў чужоўны беларускі вырай, яшчэ лепшы, чым намалюваў на прыпынку Стас Круглоў, тыя, хто хоць раз пабываў на мітынгу Мілінкевіча, у сквэры Янкі Купалы ці ў акрэсьцінскай камэры, будуць расказваць і знаёмым, і дзецям, і ўнукам: «Я бачыў!...»

Гэта бачыў увесь сьвет: пасля доўгіх гадоў цемры, страху й цяжкага сну ў самым сэрцы Эўропы, Беларусі, ускалыхнулася нацыянальнае абуджэньне.

в. Малое Сігна

Тыя, хто хоць раз пабываў на мітынгу Мілінкевіча, у сквэры Янкі Купалы ці ў акрэсьцінскай камэры, будуць расказваць і знаёмым, і дзецям, і ўнукам: «Я бачыў!...»

месяц таму: дзяўчыну зьвінавацілі ва ўдзеле ў незарэгістраванай арганізацыі «Малады фронт». Цяпер яе вінавацяць у разгалашваньні інфармацыі па крымінальнай справе (арт. 375 КК). «Я нікому не расказвала пра тое, аб чым мяне пытаў сьледчы. Але цяпер мне заявілі, што я нікому не павінна была казаць пра пастанову аб пачатку крымінальнай справы», — тлумачыць дзяўчына. Афіцыйнага абвінавачаньня Насьце не паказвалі. Аднак яна цьвердзіць, што канфідэнцыйна пра наўнясьць такой справы паведамілі.

Адвакат дзяўчыны Аляксандар Галіеў нічога пакуль ня ведае наконт таго, што праваахоўныя органы распачалі новую крымінальную справу: «Наста Азарка, як і я, давала падпіску пра неразгалашваньне таямніцы сьледзтва».

Тым часам колькасць маладафронтаўцаў, на якіх заведзеныя крымінальныя справы за «дзеянсьць ад імя незарэгістра-

ванай арганізацыі» (арт. 193 ч. 1 КК), павялічваецца. Пад «крыміналь» патрапілі цяпер жодзінскія моладзевыя актывісты Сяргук Гудзілін, Яўген Ваўкавец і Аляксей Чарэйка: у іх на кватэрах адбыліся ператрусы з канфіскацыяй друкаваных матэрыялаў. Пра пачатак крымінальнай справы хлопцы даведаліся, калі выйшлі пасля 15-суткавай адседкі за абарону намётавага гарадку ў Менску. Ёсьць таксама інфармацыя, што аналягічную справу распачалі на яшчэ аднаго жодзінскага актывіста — Паўла Красоўскага. Для Красоўскага гэта ўжо другая крымінальная справа: да гэтага яго зьвінавацілі ў абразе прадстаўнікоў улады ў асобах чыноўнікаў Жодзінскага гарвыканкаму.

За ўдзел у «Маладым фронце» цяпер заведзеныя 3 крымінальныя справы на 9 чалавек: 4 у Менску, 4 у Жодзіне і 1 у Нясьвіжы. Справы пакуль не аб’яднаныя ў адну.

СЬЦІСЛА

Аўтуховіча затрымалі ў Менску

Ваўкавыскага прадпрымальніка **Мікалая Аўтуховіча**, які хаваўся ад арышту, затрымалі 8 красавіка ў сталіцы, проста на вуліцы. Уначы з 8 на 9 красавіка яго перавезьлі ў Ваўкавыск, і 9 красавіка раніцай два міліцыянты даставілі ў Ваўкавыскую райбальніцу, каб яго агледзелі дактары. Пры затрыманьні яму націснулі каленам на рабро, таму быў зроблены рэнтгенаўскі здымак.

М. Аўтуховіч уцёк з пад хатняга арышту ў ноч з 8 на 9 лютага, перад судовым працэсам, які меў пачацца ў Горадні.

На ўцекача быў складзены адміністрацыйны пратакол аб тым, што ён нібыта нецэнзура ляўся і не падпарадкоўваўся міліцыянтам. У панядзелак з 9-й раніцы мае адбыцца суд.

Прадпрымальніка абвінавачваюць у тым, што ён ухіляўся ад выплаты падаткаў, што пацягнула страты для бюджэту ў асабліва буйным памэры. Сам ён лічыў арышт помстай за нежаданьне «дзяліцца» грашыма з

уладай і ўдзел у якасьці незалежнага кандыдата ў парламенцкіх выбарах. Мікалай Аўтуховіч праводзіў галадоўку пратэсту супраць свайго арышту спачатку ў гарадзенскай турме, потым у рэспубліканскім турэмным шпіталі, адкуль яго 28 сьнежня 2005 году перавезьлі ў Ваўкавыск і зьмясьцілі пад хатні арышт. За 74 дні галадоўкі ён страціў 38 кіляграмаў.

Справа Фінкевіча

7 красавіка пракуратура выставіла абвінавачаньне менскаму маладафронтаўцу **Артуру Фінкевічу** і перадала справу ў Першамайскі суд. А. Фінкевіча затрымалі ўначы 30 студзеня за напісаньне палітычных графіці і з таго часу трымаў за кратамі. Яго абвінавачваюць у «злосным хуліганстве» (арт. 339 ч. 2 КК Беларусі). Маладафронтаўца вінавацяць у нанясьненні шкоды памерам у 35 млн руб.

Скарга ў пракуратуру

У пракуратуру
Цэнтральнага р-ну Менску
Усянка Канстанціна Ан-
дрэвіча

Заява

22 сакавіка 2006 г. а 18-й гадзіне ля ўваходу ў мэтро «Кастрычніцкая» я, Усянок Канстанцін Андрэвіч, быў затрыманы работнікамі міліцыі. Пры затрыманьні міліцыянты не назваліся і прычынаў затрыманьня не патлумачылі. Мяне завялі ў фургон спецаўтамабіля МАЗ, што знаходзіўся за будынкам Палацу Рэспублікі на плошчы «Кастрычніцкая». У фургоце знаходзіліся тры работнікі міліцыі ў форме палка міліцыі спецыяльнага прызначэння (ПМСН) ГУУС Менгарвыканкаму. Адзін з прысутных работнікаў міліцыі пачаў зьбіваць мяне, наносячы ўдары ў грудзі. На мае просьбы спыніць проціпраўныя ўчынкі ён не рэагаваў, працягваючы зьбіваць. Затым ён сарваў зь мяне майку, запіхваў яе ў рот, загадваючы яе зьесьці. У выніку ў мяне была парвана аброцька

АНДРЭЙ ЛЯНКЕВІЧ

Амонаўцы прычапіліся да прычоскі цырульніка Ёсянка.

языка. Усе гэтыя здзекі суправаджаліся нецэнзурнай лаянкай і пагрозамі. Пасьля гэты работнік міліцыі зрабіў дагляд маіх асабістых рэчаў, што ляжалі ў сумцы. Знайшоў там інструмэнты цырульніка і спытаў мяне, нашто яны мне. Я адказаў, што раблю цырульнікам. У адказ работнік міліцыі заявіў, што зараз зробіць стрыжку. Ён ўзяў нажніцы і састрыг мне пасму валасоў на галаве. Зьдзекі таго работніка міліцыі чыніліся ў прысутнасьці іншых

міліцыянтаў, каторыя ніякім чынам не рэагавалі на падзеі. У машыне ў той момант таксама знаходзіліся іншыя затрыманыя. Пазьней мяне даставілі ў памяшканьне аб'яднанага спецыяльнага прымальніка-размеркавальніка ГУУС Менгарвыканкаму. Пры паступленьні ў спэцпрымальнік я звярнуў увагу работнікаў міліцыі на факт майго зьбіцьця прадстаўнікамі ПМСН, аднак яны адмовіліся зафіксаваць той факт.

Пазьней пастановаю суду

я быў прыцягнуты да адміністрацыйнай адказнасьці паводле ч.1 арт.167 КоАП і асуджаны на 10 сутак.

У адпаведнасьці з вынесенай судом пастановай, рапарты пра маё затрыманьне былі ўкладзеныя работнікамі міліцыі А.Воранам і С.Хатамавым. На судовае паседжаньне іх не выклікалі і ў якасьці сьведкаў не апытвалі. Я ня пэўны, ці гэта менавіта тыя работнікі міліцыі, што мяне затрымлівалі і зьбівалі і зьдзекаваліся зь мяне. Тым часам у мяне ёсьць фатаграфія работніка ПМСН, які зьбіваў мяне.

У звязку з гэтым, кіруючыся Законом Рэспублікі Беларусь «Аб пракуратуры», я прашу:

1. Ініцыяваць пракурорскую праверку прыведзеных мною фактаў;

2. Распачаць крымінальную справу ў дачыньні да работніка міліцыі, які дапусьціў перавышэньне службовых паўнамоцтваў, і прыцягнуць яго да прадугледжанай законам адказнасьці;

3. Выдаць мне накіраваньне на судова-мэдычную экспертызу.

К.А.Усянок

Сябры Канстанціна Ёсянка пасьпелі сфатаграфіраваць міліцыянтаў, якія яго затрымлівалі.

Працяг са старонкі 31.

Расправы над студэнтамі

Працягваюцца адлічэнні студэнтаў, якія актыўна ўдзельнічалі ў пасьпявыбарчых вулічных акцыях. 7 красавіка **Дзяніс Дзюба** і **Рыгор Шкурынаў** адлічаныя з Пэдагагічнага ўнівэрсытэту імя Максіма Танка, а **Віталь Ліпень** і **Станіслаў Стогній** — з Беларускага тэхналягічнага ўнівэрсытэту.

Звальненні інашадумцаў

Віктара Вайцюка, актывіста групы Мілінкевіча, 5 красавіка змусілі звольніцца з працы ў гандлёва-тэхнічным цэнтры «Мікс».

10 красавіка ў Пружане з працы ў прыватнай фірме звольнены актывіст АГП **Уладзімер Радзівончык**, удзельнік выбарчае кампаніі Мілінкевіча. Раней з палітычных прычынаў страціў працу актывіст АГП у Берасьці **Сыцяпан Наваальчан**.

У Менску 10 красавіка звольнілі экс-палітвязьня Жодзінскай турмы **Аляксея Більдзюка**: ён працаваў настаўнікам фізікі, астраноміі й матэматыкі ў ЦШ №161.

Перад інаўгурацыяй

Вулічную акцыю 7 красавіка, арганізаваную КХП-БНФ, разганялі АМОНаўцы: затрыманыя **Юрась Беленькі**, абаронца намётавага гарадку **Ілья Шыманскі** з Аб'яднанай грамадзянскай партыі, праграміст **Уладзімер Мікалаеў** (усе асуджаныя 10 красавіка на 15 сутак), **Эдуард Бокій** і **Уладзімер Богач** (атрымалі па 10 сутак).

Апазыцыянэр ня мае шанцаў абараніцца ў судзе

Судзьдзя Першамайскага раёну Менску Тацяна Масальская 10 красавіка адмовіла лідэру АГП **Анатолію Лябедзьку** ў пазове да Нацыянальнай дзяржтэлерадыекампаніі і яе кіраўніка Аляксандра Зімоўскага. А.Лябедзька спрабаваў абараніць гонар, годнасць і дзелавую рэпутацыю, абражаныя ў фільме «Тэорыя змовы. Кіраваны хаос» і патрабаваў 1 млрд руб. кампенсацыі. У фільме гучаў закадравы тэкст, паводле якога Лябедзька нібыта заяўляе: «Мы ня спынімся перад тысячамі ахвяр». Суд вырасьшы, што пазакадравы тэкст прыкладна адпавядае сапраўднаму, бо Зімоўскі паведаміў, што кадры ўзятыя з французскага тэлеканалу. Таксама было вырашана, што пазакадравы тэкст ня ўтрымлівае зьневажальных для Лябедзькі выказваньняў.

Перасьлед непаўналетніх

Адміністрацыйныя камісіі пачалі разглядаць справы непаўналетніх, затрыманых у цэнтры сталіцы ў часе Дзён Волі: **Яўгеніі Кароны**, **Да-**

нілы Яроміна, **Карповіча**. Бацькам даюць папярэдзаныя, а школьнікаў ставяць на ўлік у камісіях у справах непаўналетніх.

Мажэйку надгледзелі

5 красавіка пры перасячэнні польска-беларускай мяжы гарадзенскія памежнікі правялі асабісты надгляд **Паўла Мажэйкі** — прэсакратара А.Мілінкевіча. Надгляд доўжыўся 1,5 гадзіны: правярылі вопратку, абутак, бязліну, зрабілі ксэракопію міжнароднага журналісцкага пасьведчаньня й пасьведчаньня сябра ініцыятыўнай групы А.Мілінкевіча.

Сьветлагорск

5 красавіка затрымалі сябра ПБНФ **Тэльмана Масьлюкова**, актывіста каманды Мілінкевіча: яго зьвінавацілі ва ўстаноўцы пікету яшчэ 25 лютага.

Маладзевега актывіста **Вадзіма Богдана** 15 сутак трымалі пад арыштам, выпусьціўшы толькі 7 красавіка. Яго затрымалі каля дому: невядомыя ў цывільным зьвезлі з сабой. Міліцыя не паведамляла сваяго В.Богдана пра затрыманьне і арышт.

Суд Сьветлагорску 7 красавіка аштрафаваў актывістаў выбарчай кампаніі **Віктара Ахрамчука**, **Сьвятлану Міхальчанку** (па 3 б.в., 93 тыс. руб.) і беспрацоўную, маці трох дзяцей **Наталью Бордак** (2 б.в., 62 тыс.). Іх абвінавацілі ва ўстаноўцы стэндаў падчас выбарчай агітацыі, што прыраўнялі да несанкцыяванага пікету.

Гомель

За распаўсюд агітацыйных матэрыялаў А.Мілінкевіча ў лютым актывіста кампаніі **Уладзімера Шуміліна** 4 красавіка пакаралі штрафам у 2 б.в.: судзьдзя палічэў, што ў «Народнай Волі», якую раздаваў актывіст, побач з праграмай Мілінкевіча мусілі друкавацца праграмы іншых кандыдатаў.

Выпадак з Калініным

3 красавіка ў Менску група невядомых зьбіла праваабаронцу **Міколу Калініна**, які абараняе правы цыганой.

Віцебск

Штрафам у 5 б.в. (155 тыс.) пакараны 4 красавіка ўдзельнік «Народнага галасаваньня» **Сяргей Кушняроў** зь вёскі Тулава (Віцебскі р-н): яго затрымалі 19 сакавіка на выбарчым участку, абвінаваціўшы ў непадпарадкаваньні міліцыі. Бюлетэнь «Народнага галасаваньня» быў вынуты з скрыні й далучаны да матэрыялаў судовае справы.

Барыса Хамайду 5 красавіка аштрафавалі на 180 б.в. (5 млн 580 тыс. руб) за пікет 20 сакавіка: ён трымаў плякат з цытатай зь Бібліі: «Той, хто вытрымае ўсе, выратуецца».

Суткі за Казуліна

Аляся Стральцова, асуджа-

нага на 10 сутак за ўдзел у намётавым гарадку, 4 красавіка з спэцпраменьніка на Акрэсьціна ня выпускалі: яму прысудзілі яшчэ 7 сутак за ўдзел у сустрэчы з Казуліным 2 сакавіка.

За падзеі 2 сакавіка на 5 сутак завочна 4 красавіка былі асуджаныя актывісты БСДП (Г) **Павал Знавец** і **Мікалай Цяцёркін**. 10 красавіка па тым самым абвінавачваньні завочна асудзілі **Сяргея Кастыленку** й адправілі адбываць пакараньне на Акрэсьціна.

Магілёў

Маладзевега актывіста **Сержука Нягаціна** 4 красавіка выклікалі на паседжаньне адміністрацыйнай камісіі Ленінскага раёну Магілёва: яго вінавацілі ў захаваньні й распаўсюдзе друкаванай прадукцыі без выходных зьвестак, якая «дыскрэдытуе дзяржаўны лад Рэспублікі Беларусь». Паседжаньне перанесенае па хадайніцтве актывіста.

Кіраўніка ГА «Магілёўскі праваабарончы цэнтар» **Уладзімера Краўчанку** 8 красавіка 2 гадзіны дапытваў памочнік пракурора Ленінскага раёну Магілёва **Юры Нікіцін**.

Баранавічы

23 сакавіка **Аляся Пікулу** асудзілі на 2 сутак за «дробнае хуліганства». **Сяргея Гоўшу**, які запатрабаваў адваката, судзілі 24 сакавіка: яму прызначылі штраф у 2 б.в.

Віктара Мезька 4 красавіка суд аштрафаваў на 150 б.в. (4 млн 650 тыс.) за паўторны ўдзел у несанкцыяваным сходзе: так была ахарактарызаваная сустрэча ініцыятыўнай групы Мілінкевіча на прыватнай кватэры ў лютым.

Палітвязьняў ізалююць

Палітвязьня **Паўла Севярынца** 6 красавіка тэрмінова адклікалі ў спэцкамэндатуру па месцы адбываньня пакараньня — пасёлак **Ветрына** Полацкага раёну.

7 красавіка палітвязьня **Міколу Статкевіча** ізалювалі ў памяшканьні спэцкамэндатуры ў **Баранавічах**. Да гэтага Статкевіч быў ізалюваны ў камэндатуры з 1 па 27 сакавіка.

Горадня

Студэнтку **Гарадзенскага ўнівэрсытэту Юлію Касьпер** (IV курс, гістфак) 6 красавіка дапыталі ў сувязі з крмінальнай справай па фальсыфікацыі подпісаў за вылучэньне А.Казуліна на прэзыдэнта і правялі ператрус ейнага пакою ў інтэрнаце. Пры ператрусе былі канфіскаваныя старыя заявы кандыдатаў на ўваходжаньне ў арганізацыю «Маладыя сацыял-дэмакраты» (якая ўжо не існуе), друкаваная літаратура. Як кажа дзяўчына, 5 красавіка двое невядомых у цывільным правялі догляд ейнага пакою ў ейную адсут-

насьць і пакінулі запіску—запрашэньне наведаць КДБ. Адсутнасьць рэакцыі на запіску зь ейнага боку і змусіла КДБістаў забраць яе проста з заняткаў. У сакавіку **Юлія Касьпер** адбыла 7 сутак арышту ў турме на Акрэсьціна за ўдзел у намётавым гарадку на Плошчы.

Берасьце

Працэс над **Зьмітром Шыманскім**, актывістам групы А.Мілінкевіча ў Берасьці, адкладзены на няпэўны тэрмін: міліцыянты згубілі пратакол ягонага затрыманьня. 24 сакавіка пасьля адбыцьця пакараньня за «хуліганства» Шыманскага зноў зьмясьцілі ў турму. Аднак уначы на 27 сакавіка яму стала кепска, актывіста завезьлі ў інфэкцыйнае аддзяленьне больніцы, дзе ён быў да 3 красавіка. Судзьдзя прыняў расшэньне перадаць справу ў **Ленінскі РУУС Берасьця** («на дапрацоўку»).

Суд скасаваў

Вярхоўны Суд 6 красавіка скасаваў пісьмовае папярэджаньне, якое **Мін'юст** вынес **Партыі БНФ** і **Партыі камуністаў Беларускай** у лютым. Тады чыноўнікі абвінавацілі партыі за тое, што тыя нібыта перашкаджаюць дзейнасьці дзяржаўных органаў: кіраўнікі партыяў звярнуліся ў раённыя выканкамы і раённыя адміністрацыі з патрабаваньнем патлумачыць прыяцпы фармаваньня ўчастковых выбарчых камісіяў. Аднак у адной частцы папярэджаньне, вынесенае **Партыі БНФ**, суд пакінуў у сіле: яно датычыла некаторых арганізацыйных структураў, дзейнасьць якіх, на думку чыноўнікаў, не адпавядала дзейнаму заканадаўству і ўласнаму статусу.

Горкі

6 красавіка адміністрацыйная камісія райвыканкаму аштрафава-ла **Эдуарда Брокерава** на 1 б.в. за «распаўсюд друкаванай прадукцыі, выдадзенай з парушэньнямі заканадаўства».

Дзятлава

7 красавіка адміністрацыйная камісія пры гарвыканкаме пакарала **Пятра Цярэшку** зь вёскі **Казлоўшчына** штрафам у 0,5 б.в. Яшчэ ў сакавіку на Цярэшку склалі пратакол за расклею агітацыйных улёткаў А.Мілінкевіча. Довады пакараньня, што ён расклеіваў улёткі ў прызначаных для гэтага месцах, камісія пад увагу не ўзяла.

Калінкавічы

Чарнобыльскага ліквідатара, актывіста каманды А.Мілінкевіча **Васіля Сіліверста** 6 красавіка міліцыянты спрабавалі сілком да-

Праця са старонкі 33.

ставіць у суд. Яго знайшлі ў Ельску ў 90-гадовай маці, якую Сіліверст прыехаў наведаць. 7 гадзін міліцыянты трымалі ў абложэ дом матчынага суседа, у якога перахоўваўся В.Сіліверст, пакуль маці ня выклікала «хуткую». В.Сіліверста з прыкметамі стэнкардыі даставілі ў рэанімацыю, дзе ён правёў ноч.

Жодзіна

Адміністрацыйная камісія пры Жодзінскім гарвыканкаме 7 красавіка аштрафавала на 5 б.в. **Максіма Паўловіча**. Яго затрымалі 13 сакавіка падчас распаўсюду налёпака «Нам хлусяць» зь лягатыпамі беларускіх тэлеканалю.

Смургоні

Маладзевыя актывісты **Тацяна Елава і Мікола Ільін** 5—6 красавіка былі высачаныя і бякаваныя ў кватэры дому ў Смургонях. Іх дапыталі сьледчыя зь міліцыі й КДБ і склалі пратакол за пражываньне ў Смургонях без прапіскі. Т.Елавай перад тым удалося вызваліцца з турмы на Акрэсьціна з прычыны рэзкага пагаршэньня стану здароўя. М.Ільін стаў вядомы, здолеўшы даставіць на Плошчу біяпрыбірально. Яго схпілі спэцназаўцы, зьбівалі, ён здолеў вырвацца, дабегчы да наметавага мястэчка, пасьля чаго страціў прытомнасьць.

Два гады «хіміі» за графіці «16»

На два гады выяўраўленчыя работ асуджаныя 7 красавіка судом

Цэнтральнага раёну Менску (судзьдзя — Есьман) маладзевыя актывісты **Аляксандар Казакоў і Зьміцер Зубро**. Затрыманых 28 сьнежня падчас нянасьеньня палітычных графіці актывістаў абвінавацілі ў супраціве работнікам міліцыі (арт.363 ч.2 Крымінальнага кодэксу). А менавіта ў тым, што яны ў часе затрыманьня «сталі ў баявую стойку».

Прысуд мог быць і яшчэ больш жорсткім: пракурор патрабаваў чатыры гады турмы.

Хлопцы ня падаюць духам: ноч пасьля вынасьеньня прысуду яны правялі ля турмы на Акрэсьціна, дзе сустракалі ўдзельнікаў наметавага мястэчка, што выходзілі на свабоду пасьля 15-дзённага зьнявольеньня.

Наваполацак

8 красавіка ў Наваполацку распачаў галадоўку пратэсту сябар КХП-БНФ **Анатоль Кулік**, пратэстуючы супраць інаўгурацыі А.Лукашэнка. Кулік паведаміў, што галадоўку мае трымаць два тыдні, пры гэтым першы тыдзень ён будзе хадзіць на працу.

Зьбілі... невядомыя

Толькі 10 красавіка, празь пяць тыдняў пасьля здарэньня, Маскоўскі РУУС Менску распачаў крымінальную справу па факце зьбіцьця журналіста газэты «Комсомольская правда в Беларуси» **Алега Ўлевіча** 2 сакавіка. Аднак асобаў, вінаватых у зьбіцьці, міліцыя па-ранейшаму «ня ведае». Між тым, зьбіваў яго чалавек усім вядомы, камандзір аднаго з лука-

шанкаўскіх спэцпадразьдзяленьняў. Зьбівалі яго за тое, што журналіст здымаў падзеі каля Ленінскага РУУС, куды прывезьлі затрыманага кандыдата ў прэзыдэнты А.Казуліна. У журналіста было страшэньне галавы, яму зламалі нос.

Справа была ўзбуджаная толькі пасьля таго, як газэта, у якой працуе Ўлевіч, стала абурацца дваітымі стандартамі. За абстрэл сьнежкамі здымачнай групы БТ крымінальную справу ўзбудзілі адразу, а калі журналісту прабілі галаву — гэта нікога не хвалявала.

Рэштапрысудаў на Тыдні Волі Сталі вядомыя яшчэ прысуды асобам, затрыманым у цэнтры Менску 19—25 сакавіка: асуджаныя **Будай, Зьміцер Галіноўскі, Лідзія Саўко** (5 сутак), **Аляксандар Буракоў, Тацяна Лавінская, Андрэй Ляневіч** (7 сутак), **Уладзімер Акаловіч, Аляксандар Аляб'еў, Анатоль Аляксандраў, Дарына Арастовіч, Аляксей Асіпенка, Юры Бакур, Аляксандар Баравіцкі, Сяргей Баранаў, Галіна Баркоўская, Глеб Буры, Сяргей Бялевіч, Раман Вайда, Мікалай Вайніловіч, Аляксей Валяеў, Аляксандар Варонін, Сяргей Васілеўскі, Аляксей Горбач, Зьміцер Грыбовіч, Антон Дзяшковіч, Дзяніс Дзюба, Геннадзь Дураў, Аляксандар Залатар, Віталь Казак, Зьміцер Казлоўскі, Віктар Кароль, Уладзіслаў Качэрскі, Анатоль Кісялевіч, Андрэй Корзун, Алена Куд-**

зелік, Яўген Ліцкевіч, Ляхава, Яўген Масалёў, Юры Нікалаенка, Сяргей Павуціна, Ігар Панфілаў, Марыя Піляева, Антон Прокацень, Аляксандар Прадко, Ігар Ражкоў, Аляксандар Самасюк, Андрэй Сантаровіч, Раман Сьвірскі, Зьміцер Федаровіч, Мікалай Шалыгін, Антон Шопчыц, Даніла Ясеняўскі (10 сутак), **Аляксей Буклей, Анатоль Войцік, Андрэй Воллаш, Юры Галавань, Андрэй Машаш, Віктар Хамянок** (12 сутак), **Аляксей Герасімчык, Аляксандар Дарагаўцаў, Віктар Дзідзенка, грамадзянін Польшчы Пётар Дудановіч, Уладзімер Кандрусевіч, Аляксандар Карбановіч, Анатоль Касьцючэнка, Аляксей Кіпілеўскі, Эдуард Кісінскі, Андрэй Комлік, Андрэй Макееў, Зьміцер Філімончык, Васіль Царык, Зьміцер Шаўчэнка, Сяргей Швешчыц** (15 сутак), **Ірына Сідарава** (17 сутак). Штрафамі пакараныя **Уладзіслаў Андросаў, Сяргей Ляўкоўскі** (1 б.в.), **Аляксандар Шпакоўскі** (20 б.в.). Невядомыя пакараньні атрымалі **Андрэй Абалевіч, М.Дубоўскі, Е.Казак, Зьміцер Кузьмяноў, Віктар Курнілюк, Наталья Лініцкая, Вадзім Пархімовіч, Прышнеўскі, Січко, Солтан.**

Далучыць да часткі пра справу маладафронтаўцаў

АШ

IN MEMORIAM

Канстанцін Мысьлівец

8 красавіка дэмакратычная грамадзкасьць Драгічыншчыны разьвіталася з Канстанцінам Мысьліўцом, што з канца 1980-х браў актывны ўдзел у нацыянальным руху на Палесьсі. Разьвітацца зь ім прыехалі актывісты БНФ з усёй Берасьцейшчыны, сябры іншых дэмакратычных арганізацыяў. Ліст са словамі спачуваньня і вянок дастаў Аляксандар Мілінкевіч.

Канстанцін Мысьлівец памёр заўчасна, ад інфаркту, які ўскладніўся пнэўманіяй, меў трохі больш за 60 гадоў. Сёлета вельмі перажываў за хату прэзыдэнцкай кампаніі, шмат часу правёў у шпіталі. І тое, што Драгічынскі р-н па колькасьці сабраных подпісаў за Мілінкевіча стаў амаль уровень з Баранавічамі і Пінскам (1000 подпісаў), — заслуга і яго шматгадовай адданай працы.

З канца 1980-х, калі пачалі зьяўляцца розныя грамадзкія ініцыятывы, Канстанцін Мысьлівец як патрыёт Палесься стаў актывістам злучаваньня «Полісся». Калі выявілася авантура яго кіраўніка М.Шаляговіча, Канстанцін

Мысьлівец выступіў адным з ініцыятараў далучэньня сяброў гэтай арганізацыі да структураў БНФ «Адраджэньне». Есьць і яго заслуга ў тым, што 3/4 сябраў «Полісся» зь Берасьцейшчыны сталі сябрамі БНФ, а ён сам стаў адным зь лідэраў і стваральнікаў Драгічынскай раённай Рады БНФ. У найлепшыя часы ў Драгічынскую арганізацыю ўваходзіла каля сотні сябраў.

Яшчэ з часоў дзейнасьці ў ГКА «Полісся» ён выступаў за праўду аб наступствах Чарнобылю (частка Драгічыншчыны таксама аказалася забруджаная радыяцыяй), выступаў супраць будаўніцтва экалагічна небясьпечнай вытворчасці (біяхімзаводу) у Драгічыне. Разам з папалчнікамі К.Мысьлівец намагаўся спыніць ціхую прыхватызацыю і іншую сваволу мясцовых чыноўнікаў ды старшыняў калгасаў, якія прэтэндавалі на ролю чырвоных паноў, ня раз меў праз гэта праблемы, быў звольнены з працы, але ніколі не здаваўся і імкнуўся дапамагчы выстаяць у гэтых няпростых сытуацыях іншым.

Канстанцін Мысьлівец ніколі не баўся гавя-

рыць тое, што думае, ці то гэта мясцовым чыноўнікам або лідэрам дэмакратаў і вельмі перажываў, калі дэмакратычныя лідэры не маглі паразумецца, адкінуць уласныя амбіцыі.

Не магу не ўгадаць яго словы на абласной канфэрэнцыі, ўдзельнікі якой выбіралі прэтэндэнта на адзінага кандыдата ад дэмакратаў. Выслушаўшы выступ лідэра ПКБ Калякіна, ён сказаў наступнае: «У нас на Палесьсі бальшавікам асабліва ніколі не давяралі, многія са зброяй змагаліся зь ім яшчэ і пасьля вайны. Ня любілі іх і ў маёй сям'і, за што і пацярпелі ад іх. Але сёньня, калі чую, што сп.Калякін дае слова, што цяперашнія камуністы будуць браць дэмакратыю, свабоду слова і незалежнасьць Беларусі — я гатовы паціснуць яму руку».

Свабоды, праўды і справядлівасьці заўсёды былі жыцьцёвым лэзунгам гэтага простага і адданнага дэмакрата чалавека. Жачу верыць, што шматгадовы плён працы К.Мысьліўца ня зьнікне на Драгічыншчыне, а яго папалчнікі годна працягнуць традыцыі мясцовага дэмакратычнага руху. Вечная памяць.

Ігар Бараноўскі, Берасьце

Каб штотыдзень атрымліваць газету, дасылайце адрасы і прыватныя ахвяраваньні

Каб гарантавана чытаць «Нашу Ніву» цяпер, калі «Саюздрукам» і «Белпошце» забаронена распаўсюджаць газету:

1) Просім усіх ахвотных чытаць газету паведамляць у **Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць па тэлефоне, факсам, праз пошту ці электронную пошту.**

Тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32 (МТС), (029) 618-54-84
e-mail: dastauka@tut.by
паштовы адрас: а/с 537, 220050 Менск.

2) Просім кожную сям'ю чытачоў **пералічваць на рахунак газэты ахвяраваньне з разьліку 6 000 рублёў на месяц.** Гэтага будзе досыць для выхаду і дастаўкі газэты. **У блянкі банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу, калі ласка, дакладна і разборліва пазначайце ваш адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.** Тыя, хто перакажа 18 000 рублёў за раз, забясьпечыць выхад газэты на тры месяцы. Хто ж мае магчымасьць пераказаць 36 000 рублёў адразу, забясьпечыць публікацыю «НН» адразу на паўгоду.

На які рахунак пералічаць грошы?

Ахвяраваньне можна перавесці ў любым аддзяленьні банку, на любой пошце. Улічыце, што пры пераказваньні грошай паштовым пераводам пошта спаганяе дадаткова 3%, а пры пераводзе грошай празь «Беларусбанк» працэнту не бяруць. На банкаўскай квітанцыі ў графе «Від плацяжа» трэба пазначыць: «Ахвяраваньне». У графе: «Атрымальнік плацяжа» трэба пісаць: «Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521». У графе «Найменаваньне банку» трэба пісаць: «МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11, Мінск, код 764». У графе «Рахунак атрымальніка» 3015 212 000 012. Пры перасыльці грошай па пошце тое самае трэба пісаць у рубрыках «Каму» і «Куды».

0402280179 ИЗВЕЩЕНИЕ	Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 <small>получатель платежа</small> МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11, Мінск, код 764 <small>наименование банка</small>			
	Счет по-лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет	
(фамилия, имя, отчество, адрес)				
Вид платежа		Дата	Сумма	
Ахвяраваньне				
		Пеня		
		Всего		
Кассир	Плательщик			
Фонд выданьня газэты «Наша Ніва», УНП 101 115 521 <small>получатель платежа</small> МГД ААТ «Белінвестбанк», вул.Калектарная, 11, Мінск, код 764 <small>наименование банка</small>				
Счет по-лучателя	3015 212 000 012	Лицевой счет		
(фамилия, имя, отчество, адрес)				
Вид платежа		Дата	Сумма	
Ахвяраваньне				
		Пеня		
		Всего		
Кассир	Плательщик			
М.П.				

Ці трэба паўторна дасылаць адрасы ў Рэдакцыю?

Не, аднойчы даслаўшы, больш ня трэба (калі вы рэгулярна атрымліваеце газету). Тады досыць не забывацца рэгулярна пералічаць ахвяраваньні.

Хто дасылаў ахвяраваньні, але не паведаміў адрасу

Прабачце, што газэта прыйшла вам запозьнена. Рэч у тым, што вы пераказалі ахвяраваньне, але не паведамілі Рэдакцыі адрасу адразу. Квіток ахвяраваньня трапляе да нас праз 5—10, а часам і болей дзён.

Шукаем чытачоў!!!

Калі хто ведае наступных чытачоў «НН», просьба падказаць ім скантактавацца з газэтай.

Чытач з Зарніцы Спасава, дашліце свой дакладны адрас і прозьвішча.
Леанід Мікалаевіч Н. з вул.Калініна, удакладніце свой адрас.
Сп. Міхайлаў з вул. Багдановіча, скантактуецеся з Рэдакцыяй.

Калі вы не атрымалі газэты

да панядзелка, а ў Менску — да суботы, абавязкова тэлефануйце ў Рэдакцыю.
Пытацца Аляксандру.

Тэлефоны:

(017) 284-73-29,
(029) 618-54-84,
(029) 260-78-32 (МТС)

dastauka@tut.by

Правілы падачы адрасоў

Абавязкова падавайце індэкс, бо зь індэксам газэтаойдзі хутчэй.

Калі вы жывяце ў вёсцы ці ў мястэчку, пазначайце раён і вобласць.

Ня трэба дасылаць квіток, пакіньце яго ў

сябе, гэта вашае пацверджаньне таго, што вы зрабілі ахвяраваньне.

Разборліва падавайце свае звесткі.

Атрымліваць газэту можна зь любога нумару, толькі паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас.

запрашаем прыватных прадпрымальнікаў

браць газэту на распаўсюд у Менску і рэгіёнах.

Вельмі просім чытачоў, якія ад Новага году чытаюць «НН» у Інтэрнэце, а не на паперы, таксама дасылаць прыватныя ахвяраваньні з разьліку 6000 на месяц з пазнакай: «за Інтэрнэт». Бяз збору грошай газэце не захаваць якасьці.

Шчыры дзякуй за шчодрасьць

Паўлу Л. з Глыбоцкага раёну.
Галіне С., Валянціну Д. з Пухавіцкага раёну.

Эдуарду Г. з Асіповіцкага раёну.
С.К. са Слуцку.

Уладзімеру Л. з Залесься.

Сяргею У. з Бабруйска.

Н.А. з Клімавіцкага раёну.

Аляксандру К. з Воршы.

Галіне Г. са Смалевіцкага раёну.

Віталю Г. з Чачэрскага раёну.

Антону Т., Анатолю П., М.Я., Сяргею К. з Жодзіна.

Віктару П. зь Ліды.

Марыі К. з Мастоў.

Б.С. зь Сьветлагорскага раёну.

Генадзію Я. зь Сьветлагорску.

С.С. зь Мёрскага раёну.

Уладзімеру В. з Кобрына.

Вячаславу Р., Сяргею В., Д.Ш., Марату Ш., Аляксандру Ш. з Наваполацку.

Вользе К. зь Лунінца.

Мікалаю К., Мікалаю І. зь Лунінецкага раёну.

А.С., Ларысе Я., Міхаілу Б., Уладзімеру Л., Сяргею С. зь Полацку.

Лявонцію А. зь Полацкага раёну.

Алене Г., Зоі Д., Ю.К., Зьмітру П., І.Х., Уладзімеру і Хрысьціне П. зь Менскага раёну.

Аўгіньні С., Вячаславу К., Іне С. зь Барысава.

А.Б., А.Д., А.Ш., Алегу Т., Алене К., Анатолю К., Аўгіньні М., Ігару С., Івану Х., Сяргею Т., І.Ц., У.С., Тарэсе Г., В.К., Віктару Л., Натальлі Б., Эле С.,

Т.М., Леаніду Г., А.Б., Эдуарду П., Сьвятлане Б., Ніне К., Тарэсе Р., Інэсе Н., І.Г., Міхаілу Ж., Б.М., І.В., Т.К., Паўлу Н., В.М., Зоі М., Г.С., Пятру Б., Мікалаю У., Тамары П., Сяргею К., Леаніду Л., Э.З., Д.Р., Сьвятлане К., Зьмітру Н., В.А., П.С., Юр'ю Я., А.Н., Тацяне В., Людміле І., Віктару К., В.В., В.Н., Аляксандру К., А.Р., Уладзімеру Н., У.С., Васілю Б., Веры С., Іне К., І.Г., Арсеню Л., Сяргею П., Раману М., Аляксандру З., Усеваладу С., Людміле Л., Я.К., Натальлі М., І.С., Т.С., Васілю Л., Настасьсі Т., А.Б., Уладзімеру К., Віталю Ф., Ліліі Б., Н.С., Ігару Б., Тацяне К., В.Р., С.Р., Мікалаю К., Мікалаю А., Алеся Р., Ніне Ш., Уладзімеру С., Сяргею П., Але Г., А.Т., Тацяне Л., Натальлі Ж., Ж.К., Кацярыне Я., Барысу К., Натальлі Р., Я.К., Паўлу Л., І.Л., Алене К., А.М., Н.С., Васілю З., Ігару Д., К.П., Уладзімеру Л., Якаву Л., Андрэю Д., Уладзімеру Ц., Тацяне В., Вадзіму Г., Але К., Натальлі А., Зьмітру К., Лідзіі К., М.Л., Ларысе П., Васілю П., Андрэю Ф., Аўгэну Л., Уладзімеру С., А.С., А.Э., Тамары Л., С.Я., П.Р., В.А., В.К., Уладзімеру Р., Леаніду Р., Сямёну Л., А.А., Натальлі Г., Уладзімеру Г., Эдуарду К., Станіславу Н., А.Ш., Р.В., Я.А., Ірыне М., Алегу А., Міхалу Р., Констанціну Ш., Альбэрту Л., Мікалаю Л., Віктару Д., Г.С., А.А., Андрэю М., Максіму А., Галіне Р., Леаніду В., Надзеі П., С.Г., Сяргею К., Вікторыі Р., Казімеру Г., Ліліі Б., Уладзімеру А., Г. зь Менску.

Затрымліваў Гарадзецкі

Мы з сябрамі зьявілі звесткі сведкаў і высветлілася, што спэцназаўцы ў цывільным, што хапалі людзей 7-га, называліся (калі іх прасілі) Антанам Гарадзецкім. Прынамсі тры выпадкі ў розных месцах.

На знаку, якім яны махаюць, НЯМА ІМЯ (!), а толькі фота і назва структуры (штосьці там «спэцыяльнага прызначэння»). Так хіба НКВД працаваў — па шаўроне госяця можна было здагадацца, што табе гамон.

Я ня ведаў, а аказваецца, Антон Гарадзецкі — гэта герой расейскага фільму «Начная варта». Вось такі эскадрон...

Вацлаў Заякот, Менск

Як я пераходжу на беларускую мову

Пасля апошніх падзей у краіне нейкія ўяўленні агучваюцца ў маім усвядомленні толькі па-беларуску.

Вялікі дзякуй Сяргею Богдану за парады ў №8 «НН» — «Як пачаць размаўляць па-беларуску». Інтуіцыя яна іду тым жа шляхам. Слухаю беларускамоўнае радыё, гляджу нешматлікія TV-перадачы на беларускай мове на «Ладзе» (навіны могуць глядзець толькі мазахісты), чытаю. Калі ўлічваць, што чытаць пэрыёдыку па-беларуску я пачала зь верасьня, то нейкія поспехі ёсьць, але я б жадала авалодваць мовай хутчэй.

Станоўчы момант — эмацыйны. Наша мова асацыюецца ў мяне са зваротам да каранёў, да таго, што заўжды жыло ў душы: з бабуліным сьмехам, з пахам свежага мёду і яшчэ з чымсьці значна старажытнейшым, што можа захоўваць толькі генная памяць. Сёньня беларускамоўнасьць звязана з чаканьнем пераменаў, з вызваленьнем ад рэжыму. Адмоўным момантам ёсьць тое, што я ня маю беларускамоўнага асяродзьдзя (дзеці ўжываюць мову толькі зь беларускамоўнымі сябрамі, ды і тое не заўсёды).

Недахоп гутарковай практыкі не спрыяе хуткасьці гаворкі (наперадзе часцей бягуць расейскія словы) і слоўнікаваму аб'ёму. Але тры месяцы ў ініцыятыўнай групе А.Мілінкевіча, дзе былі беларускамоўныя людзі, прасунулі мяне на шляху да авалодваньня мовай. Ёсьць свае праблемы. Бракуе добрых поўных слоўнікаў, усталяванага правапісу, магчымасьці купіць навучальныя аўдыёпраграмы.

Пасля апошніх падзей у краіне нейкія ўяўленні агучваюцца ў маім усвядомленні толькі па-беларуску. І яшчэ я знайшла велізарны скарб: слова «незалежнасьць». Цяпер яно асацыюецца з маладымі вачыма ў наметавым гарадку, з флэш-мобамі, якія выстаўляюць АМАПаўцаў і КДБэшнікаў дурнямі. Трэба аб'яднацца ўсім сумленным людзям у лёсавырашальны час. Аб адным шкаду, што нарадзілася рана і не адпавядаю ўзростам «Маладому фронту», але гэтая моладзь бліжэй мне па духу за ўсіх палітыкаў.

Святлана Рэйзіс, Менск

Не заўважылі юбілею

10-годзьдзе так звананага яднаньня Беларусі ды Расеі ў Воршы адзначаны некалькімі сьціпла. Ні табе ўрачыстага сходу, ні канцэртаў, ні імпрэзаў. Хоць суседзі-браты пад бокам. Установы культуры адсылавалі толькі кніжнымі выставамі ў бібліятэках. На Гарадзкім цэнтры культуры ўпершыню за дзесяць гадоў вывесілі дзяржаўныя сьцягі РБ і РФ. Прытым апошні дагары нагамі. Да таго, што чырвона-зялёныя палотнішчы вісяць часам у Воршы — дагары нагамі, ужо прызвычаліся. Таму пра расейскі перавернуты трыкалёр і гаварыць няма чаго. Такая дробязь.

Яўген Жарнасек, Ворша

Слава героям!

Першым гэтыя словы сказаў Мілінкевіч на мітынгу 25 сакавіка. А можа, гэтак прамаўляла Рагнеда над пабітаю полацкай дружнаю? Так маглі вітаць адзін аднаго і слуккія паўстанцы. Ва ўсякім разе, гэта не пустыя словы для беларуса, для якога гісторыя Айчыны пачынаецца ня зь Піцэру. У Дзень Волі гэтыя словы нанова ўзьніклі над Плошчай Кастуся Каліноўскага, сёньня яны лунаюць над усёй Беларуссю, завуць нас у шэрагі патрыётаў, што вечно жывуць для Бацькаўшчыны. Жыве Беларусь! Героям слава!

Юры Навіцкі, Менск

Дыспут у лазьні

Адпачываю пасля парылкі на лаўцы. Гутару зь сябрамі. Побач адзьяваецца малады бацька зь сямігадовым сынам. Раптам хлапчук пытаецца ў мяне па-расейску: «Дядя! А чому вы гаворыце на беларускай мове?» Кажу: «Я

— беларус, таму і размаўляю на сваёй мове».

Школьнік глядзіць на мяне, як на нейкі чуд. У сваю чаргу я запытаўся: «А ты хто?» Хлопчык няўпэўнена адказвае, што і ён беларус: беларускую мову ў школе вывучаюць, як і ангельскую.

У гутарку ўключаецца бацька дзіця і кажа, што ня мае значэньня, на якой мове гаварыць, але на расейскай лепей, бо набліжае да цывілізацыі.

Я запярэчыў, што выракаецца сваёй мовы — гэта значыць выракаецца памяці сваіх продкаў, выракаецца Бацькаўшчыны, бо калі мы ўсе поўнасьцю пяройдзем на расейскую мову, то непазьбежна апынемся ў Расеі, а гэты хлопчык можа апынуцца ў Чачні. А што датычыць набліжэньня да цывілізацыі, дык ангельская больш падыходзіць, чым расейская.

Вось толькі ці засвоіла дзіця ўрок патрыятызму з гэтай гутаркі?

Мікалай Кукса, Івянец

Каб Эўразьвяз дазволіў працаваць бязь візаў...

Апошнім часам па БТ усё больш і больш ганьбяць жыццё простых грамадзян у краінах ЭЗ. Вось бы краіны Эўразьвязу дазволілі беларускім грамадзянам вольна працаваць бязь візаў і ў сябе. І адной дыктатурай у сьвеце было б менш. Бо людзі паездзілі б, папрацавалі б у нармальных чалавечых варунках — няхай і па 12 гадзін у суткі, — паглядзелі б, як людзі жывуць, і захацелі б так жыць самі.

Кастусь Ж., Яланы

Ці дачакаемся беларускага сэрыялу?

«Чым корміць нас Бездзяржкіно?» — пытаньне, зададзенае Міхасём Зарэцкім на досьвітку беларускага кіно, актуальнае сёньня.

Возьмем такі «шэдэўр», як «Гатэль спаўненьня жаданьяў», разрэкламаваны як першы беларускі сэрыял. Цьгаты з заходніх блёкбастэраў і «Мамаева пабоішча» ў якасьці «нашага мінулага». Вядома, беларусы-ліцьвіны былі ў складзе маскоўцаў на Куліковым полі, але якая нам з таго карысьць?

Што было экранізавана з Якуба Коласа? Некалькі раньніх гумарыстычных апавяданьняў... Яшчэ фільм быццам бы па «Ростанях», дзе, паводле тагачаснай крытыкі, «больш Лужаніна і Корш-Сабліна, чым Коласа». Тым часам некрутай ляжыць лепшая коласаўская аповесьць «У

глыбі Палесься», дзе і псыхалёгія, і філязофія, і каханьне, і адбітак Старой Беларусі...

Навошта для стварэньня кіно пра паўстаньне Каліноўскага браць менавіта польскую вэрсію («Пракляты ўтульны дом»? Хіба няма твораў Караткевіча ці хоць бы Алеся Якімовіча?

Урэшце, ня толькі клясыка можа быць добрым матэрыялам для сэрыялаў. Раман Алеся Асіпенкі «Лябірынты страху»: саветская гісторыя ад нэпу да Чарнобылю; трагедыя таленавітага пісьменьніка, які прадаў сябе ўладзе. А трылёгія Генрыха Далідовіча аб беларускім адраджэньні пачатку XX ст.? Калі за гэта возьмецца добры рэжысэр, выйдзе ня горш, чым «Дзеці Арбату».

Трэба толькі паважаць свайго гледача, ня думаць, што яму толькі палец пакажы і ён будзе сьмяяцца.

Усяслаў Шатэрнік, Менск

ЖАРТ

За якую Беларусь?

У Менску, ля ўнівэрсагу «Беларусь», адбываецца пікет. У лепшых традыцыях жанру: чырвона-зялёныя сьцягі, транспаранты «ЗА Беларусь», завадзіла крычыць у мацюгалнік:

— За Бе-ла-русь!..

Раптам падыходзіць алькаголік і пытаецца:

— Рыбят, а што вы тут робіце?

У адказ:

— За Бе-ла-русь!..

Той не здаецца:

— Рыбят, а дзе тут ў прыблэральню можна схадзіць?

— За Бе-ла-русь! За Бе-ла-русь!..

Глеб, Салігорск

УДАКЛАДНЕНЬНЕ

У мінулым нумары «НН» быў перадрукаваны пераклад кавалка артыкулу Нярыноса Праклявічуса з «ARCHE» без пазнакі, што перакладала гэты тэкст VK. Перапрашаем. Спадзяёмся, што справядлівае абурэньне гэтым фактам з боку шануюнай VK, не адахвоіць яе ад далейшай працы над перакладамі з ангельскай, так патрэбнымі беларускай супольнасьці.

Жыцьцё ў баразьне

Сповідзь маці траіх дзяцей, старэйшыны чатырох вёсак, дэпутаткі Пліскага сельсавету Юліі Букі пра сапраўднае жыцьцё шматдзетнай сям'і: «Каб ні перад кім ня кланяцца, не прасіць, не прыніжацца, я працавала! Зьбіралі грошы на трактар, але вырашылі, што дзецям патрэбны кампутар. Гледзячы на жыцьцё, яго складанасьць, часам ілжывасьць, я зацікавілася палітыкай...»

У 2000 годзе ў мяне нарадзілася трэцяе дзіця, і мы сталі шматдзетнай сям'ёй. Да родаў мяне ўражвала стаўленьне знаёмых. «Ты што, ненармальная? Пладзіць галату? Як іх выхаваць, як вывучыць?!» Але ў мяне ўжо былі двое дастаткова вялікіх — 11-ці і 3-х гадоў — хлопчыкаў, якія не прыносялі вялікіх праблемаў. Жылі мы не пыкуючы, але не галадалі. Дапамогі ні ад каго не чакалі і не прасілі. Мае дзеці — мае праблемы.

Рэцэпт у абмен на сьпіраль

Па нейкім часе мы карысталі з права на бясплатнае харчаваньне трэцяга дзіцяці, атрымліваючы раз на месяц рэцэпт на малочныя сумесі, сокі. Але аднойчы такі рэцэпт трэба было падпісаць у галоўнага дзіцячага лекара. Я знайшла доктарку і пачула: «Мы рэгулоем нараджальнасьць у раёне. Вам трэба паставіць сьпіраль. Трое дзяцей — гэта ўжо многа. Тады падпішу рэцэпт». Толькі пасья таго як я сказала, што ў мяне была апэрацыя і дзяцей больш ня будзе, доктарка падпісала рэцэпт. Я выйшла з кабінэту ў такім адчаі, што ня ведала, куды ісьці. Такое прыніжэньне! Я пашкадавала, што адразу не завярнулася. Абышліся б мы і бязь іхных бясплатных сокаў.

Мой муж, можа, і неблагі чалавек, але сапсаваны сыстэмай. Ніякай адказнасьці! Жылі мы ў маёй роднай вёсцы ў

бацькоўскай хаце, трымалі гаспадарку. Але яго цягнула ў горад. Я ведала, што з трыма дзецьмі, без дапамогі — а яе чакаць не было ад каго, — зь яго неадольнай цягай да працы і да чаркі, як бы я ні рвалася, не пражывём. І мы разышліся. Адракліся алімэнтаў — ён абяцаў дапамагачь. Але больш мы дапамагалі яму! Час ад часу вяртаўся, мы спрабавалі пачаць усё спачатку, ён зноў зьяжджаў. І я вырашыла зьвярнуцца па адрасную дапамогу. Трэба было кожныя тры месяцы збіраць даведкі зь сельсавету, РАА, працы. Дэкляраваць усе прыбыткі і льготы за апошнія тры месяцы. Усё нармальна, каб не адчуваньне, якое атрымліваеш ад позіркаў і стаўленьня тых мілых жанчын, якіх прыйшлося патурбаваць. Ты жабрак і цянеш грошы зь іх кішэні!

Усё нармальна, каб не спачуваньне

Калі я прыйшла ў наступны раз, яны не маглі знайсці мае дакумэнты. Дый тыя аказаліся непатрэбныя, бо калі падлічылі ўсе мае прыбыткі, дапамога мне не сьвяціла. Больш па адрасную дапамогу рашыла не зьвяртацца. Шкада марнаваць час і здароўе! Тым больш што я ўзяла ў арэнду тры гектары зямлі, трымалі дзьве каровы, потым купілі каня, падгадоўвалі бычка, а то і двух. Пазьней за гэтых бычкоў я нацярпелася прык-

расьяў. Так, рашыўшы стаць дэпутатам райсавету, пры запаўненьні дэклярацыі не ўказала бычкоў — абвінавацілі ва ўтойваньні прыбытку. У дэпутаты не пусьцілі.

Гледзячы на жыцьцё, яго складанасьць, часам ілжывасьць, я зацікавілася палітыкай. Стала дэпутатам мясцовага савету і вырашала ня толькі свае праблемы, але й выбаршчыкаў. Не заўсёды і ня ўсім гэта падабалася. Не разумелі, нашто мне гэта трэба.

Ніхто ніколі не пытаўся мяне, як мы жывём. Ніхто ніколі не прапанаваў дапамогі, ніколі не прапанаваў працы. Хоць ведалі, што ў мяне вышэйшая вэтэрынарная адукацыя. Гадоў дзесяць таму прапанавала свае паслугі вэтлекара і мясяц адпрацавала загадчыцай фэрмы — на час адпачынку загадчыка. А потым не знайшлося працы. Пой цялят, капай зерне! Каму патрэбна непакорная апазыцыянэрка? Працавала ў клубе, магазыне, паштаркай — што прапаноўвалі. Цяпер — сацыяльны работнік.

Хто раскідаў словы Каліноўскага?

Пра дапамогу зь сельсавету гаварыць няма чаго. У мяне складалася такое ўражаньне, што там бачаць сям'ю, як толькі стаіць пытаньне аб пазбаўленьні бацькоўства, адпраўкі ў спэцстановы бацькоў ці калі нешта недзе дзеці натварылі.

Так было да сёлетняй зімы. Пакуль дзяржава ня стала назойліва апякацца шматдзетнымі сям'ямі. Двойчы за зіму зьяўлялася з праверкай нейкай камісія. Участковы, старшыня сельсавету, пажарны. Ніхто не пытаецца, якія ў нас праблемы, што нас хвалюе, як штодня, у любое надвор'е, дзеці дабіраюцца за тры кілямэтры ў школу, затое яны чамусьці лязяць па нашых запечках, спальні, кухні. Чым абавязана, спадарства? Якое права мае сп.Мацкевіч, старшыня сельсавету, сунуць свой нос у мае запечкі? Якое мае права старшыня пасья сваіх правак абгаворваць мяне? А ці не адказ на ўсё гэта — прызыдніцкія выбары?

Цэлая гісторыя

У 1994 г. я працавала загадчыцай клубу. Была ў ініцыятыўнай групе Кебіча. Добра памятаю настаўленьні, якія атрымлівалі ад тагачасных кіраўнікоў, ад вас, спадары з райвыканкаму! «Маленькая мана нараджае вялікі недавер!» Тады

Юлія Бука зь дзецьмі.

я канчаткова вызначылася ў поглядах. Я ніколі ня здраджвала сваім дзядам і прадзедам, якія былі вымушаны пакінуць свае хаты ды выехаць у горад пасля таго, як абрэзалі іх надзелы зямлі пад самыя вокны толькі за тое, што яны не жадалі запісвацца ў калгас. Я ня здраджвала сваім бацькам, якія заўчасна пайшлі на той сьвет, памятаючы, як на маіх вачах паміраў тата ў 35 гадоў, а мясцовая фэльчарка, нападнітку, кіпяціла ў нас на кухні на керагазе шпрыцы.

Я памятаю, як гаравала, застаўшыся адна з чатырма дзецьмі, мама. І згарэла ад гора і гарэлікі ў 45 гадоў! Я ня здраджваю сваім дзецям, вучачы іх жыць сумленна! Я ня здраджваю Радзіме! А хто ёй здраджвае, убачым па нейкім часе, шкада толькі, што многае ўжо будзе страчана назаўсёды. І трэба вытрымаць, дажыць, зьберагчы дзяцей! І хто ведае, што нас чакае!

Мне раець сваякі: прыстасуйся, прымірыся, можна неяк жыць, жывуць жа людзі, пабойся! І баюся!

Могуць задушыць штрафамі любыя інстанцыі: міліцыя, пажарныя, суды, адміністрацыйныя камісіі. Было б жаданьне! Не дадуць камбайну на агарод! Адмоўляцца забіраць малако! Здадуць у «вар’ятню»! Пасадзяць! Пазбавяць бацькоўскіх правоў! Зацкуюць! Будзем спадзявацца, што 1937 год не паўторыцца!

Дый у райвыканкаме ня ўсе аднолькавыя!

Купілі каня й кампютар

Я была ў ініцыятыўнай групе Мілінкевіч. Зьбірала подпісы, займалася агітацыяй. Ведаючы стаўленьне ўлады, займалася гэтым у вольны ад працы час. Дапамагаць узяўся былы муж, што зіму жыў разам з намі — зімой будаўніку працу знайсці складана. Ён разносіў афі-

цыйныя ўлёткі ў суседняй вёсцы. Але ў некалькі паштовых скрыняў кінуў улётку, якую далі пачытаць у Віцебску. Пачытаў я — хай другія пачытаюць! У лістоўцы абсалютна ніякай крамолы! Словы Каліноўскага: «Не народ для ўрады, а ўрад для народу!» ды «Хопіць беднасьці!». Пільны выбаршчык рашыў далажыць начальству. І пачалос!

Прыехалі адразу тры міліцыянты лавіць рэвалюцыянэра. Дзе яны, як злодзеі хаты рабуюць? Забралі! Пракурор, міліцыя, намесьнік пракурора. Прамыўка мазгоў! Абвінавачваньне ў антыдзяржаўнай дзейнасьці. Уклалі пратакол. Толькі к вечару на падарожных машынах дабраўся дадому. Назаўтра, амаль з ложку, забраў участковы. Муж зьнік! Абзванілі ўсе ўстановы. І толькі ў райвыканкаме адказалі, што адміністрацыйная камісія апштрафавала яго на 155 000 рублёў (гэта самае вялікае пакараньне па гэтым артыкуле).

Тут жа, пры размове са мной, спадарыня з райвыканкаму, звярнуўшыся да мяне па імені, хаця я ёй не назвалася, абвінавачвала мяне ў тым, што я прадала Радзіму, была ў Польшчы, за гэта купіла кампютар. Маўляў, нават у яе няма кампютара! Адкуль ведае спадарыня з райвыканкаму такія падрабязнасьці?

Трое дзетак, тры каровы...

Цяпер распавяду пра яшчэ адзін бок нашага жыцця. Для тых, хто сядзіць на высокіх паверхах райвыканкаму і абвінавачвае нас у здрадзе. Каб ні перад кім ня кланяцца, не прасіць, не прыніжацца — я працавала! Мае дзеці з маленства раслі ў пракосе, у баразьне, спачатку — глядзячы на маю працу, пасля — дапамагаючы. Саджалі 80 сотак бульбы, капусты, морквы. Раніцай спаўзаеш з ложка, бо ўстаць ня можаш, не разгінаецца

сьпіна, пакуль не расходзіцца. І так зьясны да позняй восені. Молісься Богу, каб дацягнуць да зімы. Добра, калі бульба ўрадзіла, можна некага наняць, а калі неўраджай — даводзіцца абыходзіцца без дапамогі. А яшчэ капуста, морква. Усё выбраць, перабраць, збыць.

Ці ведаюць спадары з райвыканкамаў, як потым зімой, па некалькі разоў, за тропкі даўжэйшую ноч, прачынаецца ад пякучага болю ў самлелых руках, бо штодня, па два разы, а летам і тры, доіш трох кароў, без выходных і сьвятаў (трэцяя карова суседа, бо ў яго захварэла гаспадыня, а з каровай шкадуе разьвітацца. Больш дапамагчы яму ніхто не жадаў).

Шкада, не заглянуў старшыня сельсавету да нас у прыбыральню. Убачыў бы там сітэцыйнае сядзеньне, каб хоць там адшачывалі мае ногі. А колькі трэба сілы, каб нарыхтаваць сена на ўсю зіму! І ўсё роўна яго ў нас заўсёды не хапае! Вось і цяпер будзем выбіраць: купіць сена ці плаціць 155 000 рублёў штрафу.

Каб тропкі палегчыць жыцьцё, зьбіралі грошы на трактар, але вырашылі, што дзецям патрэбны кампютар. Купілі каня і кампютар!

Дзеці мараць пра свой рок-гурт

А яшчэ, спадары з высокіх паверхаў, у маіх дзяцей ёсьць электрагітара і яшчэ нейкае музычнае абсталяваньне. Мараць пра свой рок-гурт! Каб усё гэта купіць, яны зьбіралі мэталалом і пустыя бутэлькі на возеры. І не таму, што ў нас не хапае грошай, а таму што яны ўжо дарослыя ў свае 16 і 9 гадоў! Ці, можа, было б лепш, каб яны пілі, бадзьяліся па вёсцы ў пошуках прыгод? І, каб вы ведалі, у школе па пасыяховасьці адзін зь іх на 1-м месцы, а другі — на 10-м, з 80 школьнікаў. І ў гэтым ёсьць мая заслуга! А кампютар гэта не раскоша, а вельмі патрэбная рэч для школьніка. І калі вы, спадарыня, якая абвінавачвае мяне ў здрадзе, ня маеце яго, то гэта ня значыць, што ў маіх дзяцей ён не павінен быць.

Яшчэ мне здаецца, што вы не апошні чалавек у райвыканкаме, заробак павінен быць у параўнаньні з маім вельмі вялікі. Занадта лёгка ён вам, мусіць, даецца. Трэба вучыцца эканоміць і купіць кампютар. Вы ж самі ведаеце, што мы адны з найбагацейшых у Эўропе. А не — пасадзіце гектар бульбы ці купіце пару кароў! Ці вы думаеце, што ўсім апазыцыянэрам выдаюць па кампютары?

Паспрабуйце, як мы, — супраць сыстэмы зьянавагі, хамства, удіску! Як усё ў вас проста! Вы ня хочаце нават сабе прызнацца, што гэта вельмі зручна — натравіць не ва ўсім забяспечаны, падмануты народ на тых, хто думае ня так, як вы.

в.Валодзькава, Глыбоцкі раён

Фэлікс Аксёнцаў: Мы атрымалі сваё

Пра паэта Фэлікса Аксёнцава, які напісаў словы да песні «Радые Свабода» і ўсіх астатніх гітоў «Уліса», дзесяць гадоў не было чуваць. У 1996 г. ён зьехаў за акіян, пакінуўшы цікаўным зборнік вершаў «Пустая карта». Пра яго хадзілі неверагодныя чуткі: што прыняў будызм, што працуе ў пахавальнай канторы. Карэспандэнт «НН» адшукаў аднаго з самых яркіх айчынных рок-паэтаў у канадзкім Ванкувэры.

Я — паэт

Беларускі рок-н-рол нарадзіўся зь «Песьнярамі» гадоў трыццаць пяць таму. Але ў 1989 г. выйшаў альбом, які цалкам перавярнуў уяўленьні пра беларускі рок. Па-мінімалісцку аздобленая кружэлка перавяла нашу музыку на іншы канцэптуальны падмурак. Праграма — «Чужаніца» гурту «Уліс» — мела сваю філязофію, свой сьвет з цэнтрам на пляцы Францыска, дзе знаходзілася месца мінуламу і будучыні, дзе звычайныя людзі суседзілі з «оруэлаўскімі» пэрсанажамі, дзе ў Нясьвіж хадзілі цяжкія. Гэты сьвет набыў сваё найменьне з другім альбомам «Уліса» — «Краіна доўгай белае хмары». Паэт Фэлікс Аксёнцаў — аўтар словаў да песень трох першых альбомаў «Уліса» — культурных альбомаў айчыннай музыкі.

Міхал Анемпадыстаў упершыню ўбачыў Фэлікса ў 1982 г.: «Ён адразу назваўся паэтам і чытаў вершы ўзвышана і сур'эзна, што мяне тады здзівіла, бо я ведаў шмат творчых людзей, але яны ставіліся да сваіх твораў з іроніяй. Фэлікс нагадваў Алесь Разанава». Сур'эзнасьць Ф. Аксёнцава суседзіла з тонкім пачуцьцём гумару, нейкі час ён насіў на шыі цяжкі кіляграмовы гадзіннік, зняты з прыборнай дошкі самалёта. «Я быў фанабэрыстым у той час, хоць ворагаў, апроч выдавочных правакатараў з КГБ, не заўважаў», — дапаўняе свой партрэт сам Фэлікс.

У сярэдзіне 1980-х паэт працаваў у практнай канторы, апрацоўваў паведамленьні на менскай тэлефоннай

сетцы і шукаў магчымасьці жыць на-суперак усталяваным нормам. Таму ўхапіўся за журналістыку — рабіў музычныя праграмы на Беларускім радые, друкаваўся ў «Крыніцы».

Уліс на сцэне

На пачатку 1980-х Фэлікс, нягледзячы на агульны скепсіс да ўжываньня беларускай мовы, зразумеў, што магчымы беларускі варыянт року. «Цэнтральнай загадкай майго жыцьця быў пошук сувязі між музыкай і тэкстам. Я ведаў, што расейскі рок мусіў розьніцца ад польскага, а ангельскі ад беларускага — сыходзячы хоць бы з уласьцівасьцяў мовы. Паслухаўшы польскую альтэрнатыву і піцэрскі рок, ідэя беларускага рок-гурту запаліла».

Са сваімі сябрамі Сяргеем Краўчанкам (будучы гітарыст «Бонды» і «Уліса») і Міхалам Анемпадыставым пасправабалі стварыць гурт «Панк-рот». Ня склалася. Частка песень няснага праекту ўвайшла потым у рэпэртуар «Новага Неба». Аксёнцаў паспрабаваў сябе як рок-паэт, напісаўшы некалькі тэкстаў для першага гурту Славы Кораня «Ліфт», поп-гурту «Мэтро», потым і для «Бонды». Да сваіх першых паэтычных рок-вопьятаў Фэлікс ставіцца ў тым жа духу, як і да артыкулаў у «Крыніцы».

Першы тэкст для «Уліса» — «Будапэшт—Прага—Кабул» — Фэлікс папросту змайстраваў безвач. З утварэньнем у 1988 г. гурту «Уліс» Аксёнцаў, паводле ўласнага прызнаньня, пяць год рабіў тое, пра што

марыў. «Я прасякнуўся мэлэдыямі Славы, чуў у іх паведамленьні, якія ўвасабляў у словах», — узгадвае паэт.

Захавалася відэа зь першага фэсту «Басовішча». Аксёнцаў знаёміць прысутных са сваім гуртам так, што абьякавым застацца немагчыма. У паўзмроку ў чорных акулерах ён чытае ўрываць з «Уліса» Джойса на беларускай мове, эмацыйна размахвае рукамі, паступова нагнае атмасфэру, пакуль не выбухае: «Уліс на сцэне!»

Прыклад «U2»

У Польшчы паэт быў у гармоніі з самім сабой: «Па вяртаньні ад свайго сябры Лёніка Тарасэвіча я днямі не выходзіў з дому, каб не папсаваць свае ўражаньні». У адзін з тых дзён, калі Фэлікс сядзеў дома, каб «не папсаваць ўражаньні», і нарадзілася песьня, якая сталася гімнам ягонага пакаленьня — тых людзей, маладосьць якіх прыпала на той пераломны час. Фэлікс згадвае, што песьня «Радые Свабода» пачалася з выдатнай гімнавай мэлэдыі Кораня: «З аднайменнай радыёстанцыяй тэкст амаль нічога супольнага ня мае, як і фраза «белы сыяг па-над намі» ня мела дачыньня да беларускай сымболікі. У той дзень я думаў пра знакіміты канцэртны тур «U2» пачатку 1980-х, калі ахранеўшы Бона бегаў па канцэртных залях зь белым сыягам чысьціні і адмаўленьня ад гвалту. Мне заўжды падабалася гэтае словазлучэньне — свабода, як нябачная радыехваля, якая гудзе паўсюль, вакол і ўнутры нас, і распаўсюджваецца Боскім перадатчыкам, які анік не заглушыць, — узгадвае Фэлікс. — «Там, дзе няма цемнаты, стрэмеся мы» — знакамітая фраза з раману «1984». Мне вельмі хацелася ачысьціць гэтую фразу ад оруэлаўскай рэпутацыі, бо такое месца, дзе няма цемры, гэта не турма ў Міністэрстве Любоўі».

Мяне жонка вадзіла за руку

Але вера ў сустрэчу «там, дзе няма цемнаты», ня спраўдзілася. У прыватным жыцці Фэлікса і ў жыцці гурту пачаўся разлад: у сям'і паэта здарыліся сьмерці адна за адной, а сустрэчы з удзельнікамі сканваліся п'янымі сваркамі. Аксёнцаў тады гандляваў уразнос, як ён кажа, усялякай музычнай дрэньню. «Я адчуваў, што абмену музычнымі ідэямі між удзельнікамі гурту ўжо не адбывалася, я нібыта быў заціснуты паміж бэтоннымі плітамі і ведаў, што мой час падыходзіў да канца...»

Узімку 1994 г. у Фэлікса надарыўся сур'ёзны нэрвовы зрыў, як і ў першага вакаліста гурту — Андрэя Патрэя, толькі не настолькі драматычны. Патрэя на нейкі час трапіў у вар'ятню. Паэт ня бачыць тут нічога дзіўнага: «Згодна з «Боскай камэдыяй» Дантэ, Уліс пасьмяротна зьмешчаны ў восьмае кола пекла. Так што квітка на яго карабель абыходзяцца ня танны».

Фэлікс прыняў рашэньне пайсьці з «Улісу» і больш ні з кім з гурту не сустракаўся — не хацеў, каб яго памяталі такім. «Я тады зь цяжкасьцю хадзіў — жонка Наташа вадзіла мяне

пад руку, як старога. Дні цягнуліся ў пакутлівым несьвядомым стане. Калі на час віднела, пісаў вершы, каб пасьпець скончыць другую кнігу вершаў». Прычыну такога стану Фэлікс бачыць у «спажываньні вялікіх дозаў алькаголю, табакі, кавы ды лекавых прэпаратаў у спалучэньні з стрэсам, выкліканым неразуменьнем уласных магчымасьцяў». У гэты момант і было прынята канчатковае рашэньне зьехаць з краіны. У Ванкувэры жыў стары сябра.

Горад касмапалітаў

За акіянам Фэлікс ужо шмат гадоў працуе сыстэмным аналітыкам праграмнага забесьпячэньня ў сусьветнай карпарацыі і дзякуе за гэта РПІ: «Тут так вучаць толькі ў самых лепшых унівэрсытэтах». Цікава, што чуткі пра пахавальную кантору маюць падставы: ягоная карпарацыя валодае сотнямі могілак, крэматорыяў і пахавальных камбінатаў па ўсёй Паўднёвай Амэрыцы. Фэлікс афіцыйна прыняў будызм, наведвае службы.

«Уявіце, што вы размаўляеце па-расейску ды па-беларуску, што вы паходзіце з украінска-габрэйскай сям'і,

што маеце жонку-беларуску расейска-польскага паходжаньня, што вы будыст, а сярод вашых сяброў і сваякоў — праваслаўныя, юдэі і каталікі, што самых улюбёных вашых месцаў у Польшчы, дзяржавы, у якой вы нарадзіліся, не існуе, а вы — грамадзянін Беларусі. Такі чалавек можа выжыць толькі ў такім касмапалітычным партовым горадзе, як Ванкувэр». Фэлікс тут жа перапрашае, што яго беларуская крыху заржавела за 10 год. Аксёнцаў ня думае пра вяртаньне ў Беларусь ды ня верыць у падтасоўку нашых выбараў, бо «Гітлера таксама абралі дэмакратычным шляхам». «Не, я ня здолею вярнуцца ў маю Беларусь. І маё сэрца назаўжды засталася пад Беластокам», — кажа Аксёнцаў, які дагэтуль пераслухоўвае дыскі «Уліса», цешыцца паведамленьням на сайце гурту і прызнаецца, што ніколі не адрачэцца ні ад аднаго «улісаўскага тэксту». Асабліва Фэлікс вылучае «Краіну доўгай белай хмары». «Гэта назва Новай Зэляндыі на мове маоры — Аотэароа. Раней у іх была зямля, а ў белых — Біблія. Цяпер усё наадварот».

Сяргей Будкін

Мужнасьць Анатоля Клепшчука

15 гадоў таму фатаздымкі Анатоля Клепшчука, зьмешчаныя ў «Звяздзе», «Навінах БНФ», «Свабодзе», скаланулі Беларусь: вочы чарнобыльскіх дзяцей у анкалягічных больніцах казалі больш праўды, чым усе газэтныя артыкулы дагэтуль. Цяпер выстава фатаздымкаў Клепшчука «Боль сьціхае паволі» выстаўляецца ў Нацыянальным мастацкім музэі.

20 гадоў пасья Чарнобылю — час, за які вырасла цэлае пакаленьне. Жыцьцё гэтага пакаленьня адлюстроўваецца на фатаздымках Клепшчука. Мастак разьмясьціў побач фатаздымкі адных і тых жа людзей, зробленыя ў другой палове 80-х, у сярэдзіне 90-х. Тутсама — найбольш блізкія па часе: мінулага і пазамінулага году. Малыя дзеці на бальнічных ложках, аблыганыя правадамі. І яны ж — ужо дарослыя, з фатаграфіямі тых, даўніх дзён.

Выстава паказвае, што Анатоль Кляшчук — чалавек незвычайна мужны. Сутыкнуцца з такой канцэнтрацыяй чалавечага боллю і знайсці ў сабе сілы пераказаць яго для іншых — на гэта трэба не абыякія сілы. «Я вельмі паважаю гэтых людзей. Калі мне кажуць, што нешта здымаць нельга, то я не здымаю. І яны мяне паважаюць за гэта. У тым ліку — і за тое, што я потым абзваніў амаль усіх і запрасіў на выставу», — дзяліўся Кляшчук пасья імпрэзы. Дарэчы, на адкрыцьцё прыйшла адна з гераінь Клепшчуковых здымкаў — Юлія: у яе акурат быў дзень нараджэньня, у гонар чаго фотамастак падарыў ёй букет ружаў.

Выстава «Боль сьціхае паволі» пасья Мастацкага музэю мае экспанавацца ў іншых гарадах Беларусі.

Адам Воршыч

«Павал 1994».

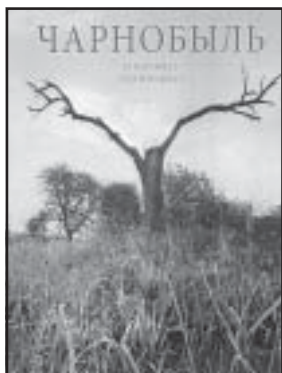

«Павал 2005».

ДЗЕ ВАРТА БЫЦЬ

Прэзэнтацыя альбому Дзяніса Раманюка

Напярэдадні 20-й гадавіны аварыі на Чарнобыльскай АЭС фатограф Дзяніс Раманюк запрашае на прэзэнтацыю свайго альбому «Чарнобыль». Прэзэнтацыя адбудзецца 18 красавіка (аўторак) у Малой залі Палацу Рэспублікі. Пачатак а 18-й.

Альбом пераможных песень

Гурт «Стары Ольса» ўклаў «Гераічны эпас» і прэзэнтуюе яго 16 красавіка.

Свой восьмы дыск «Гераічны эпас» удзельнікі гурту «Стары Ольса» называюць першым альбомам, заснаваным на выключна арыгінальным матэрыяле. «Калі раней мы дазвалялі разгуляцца фантазіі ў некаторых песнях, то на новым дыску сабраныя толькі арыгінальныя старадаўнія мелодыі. І сьпяваюцца толькі арыгінальныя старадаўнія песні», — апавядае лідэр гурту Зьміцер Сасноўскі. У «Гераічны эпас» увайшлі ўрачыстыя творы, вайсковыя песні, народныя баляды, аб'яднаньня гераічнай тэматыкай. Так, «Рыцарства ўсё сышлося» прысьвечана дывэрсійнай выправе войска ВКЛ у

Масковію ў 1580 г., «Клепцяка бітва» на словы Мацея Стрыйкоўскага апавядае пра бітву з татарамі ў 1506 г., ёсьць сьпеў пра Грунвальд, панэгірычныя творы пра вялікіх князёў і слаўных рыцараў ВКЛ.

Музыкі надавалі ўвагу працы з фанэтыкай, вымаўляючы ўсе словы, як тое меркавалася ў арыгінале. Дзеля гэтага музыкі працавалі над альбомам разам з навукоўцамі — Станіславам Акінчыцам, Аляксандрам Глушком, Эдвардам Зайкоўскім. «Мы адкрылі новы кірунак — музычнае дасьледаваньне, — кажа З. Сасноўскі. — На дыску, акрамя сьпеваў, можна знайсці падрабязныя гістарычныя камэнтары да кожнага зь іх». Лідэр «Старога Ольсы» робіць папраўку на тое, што яны наблізіліся да арыгіналу, «але ніхто дакладна ня можа

сказаць наколькі».

У «Гераічным эпасе» нават добра абазначаны слухачоў чакае нямала знаходак, як то беларускі варыянт духоўнага гімну «Багародзіца» ці баллада «Падымалісь чорны хмары», час стварэньня якой дасьледчыкі адносяць да часоў татарскіх нашэсьцяў.

Альбом зь пераможнымі песнямі гурт прэзэнтуюе 16 красавіка ў Палацы прафсаюзаў. Каб перадаць тагачасную музычную атмасфэру, «Стары Ольса» запрасіў дадатковых музыкаў. Для кожнай песні падобраныя адпаведныя па часе інструмэнты — дуды, жалейкі, гусьлі, лютні, ліра, бубны.

Сяргей Будкін

Канцэрт адбудзецца
16 красавіка
ў Палацы
прафсаюзаў.
Пачатак у 19.00.

ПАВАЛ КАСЬЦЮКЕВІЧ

гумар

Боб з канапель,

або нашаніўскі пэрыяд Боба Марлі

Зыгмунд Фройд — рэдакцыі газэты «Наша Ніва»

Шаноўныя пань!

Прапаную прысьвяціць вашу новую газэту справе шчырага служэньня прынцыпам псыхааналізу і ідэям неўсвядомленых комплексаў ды перайначыць выданьне ў «Наша Віна».

Ваш Зігі, 1906 год, у Вене

Галоўны рэдактар газэты «Наша Ніва» Уласаў — Зыгмунду Фройд

Шаноўны пан!

Учора я меў сон: быццам бы тэлефануюць мне на мабільнік і паведамляюць, што нашу газэту выкрасьлілі са сьпіскаў Беларускага прэс-цэнтра. Ці ня мелі б вы ласкі як аўтар «Тлумачэньня сноў» растлумачыць мне, што азначае гэты сон і што такое, у прыватнасьці, «мабільнік» ды «Беларусь» і чаму мы, здаровыя беларускія дзецюкі, мусім распаўсюджацца праз гэты Інтэрнэт?

ваш Уласаў, 1906 год, у Вільні

Капітан браняноса «Пацёмкін» — Зыгмунду Фройд

Шаноўны пан!

Будзеце заляцацца да маёй жонкі ў Бадэн-

Бадэне — прыйду з хлопцамі па Дунаі ў Вену — нос адкушу.

Ваша сьмерць, у Адэсе

Імпэратар Аўстра-Вугорскае імперыі Франц-Язэп I — імператару Расейскае імперыі Мікалаю II

Мыкола!

Не забудзь павіншаваць дзядзьку Эдзіка зь

Лёндану з 65-годзьдзем. Дарэчы, ён пытаецца, ці не патрэбны табе слон для заапарку — яму якраз падагналі адзін сымпатычны табун з індыйскіх каленіяў.

Твой Франак, у венскім крэсьле

Слон зь лёнданскага заапарку — чэмпіёну сьвету па шахматах Ласкеру

Шаноўны пан!

У сувязі зь неадвалочнымі справамі ў Санкт-Пецярбургу вымушаны адмовіцца ад гонару быць фігурай у вашым матчы за званьне чэмпіёна сьвету.

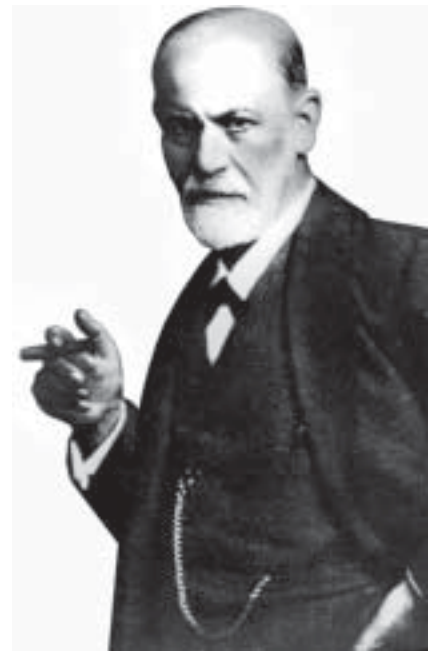
Ваш С., у Лёндане

Зыгмунд Фройд — рэдакцыі газэты «Наша Ніва»

Айн-айн... Цвай-цвай... (праверка асады).

Шаноўныя пань!

Дазвольце мне засяродзіцца яшчэ на адным аспекце маёй тэорыі. Зараз мова пойдзе аб інфантальных пагрозах смаркатых гістэрыкаў, у прыватнасьці, іхніх грозьбах адкусіць

нос псыхааналітыку. Падобныя пагрозы вылучаюцца прымітывізмам стылю і дэбілізмам зьместу. Гэта яскравы прыклад таго, што мы, псыхааналітыкі, называем Эдзікаў комплекс, карані якога хаваюцца ў хлапечым страху перад магутнай сілай бацькі, які проста можа адкруціць мазгаўню.

У процівагу такім нямоглым гістэрыкам мова сапраўднага мужчыны, мачоіста, агрэсара, праўдзівага гіганта характарызуецца вытанчанасьцю і далікатнай узьнёсласьцю.

Дадамо шчэ', што такі ўльтыматывы асілак у сваім пісьме почасту выкарыстоўвае ласкава-памяншалыя формы.

У Бадэн-Бадэне

Янка Купала — рэдакцыі газэты «Наша Ніва»

Прывітаньніца, шаноўненькія паночкі!..

Галоўны рэдактар газэты «Наша Ніва» Уласаў — Янку Купалу

Шаноўны пан!

Ваш верш «Мужык» мы атрымалі. Дзяк.

Ваш Уласаў, у Вільні

Будучы дзядуля Боба Марлі — будучай бабулі Боба Марлі

Вось, Кацярына, ты пішаш мне ліст: «Давай уцячэм, любы мой, гэі, хутчэй на Ямайку». О-о! Ну, як я магу кінуць-рынуць усё ды паехаць-пайсьці на Ямайку? Гэй, там, бадай, табакі няма, мама, ня маюць яе ў сябе там яны на Ямайцы. О-е! Як я буду хадзіць-лятуціцца бяз шчопця табакі? Як жа буду пад сонцам блукаць, Каця-Кацечка, гэі, пад сонцам сьпякотным, ой-ё, без табакі? Ты ж ведаеш поцяг мой, мой моцны поцяг да сьпеваў і табакі. Але на Ямайцы тубыльцы ў цямерчы ня знаюць, ня вучаць, як песьні сьпяваць, ты чуеш, няма песьні там на Ямайцы. Ня вучаць, ня хочучь, няма, як пальцы, усе як адзін на Ямайцы.

О-е!

Твой Ігнат Бінт

Вялікдзень

Асноўны сымбаль сьвята Вялікадня (Вялічкі, Пасхі) — фарбаванае яйка. Яно зьяўлялася сымбалам жыцця і ўваскресенья. Яйкамі, асьвячонымі ў царкве ці касцёле, разгаўляюцца, распачынаючы велікодны стол. З царквы вярталіся як мага хутчэй, бо, згодна з народным павер'ем, хто раней пачне разгаўляцца, таму будзе ў гэтым годзе ўдача ў яго справах і добрае здароўе.

У шэрагу раёнаў Беларусі Вялікдзень быў і памінальным днём. У першы ці другі дзень яго ці праз тыдзень пасля яго, на Радаўніцу, ішлі на могількі, у іншых месцах там жа і частаваліся, пакідаючы трохкі гарэлкі і закускі нябожчыкам.

PHOTOBYMEDIANET

Што ў садзе ды гародзе?

Як сышоў снег, у садзе варта зрабіць некалькі рэчаў. Згрэбсьці лісьце (калі не пасьпелі зрабіць гэта ўвосень), паздымаць з галінаў «леташні ўраджай», бо ссохлыя і гнілыя плады, што не пападалі за восеньзіму, уяўляюць сабою крыніцу хва-робаў. Зямлю пад дрэвам (у абсягу кроны) трэба ўтрамбаваць — за зіму грызуны робяць хады ў верхнім слоі глебы, што прыводзіць да засыханьня тонкай часткі каранёвай сыстэмы. Пасьля гэтага дрэва трэба паліць і падкарміць. Падкормку можна купіць у кожнай гаспадарчай ці спэцыялізаванай краме.

Абрэзку сёлета можна рабіць

пазней, асабліва ў тых месцах, дзе найбольш нарабіў шкоды мароз. Тут можна пачакаць і да набуханьня пупышак. Зьвяртайце ўвагу ня толькі на гучкі, але й на пашкодзаныя хва-робамі, сьнегам і марозам галіны.

Бульбаводы ўжо цяпер могуць выносіць насенку на сонца, каб прасушыць і яравізаваць. Працэдура мусіць працягвацца некалькі гадзінаў на дзень, бульбу можна альбо рассыпаць невялікім слоём на зямлю, альбо выносіць у няшчыльных скрынках. Аптымальна, каб бульба зьлёгка зазелінілася. У крамах можна напытаць адмысловы прэпарат, што паляпшае насенныя якасьці бульбы.

Велікодны стол

Каравай

4 шклянкі мукі, 3/4 шклянкі цукру, 1/2 шклянкі вяршкоў, 5 жаўткаў, палова бруска масла, 70 г дражджэй, ванілін, 50 г разынак, жаўток і вяршкі для глазураваньня караваю.

Рашчыніць дрожджы з лыжкай малака і лыжкай мукі. Жаўткі перацёрці з цукрам, растапіць масла. Муку зьмяшаць з рощчынай, жаўткамі і цёплым вяршкамі. Вырабіць цеста і пад канец дадаць топленае масла і ванілін. Схвацьце цеста ў цёплым месцы і пакінуць падростаць. Сфармаваць каравай, аздабіць яго рэштаю цеста, паліць жаўтком, зьмяшаным зь вяршкамі. Выпякаць 20—30 хв. пры тэмпературы 140 градусаў.

Каўбаса ў цесьце

500 г варанай каўбасы, 2 яйкі, 150 г мукі, 0,75 шклянкі малака, алеі для смажаньня, соль.

Муку, жаўткі разьмяшаць з малаком, дадаць соль і ўзьбітыя бялкі. Каўбасу нарэзаць кружкамі таўшчыняй 1 см. Кружкі апускаць у цеста і смажыць з абодвух бакоў на алеі.

Падаць з салаткай з гародніны або таматным соўсам.

Запяжанка з рыбы

500 г рыбы (карап, лінь), 500 г бульбы, 3—4 ст. лыжкі алею, 0,5 шклянкі сьмятаны, 1 цыбуліна, 1 ст. лыжка мукі, соль, перац, зеляніна.

Падрыхтаваную рыбу парэзаць на кавалкі, пасыпаць солью, перцам, укачаць у муку і абсмажыць на алеі з абодвух бакоў. Памытую бульбу зварыць, абабраць, зьмяльчыць на буйной тарцы. Асобна абсмажыць дробна нарэзаную цыбулю.

У жароўню, змазаную алеем, пакласьці палову падрыхтаванай бульбы, на яе — кавалкі рыбы, пасыпаць яе цыбуляй, зьверху — зноў слой бульбы. Усё паліць сьмятанай і рэштай алею. Запякаць у духоўцы 30 хвілін. Пры падачы на стол запяжанку парэзаць на кавалкі, пасыпаць дробна нарэзаным кропам.

Сьвініна ў цесьце

500 г сьвініны (кумпяк), 100 г здору або алею, 100 г мукі, 0,5 шклянкі малака, 1 яйка, соль, перац, часнык.

Сьвініну тонка нарэзаць упоперак валокнаў, моцна адбіць, пасыпаючы кожны кавалак солью, перцам і дробна нарэзаным часныкам. З мукі, яйка і малака прыгатаваць вадкае цеста, дадаць трохкі солі. Апускаць кавалкі падрыхтаванага мяса ў цеста і смажыць з абодвух бакоў у вялікай колькасці тлушчу.

Сьвініна, запечаная з бульбай

800 г сьвініны, 2 ст. лыжкі тлушчу, 2 цыбуліны, 12 бульбін, соль, кмен.

Мяса (адным кавалакам) пасыпаць солью, перцам, абсмажыць з усіх бакоў на моцна разагрэтым тлушчы. Перакласьці на бляху, уліць тлушч, што застаўся ад смажаньня, пасыпаць кменам, дадаць нарэзаную кружкамі цыбулю, 3—4 ст. лыжкі вады і паставіць у духоўку. Запякаць, паліваючы сокам, які ўтварыўся (калі трэба, дадаць ваду), да таго часу, пакуль мяса дойдзе да напаягатунасьці.

Бульбіны прыкладна аднолькавай велічыні абабраць, памыць, пасыпаць солью і пакласьці на бляху разам зь мясам і, працягваючы паліваць, запякаць да гатунасьці. Гатовае мяса тонка нарэзаць, абкласьці запечанай бульбай. Падаць з кіслай капустай.

Бярозавік

5 л бярозавая соку, 30 г ячменю.

Бярозавы сок заліць у драўляную бочачку, паставіць у цёмнае халаднаватае месца. Праз 2—3 дні, калі сок трохкі закісне, дадаць ячмень, падпражаны на блясе, або жытнія сухары, даць пастаяць яшчэ суткі, працадзіць.

Аналягічным чынам гатуецца і кляновы квас — кляновік.

Медавуха

5 л вады, 300 г меду, 10 г дражджэй.

Мёд разам з сатамі разьвесці ахаладжанай гатаванай вадой, заліць у невялікую драўляную бочачку. Дадаць дрожджы, разьведзеныя ў цёплай вадзе, перамяшаць. Вытрымліваць у халаднаватым месцы 6—8 дзён.

І вядома ж, хрэн

Перацёртыя на дробную тарку карані хрэну зьмешваюць з сырым цёртым бураком. Бурак дае колер, хрэн — сілу. Гэта найпершая велікодная прыправа да мясных страваў.

Запілікае гармонік —
Скачам, не шкадуем штонік!

На дудзе мы вам зайграем —
Эх, патанчым, пасьпяваем!

Будзем грукаць у тамтам:
Бум-бам-бум! Тарам-бам-бам!

Правядзём смыком па скрыпцы —
Хай вам добры сон прысьніцца!

ПРАФЭСІІ БУДУЧЫНІ:
ТОР 44
дзведнік

УЖО ЦЯПЕР У КНІГАРНІХ І НА КНІЖНЫХ КІРМАШАХ МЕНСКУ,
А ТАКСАМА НА WWW.KNINI.NET

КОЛЬКІ ЗАРАБЛЯЕ ЗА ГОД
СЭКСОЛЯГ?

З ЧАГО БУДУЮЦЬ ДАМЫ
БІЯРХІТЭКТАРЫ?

КАЛІ Ё БЕЛАРУСІ ЗЬЯВЯЦЦА
ПРЫВАТНЫЯ ДЭТЭКТЫВЫ?

ДЗЕ АТРЫМАЦЬ ДЫПЛЁМ
ІНТЭРАКТЫЎНАГА ЖУРНАЛІСТА?

Марына Разаева: «Беларусь — краіна шашачная»

Маладая ўсьмешлівая бляндынка лобіць забіць «касяк». У належным месцы і ў належны час — за шашачнай дошкай. У чэмпіянаце краіны сярод жанчын, што завяршыўся ў сакавіку, майстарка спорту Марына Разаева зь Віцебску апыну-

лася па-за канкурэнцый. Падчас гутаркі шасьціразовая чэмпіёнка Беларусі не бяз гонару згадвае сваё «паўналецьце» — ейны шлях у рускіх шашках доўжыцца аkurat 18 гадоў...

Летась Марына ўпершыню выступіла ў першыстве

па 100-клеткавых шашках і заняла першае месца, перавыканаўшы норму бала міжнароднай майстаркі. «Ні на што не спадзявалася, стаклеткі — ня мой профіль, выйграла нечакана для ўсіх і для сябе самой», — кажа чэмпіёнка.

Спн.Разаева пайшла па следох свайго настаўніка Генадзя Барысава — зь нядаўніх часоў сама трэніруе дзяцей. Яна адзначае, што ў апошнія пяць гадоў у краіне расьпе масавасьць і канкурэнцыя сярод шашыстаў, асабліва юных. Мабыць, зь Віцебску відно лепш, бо ў Менску трэнэры нам ня раз наракалі, што вучняў шашкі мала цікавяць...

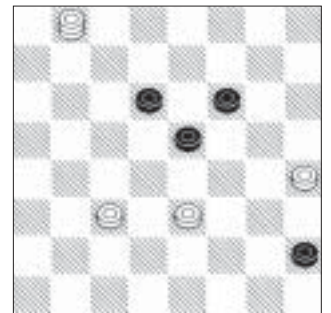
ВР

Марына Разаева на чэмпіянаце Эўропы сярод жанчын (Саарбрукен, 2006)

Ваш ход

Д.Федаровіч — М.Разаева. Менск, 2006. Ход чорных.

Алказ. Памылкай было б адразу правесці дамку 1...hg1? з-за 2.ef4 eg3 3.h2! gal 4.bh8X (стаўбун, радкі ў практычнай гульні). Ка-мэнтар М.Разаевай: «Усе ча-калі, што ў прыяцелюжка прай-раю, але гэта вялікая здарыла-ся». Чорныя вядуць і зьявілі партыю ўнічню.

ВЫСТАВЫ

Дні Волі: рэтрэспэкцыя

У Вільні ў галерэі «Галера» (Стары горад) **16 красавіка** адкрываецца фота-выстава «Хроніка абуджэння», прывячана менскай Вясне-2006. Да ўдзелу запрашаюцца ўсе фатографы, што рабілі здымкі падчас перадвыбарчай кампаніі й акцый пратэсту. Можна ўдзельнічаць ананімна. Картачкі маюць быць прыдатныя да друку (ня менш за 10x15 см, разьдзяляльнасць 300 dpi). Фатаздымкі высылаць на e-mail: noctis.ehu@gmail.com.

Чарнобыльскі боль

У Нацыянальным мастацкім музэі (вул. Леніна, 20) працуе фотавыстава Анатоля Клешчука «Боль сьціхае няспешна», пры-

свечаная 20-годзьдзю чарнобыльскай катастрофы. У экспазыцыі — 40 працаў. Выстава працуе да 30 красавіка.

КАНЦЭРТЫ

Стары Ольса

16 красавіка (нядзеля). Менск. Палац Прафсаю-заў.
Даведкі праз тэл. 649-08-88, 766-24-25.
Квіткі: пераход станцыі мэтро «Плошча Якуба Коласа» і ў грамадзкіх распаўсюднікаў.

Pomidor/OFF

18 красавіка (аўторак). Менск. Клуб «Графіці». Пачатак а 20-й.
Дадатковая інфармацыя: 671-58-65.

Джаз

19 красавіка (серада). Менск. Клуб «Графіці». Пачатак а 20-й.
Вечар джазавай музыкі. Праект экс-гітарыста Ар-

ple Tea Андрэя Ёскава *Freak Time Band + jam-session*.

Даведкі па тэл. 671-58-65.

beZ bileta

20 красавіка (чацьвер). Вялікі сольны канцэрт гурту.

У праграме таксама прэзэнтацыя новага кліпу «Жыраф».

Менск. Клуб «Рэактар». Пачатак а 19-й.

Квіткі прадаюцца ў пераходзе станцыі мэтро «Плошча Я. Коласа» і ў ЦУМЕ.

Даведкі праз тэл.: 679-32-95.

ТЭАТРЫ

Опэра

на сцэне *Цэнтральнага дому афіцэраў*

16 (ндз) — «Чароўная музыка».

18 (аўт) — «Рыта, альбо Пірацкі трохкутнік», «На-

таткі вар'ята».

на сцэне *Белдзяржфілярмоніі*

16 (ндз) — Вечар старадаўняга рамана.

Купалаўскі тэатар

15 (сб) — «Ажаницца — не журыцца».

16 (ндз) — «Паўлінка».

17 (пн), **19** (ср) — «Чы-чыкаў».

20 (чц) — «Чорная панна Нясьвіжу».

ранішнія спэтаклі

16 (ндз) — «Паўлінка».

малая сцэна

14 (пт) — «Беларусь у фантастычных апавяданьнях».

16 (ндз) — «Варшаўская мэлёдыя».

Тэатар беларускай драматургіі

13 (чц), **14** (пт) — «Шлях у Царград».

15 (сб) — «Містэр Розыгрыш».

16 (ндз) — «Чорны квадрат».

18 (аўт) — «Адвечная

песьня».

Тэатар юнага глядача

14 (пт) — «Паліяна».

15 (сб) — «Шлях на Бэтлеем».

15 (сб) — «Апошняя дужэля».

16 (ндз) — «Журавіны пёры».

18 (аўт) — «А зоры тут ціхія».

СПОРТ

Футбол. Кубак Беларусі

Паўфіналы. Паўторныя матчы

14 красавіка (пятніца)

«Гомель» — «Шахтар» (Салігорск). Першы матч.

Гомель. Стадыён «Цэнтральны». Пачатак а 18.00. Першы матч 0:0.

«Зорка-БДУ» — БАТЭ. Менск. Футбольны манэж. Пачатак а 16.00.

Першы матч 1:3.

ТЭЛЕВЯЛІКДЗЕНЬ

Субота, 15 красавіка

«Лад», 22.05

«Марыя з Назарэту».

Францыя—Бэльгія—Марока, 1995, рэж. Жан Дэланой.

Біблейская драма пра Маці Божую.

БТ, 23.55

Сьвяточная велікодная служба з Полацкага касьцёлу Сьв. Андрэя Баболі.

Каталікі, якія ў суботу ня здолеюць трапіць на імшу, могуць далучыцца да яе падчас тэлетрансляцыі.

Другая частка «тэатральна»-антыамерыканскай дылёгіі Трыера. Грэйс трапляе ў гарадок на Поўдні ЗША, дзе чарнаскурыя месьцічы ня ведаюць, што рабства адмененае некалькі дзесяцігодзьдзяў таму.

Нядзеля, 16 сакавіка

«Лад», 22.30

«Час забаваў».

Францыя—Італія, 1967, рэж. Жак Таці.

Камэдыя.

Амерыканскія турысты сутыкаюцца са «спадаром Юло» — фірмовым пэрсанажам ад клясыка кінакамэдыі Жака Таці. Фільмы Таці нязьменна ўключаюцца ў сьпіс найлепшых карцінаў.

AP

КІНО НА DVD

Master Records

Тыгр і сьнег

Камэдыя, Італія, 2005, рэж. Рабэрта Бэніні.

У ролях: Рабэрта Бэніні, Жан Рэно, Нікалета Брасчы.

Паэт-недарэка, узброены толькі вершамі і дасьціпнасьцю, адпраўляецца ў Ірак, каб вызваліць сваю каханую з палону...
Менск, Кісялёва 12, 643-21-08

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

У праграме «Канаманія»

Каліграфія Вудзі Алэна

Матч-пойнт (Match Point).

Вялікабрытанія—ЗША, 2005, каляровы, 124 хв.

Жанр: драма.

Адзнака: 9,5 (з 10).

Нечаканы фільм нью-ёрскага інтэлектуала Вудзі Алэна распавядае пра выпадак, наканаваўне й канфармізм. Небагатага інструктара па тэнісе прывячаюць у заможнай сям'і. У героя (Джонатан Рыс Мэерз) ёсьць шанец зрабіць імкліваю кар'еру, ажаніўшыся з арыстакраткай Хлояй. Але ягонья пачуцьці належаць пекнай амерыканцы (Скарлет Ёхансан).

Каліграфічны шэдэўр Вудзі Алэна абсалютна клясычны — як раманы XIX ст., нетаропкія, глыбінна-псыхалогічныя, загрузчаныя сацыяльна крытыкай. Неверагодная чысьціня кадру, абэртонны пачуцьцяў, дакладнасьць і далікатнасьць. Назваць гульнію Скарлет Ёхансан геніяльнай — значыць выказацца надзвычай сьціпла. Сэксапільная, энэраваная, з суіцыдальным комплексам Мэрылін Манро — у багатых ангельскіх інтэр'ерах, дзе яна застанецца чужаніцаю.

У канфлікце Старога й Новага Сьвету пераможа Эўропа, але аўтар стужкі — амерыканец, і эўрапейскі шэдэўр працінаюць контравэрсійныя спасылкі, якія сьведчаць пра «культурную» старасьць. Героі Вудзі Алэна — гэта Раскольнікавы эпохі постмадэрну, калі канфармізм абвянчаны з кляўстрафобіяй, абгортка замяняе душу, а пакуты сумленьня выглядаюць ілюзіяй.

«Матч-пойнт» — гэта шэдэўр, але ў часы Макдоналдсаў — гэта шэдэўр толькі на адзін прагляд.

Андрэй Расінскі

ВАРТА ПАГЛЯДЗЕЦЬ

Субота, 15 красавіка

АНТ, 13.50

«На верхняй Маслаўцы».

Расея, 2005, рэж.

Канстанцін Худзякоў.

90-гадовая скульптарка захавала розум, гумар і цікавасьць да жыцьця...
У ролях: Аліса Фрэйндліх, Яўген Міронаў.

БТ, 14.30

«Маем рэчы».

Беларусь, 2006, аўтар і вядоўца — Алякс Матафонаў.

Адзеньне беларусаў, пачынаючы з XVI ст. і да нашых дзён...

СТВ, 20.15

«Апалён-13».

ЗША, 1995, рэж. Рон Гоўрд.

Касьмічныя прыгоды.

Карабель «Апалён-13» церпіць аварыю ў глыбінях космасу. Як вярнуць астранаўтаў на Зямлю? Карціна зь відовішчымі эфэктамі й годнай акторскай гульні.

У ролях: Том Гэнкс, Біл Пэкстан, Кевін Бэйкан.

СТВ, 23.30

«Мандэрлэй».

Данія—Швэцыя—

Нідэрлянды—

Францыя—

Нямеччына—ЗША,

2005, рэж. Ларс фон

Трыер.

Драма.

У НУМАРЫ

Хома будзе
вучыцца ў Вене

Суд прызнаў яе
выключэнне з
БДЭУ законным.
Старонка 26.

Флэш-мобы

штодзённа.
Старонка 28.

Фэлікс Аксёнцаў:
Мы атрымалі
сваё

Карэспандэнт «НН»
адшукаў легенду
беларускага року
ў канадзкім
Ванкувэры, пасля
10 гадоў
самаізаляцыі.
Старонка 40.

Боб з канпель,
або нашаніўскі
пэрыяд Боба
Марлі

Гумар Паўла
Касьцюкевіча.
Старонка 43.

Велікодны
стол

Каравай, сьвініна
ў цесьце, запяканка
з рыбы, бярозавік,
медавуха і, вядома
ж, хрэн.
Старонка 44.

Віншаваньні спадарыні Старшыні

11 красавіка Івонцы Сурвільле, старшыні
Рады Беларускай Народнай Рэспублікі,
споўнілася 70 гадоў. «Наша Ніва» далучае
свае найшчырэйшыя віншаваньні і
зичэнні спадарыні Старшыні.

ПАШТОВАЯ СКРЫНКА

Міколу К. з Пружанаў. Такія матэрыялы, як
Вашы пра Чарнобыль, трэба распаўсюджаць
між землякоў у форме ўлётак. Гэта можна
рабіць легальна тыражом да 299 асобнікаў.
Зрабіць гэта Вы можаце з дапамогай тых у
Пружанах, хто кампутар і прынтэр мае.

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВІТАНЬНІ

Віншуйце бацьку Сямёна з 60-годзьзем. Зычым моцнага здароўя.
Мы з табою. Сыны
Дзядзьку Аляксандра віншуйце з народзінамі. Добрага здароўя,
вытрывкі і аптымізму. Печанкі

БАТЛЕЙНАЯ ІМПРЭЗА

Велікодная батлейная імпрэза (сьмешкі найноўшага часу; не для
маленькіх). Дамаўляйся загадзеў! Skirwill@yahoo.com. Т.: 247-
13-40. Запраце пана Скіргайлу (з 16-й да 22.30)

САДОК

Бацькі, якія ў пэрспектыве жадаюць аддаць дзіця ў беларускі садок,
час дзейнічаць! Кантакты: т.632-27-43 (Крысьціна), e-mail:
kryscina@tut.by; 8-029-403-15-35 (Наталья)

КНИГІ

Беларускія кнігі, CD у Гомелі штонядзелю да 12.30. Мікрараён
«Мельнікаў Луг». Т.: 45-11-51

«НН» 100 ГАДОЎ
З ВАМІ

С. Солтанаўшчына.
Слуцк. пав. Хлопец зь вёскі Ра-
кавічы, гадоў 13, прыйшоў на
рэзурэцыю ў царкву ды, зма-
рыўшыся, забіўся недзе ў куток
ды заснуў так смачна, што і ня
чуў, як выйшлі ўсе, а яго пакі-
нулі аднаго ў царкве, зачыніў-
шы. Сядзеў бы ён невядома як
доўга, каб не адзін чалавек, ка-
торы спозьніўся каробку пась-
вянціць. Прыехаў ён, калі людзі
ўжо сьнедалі; падышоў да цар-
квы, а там чутно, як быццам хто
сьпявае. Чалавек той, доўга ня
думаўшы, пайшоў да бацькоў і
кажа, што ў царкве хтосьці
ёсьць. Сьпяраша не хацелі ве-
рыць, але пасля бацькошка пак-
лікаў людзей, што пайшлі
глядзець гэтай праўвы. Калі яны
адчынілі царкву — бачаць: там
хлопец і гэтак ужо сплакаўся,
што аж вочы ў яго падпухлі.
Бедны хлопец!

«НН». 1911 г., № 15. 21
красавіка.

Прыватныя абвесткі ў «НН» (ня
больш за 15 словаў) дасылайце
поштай (а/с 537, 220050 Менск),
праз e-mail (nn@promedia.by)
або размяшчайце на форуме
сайту www.nn.by.

Наступны нумар
«НН» выйдзе пасля
Велікодных сьвятаў,
28 красавіка, праз
два тыдні.

Наша Ніва

незалежная газэта

заснаваная ў 1906, адноўленая ў 1991

галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:

З.Вольскі (1906), А.Уласаў (1906—1914),

Янка Купала (1914—1915), А.Луцкевіч,

У.Знамяроўскі (1920), С.Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі

галоўны рэдактар

фотарэдактар

нам.галоўнага рэдактара

мастацкі рэдактар

выдавец і заснавальнік

Наста Бакшанская

Андрэй Дынько

Арцём Лява

Андрэй Скурко

Сяргей Харэўскі

Фонд выдання газэты

«Наша Ніва»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:

220050, Менск, а/с 537

Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,

8-029-707-73-29.

E-mail: nn@promedia.by

On-line: www.nn.by

© НАША НИВА. Спасылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фар-
матам А2, 6 друк. арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку».
Менск, пр. Ф.Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за змест рэклам-
ных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне аб рэгістрацыі пэрыядычнага
выданьня №581 ад 4 ліпеня 2002 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі
Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: г. Менск, вул. Калектарная, 20а, п.
112. Р/р 3015212000012 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2521. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друк 23.00 12.04.2006.

Замова № 2023.

Рэдакцыйны адрас: Менск, Калектарная, 20а/2а